៙ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៕

អង្គុត្តរនិកាយោ

ឆក្កនិបាតបាឡិ

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. អាហុនេយ្យវគ្គោ

១. បឋមអាហុនេយ្យសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ [ទី. និ. ៣.៣២៨; បដិ. ម. ៣.១៧]? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយអាហុនេយ្យសុត្តំ

២. ‘‘ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ [ទី. និ. ៣.៣៥៦]? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរិមសតិ [បរាមសតិ (ក.)] បរិមជ្ជតិ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

‘‘ទិព្ពាយ, សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច, យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។

‘‘បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ។ សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ…បេ.… សទោសំ វា ចិត្តំ… វីតទោសំ វា ចិត្តំ… សមោហំ វា ចិត្តំ… វីតមោហំ វា ចិត្តំ… សំខិត្តំ វា ចិត្តំ… វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ… មហគ្គតំ វា ចិត្តំ… អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ… សឧត្តរំ វា ចិត្តំ… អនុត្តរំ វា ចិត្តំ… សមាហិតំ វា ចិត្តំ… អសមាហិតំ វា ចិត្តំ… វិមុត្តំ វា ចិត្តំ… អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ។

‘‘អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ.… ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។

“អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឥន្ទ្រិយសុត្តំ

៣. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ? សទ្ធិន្ទ្រិយេន , វីរិយិន្ទ្រិយេន, សតិន្ទ្រិយេន, សមាធិន្ទ្រិយេន, បញ្ញិន្ទ្រិយេន, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ តតិយំ។

៤. ពលសុត្តំ

៤. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ? សទ្ធាពលេន, វីរិយពលេន, សតិពលេន, សមាធិពលេន, បញ្ញាពលេន, អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមអាជានីយសុត្តំ

៥. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“កតមេហិ ឆហិ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ខមោ ហោតិ រូបានំ, ខមោ សទ្ទានំ, ខមោ គន្ធានំ, ខមោ រសានំ, ខមោ ផោដ្ឋព្ពានំ, វណ្ណសម្បន្នោ ច ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខមោ ហោតិ រូបានំ, ខមោ សទ្ទានំ, ខមោ គន្ធានំ, ខមោ រសានំ, ខមោ ផោដ្ឋព្ពានំ, ខមោ ធម្មានំ។ ឥមេហិ ខោ , ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយអាជានីយសុត្តំ

៦. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ខមោ ហោតិ រូបានំ, ខមោ សទ្ទានំ, ខមោ គន្ធានំ, ខមោ រសានំ, ខមោ ផោដ្ឋព្ពានំ, ពលសម្បន្នោ ច ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខមោ ហោតិ រូបានំ ...បេ.... ខមោ ធម្មានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. តតិយអាជានីយសុត្តំ

៧. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ ខមោ ហោតិ រូបានំ, ខមោ សទ្ទានំ, ខមោ គន្ធានំ, ខមោ រសានំ, ខមោ ផោដ្ឋព្ពានំ, ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ អង្គេហិ សមន្នាគតោ រញ្ញោ ភទ្រោ អស្សាជានីយោ រាជារហោ ហោតិ រាជភោគ្គោ, រញ្ញោ អង្គន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ខមោ ហោតិ រូបានំ...បេ.... ខមោ ធម្មានំ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អនុត្តរិយសុត្តំ

៨. [ទី. និ. ៣.៣២៧] “ឆយិមានិ , ភិក្ខវេ, អនុត្តរិយានិ។ កតមានិ ឆ? ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ, សិក្ខានុត្តរិយំ, បារិចរិយានុត្តរិយំ, អនុស្សតានុត្តរិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អនុត្តរិយានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អនុស្សតិដ្ឋានសុត្តំ

៩. [ទី. និ. ៣.៣២៧] “ឆយិមានិ , ភិក្ខវេ, អនុស្សតិដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? ពុទ្ធានុស្សតិ, ធម្មានុស្សតិ, សង្ឃានុស្សតិ, សីលានុស្សតិ, ចាគានុស្សតិ, ទេវតានុស្សតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ។ នវមំ។

១០. មហានាមសុត្តំ

១០. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ មហានាមោ សក្កោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ, ខោ មហានាមោ សក្កោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យោ សោ, ភន្តេ, អរិយសាវកោ អាគតផលោ វិញ្ញាតសាសនោ, សោ កតមេន វិហារេន ពហុលំ វិហរតី”តិ?

“យោ សោ, មហានាម, អរិយសាវកោ អាគតផលោ វិញ្ញាតសាសនោ, សោ ឥមិនា វិហារេន ពហុលំ វិហរតិ។ [អ. និ. ១១.១១] ឥធ, មហានាម, អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ យស្មិំ, មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ តថាគតំ អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយសាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ, សព្យាបជ្ជាយ បជាយ អព្យាបជ្ជោ វិហរតិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ពុទ្ធានុស្សតិំ ភាវេតិ’”។

“បុន ចបរំ, មហានាម, អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ យស្មិំ, មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ធម្មំ អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិត បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយ

សាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ, សព្យាបជ្ឈាយ បជាយ អព្យាបជ្ឈោ វិហរតិ , ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ធម្មានុស្សតឹ ភាវេតិ’’’។

‘‘បុន ចបរំ, មហានាម, អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ យស្មិំ, មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ សង្ឃំ អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយសាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ, សព្យាបជ្ឈាយ បជាយ អព្យាបជ្ឈោ វិហរតិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ សង្ឃានុស្សតឹ ភាវេតិ’’’។

‘‘បុន ចបរំ, មហានាម, អរិយសាវកោ អត្តនោ សីលានិ អនុស្សរតិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុប្បសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ ។ យស្មិំ, មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ សីលំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ សីលំ អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយសាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ, សព្យាបជ្ឈាយ បជាយ អព្យាបជ្ឈោ វិហរតិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ សីលានុស្សតឹ ភាវេតិ’’’។

‘‘បុន ចបរំ, មហានាម, អរិយសាវកោ អត្តនោ ចាគំ អនុស្សរតិ – ‘លាភា វត មេ, សុលទ្ធំ វត មេ! យោហំ មច្ឆេរមលបរិយុដ្ឋិតាយ បជាយ វិគតមលមច្ឆេរេន ចេតសា អគារំ អជ្ឈាវសាមិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ’តិ។ យស្មិំ, មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ ចាគំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ , ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ ចាគំ អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយសាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ, សព្យាបជ្ឈាយ បជាយ អព្យាបជ្ឈោ វិហរតិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ចាគានុស្សតឹ ភាវេតិ’’’។

‘‘បុន ចបរំ, មហានាម, អរិយសាវកោ ទេវតានុស្សតឹ ភាវេតិ – ‘សន្តិ ទេវា ចាតុមហារាជិកា [ចាតុម្មហារាជិកា (សី. ស្យា. កំ. បី.)], សន្តិ ទេវា តាវតិំសា, សន្តិ ទេវា យាមា, សន្តិ ទេវា តុសិតា, សន្តិ ទេវា និម្មានរតិនោ, សន្តិ ទេវា បរនិម្មិតវសវត្តិនោ, សន្តិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា, សន្តិ ទេវា តតុត្តរិ [តតុត្តរិ (សី. ស្យា. កំ. បី.), តទុត្តរិ (ក.) អ. និ. ៦.២៥; វិសុទ្ធិ. ១.១៦២ បស្សិតព្ពំ]។ យថារូបាយ សទ្ធាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា [តត្ថ ឧប្បន្នា (សី.), តត្ថូបបន្នា (ស្យា. កំ.), តត្ថុបបន្នា (អ. និ. ៣.៧១)], មយ្ហម្បិ តថារូបា សទ្ធា សំវិជ្ជតិ។ យថារូបេន សីលេន សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា, មយ្ហម្បិ តថារូបំ សីលំ សំវិជ្ជតិ។ យថារូបេន សុតេន សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា, មយ្ហម្បិ តថារូបំ សុតំ សំវិជ្ជតិ។ យថារូបេន ចាគេន សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា, មយ្ហម្បិ តថារូបោ ចាគោ សំវិជ្ជតិ។ យថារូបាយ បញ្ញាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា, មយ្ហម្បិ តថារូបា បញ្ញា សំវិជ្ជតី’តិ។ យស្មិំ , មហានាម, សមយេ អរិយសាវកោ អត្តនោ ច តាសញ្ច ទេវតានំ សទ្ធញ្ច សីលញ្ច សុតញ្ច ចាគញ្ច បញ្ញញ្ច អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ តា ទេវតា អារព្ភ។ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន, មហានាម, អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ។ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ អយំ វុច្ចតិ, មហានាម – ‘អរិយសាវកោ វិសមគតាយ បជាយ សមប្បត្តោ វិហរតិ , សព្យាបជ្ឈាយ [សព្យាបជ្ឈាយ… អព្យាបជ្ឈោ (ក.)] បជាយ អព្យាបជ្ឈោ [សព្យាបជ្ឈាយ… អព្យាបជ្ឈោ (ក.)] វិហរតិ, ធម្មសោតំ សមាបន្នោ ទេវតានុស្សតឹ ភាវេតិ’’’។

“យោ សោ, មហានាម, អរិយសាវកោ អាគតផលោ វិញ្ញាតសាសនោ, សោ ឥមិនា វិហារេន ពហុលំ វិហរតី”តិ។ ទសមំ។

អាហុនេយ្យវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ អាហុនេយ្យា ឥន្ទ្រិយ, ពលានិ តយោ អាជានីយា;
អនុត្តរិយ អនុស្សតី, មហានាមេន តេ ទសាតិ។

២. សារណីយវគ្គោ

១. បឋមសារណីយសុត្តំ

១១. “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា សារណីយា [សារាណីយា (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ កតមេ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ លាភា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា អន្តមសោ បត្តបរិយាបន្នមត្តម្បិ តថារូបេហិ លាភេហិ អប្បដិវិភត្តភោគី ហោតិ សីលវន្តេហិ សព្រហ្មចារីហិ សាធារណភោគី, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុប្បសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ តថារូបេហិ សីលេហិ សីលសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា សារណីយា”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសារណីយសុត្តំ

១២. “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា សារណីយា បិយករណា គរុករណា សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ កាយកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ វចីកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ…បេ.… មេត្តំ មនោកម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យេ តេ លាភា ធម្មិកា ធម្មលទ្ធា អន្តមសោ បត្តបរិយាបន្នមត្តម្បិ តថារូបេហិ លាភេហិ អប្បដិវិភត្តភោគី ហោតិ សីលវន្តេហិ សព្រហ្មចារីហិ សាធារណភោគី, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុប្បសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ តថារូបេហិ សីលេហិ សីលសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា សារណីយា បិយករណា គរុករណា សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. និស្សារណីយសុត្តំ

១៣. “ឆយិមា, ភិក្ខវេ, និស្សារណិយា ធាតុយោ។ កតមា ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘មេត្តា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា; អថ ច បន មេ ព្យាបាទោ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ, អនវកាសោ យំ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ; អថ ច បនស្ស ព្យាបាទោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ [ឋស្សតីតិ (សព្ពត្ថ) ទី. និ. ៣.៣២៦ បស្សិតព្ពំ], នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, ព្យាបាទស្ស យទិទំ មេត្តាចេតោវិមុត្តី’”តិ [មេត្តាចេតោវិមុត្តិ (សព្ពត្ថ)]។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ករុណា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា; អថ ច បន មេ វិហេសា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ , អនវកាសោ យំ ករុណាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ; អថ ច បនស្ស វិហេសា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិហេសាយ យទិទំ ករុណាចេតោវិមុត្តី’”តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘មុទិតា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា; អថ ច បន មេ អរតិ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ, អនវកាសោ យំ មុទិតាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ; អថ ច បនស្ស អរតិ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, អរតិយា យទិទំ មុទិតាចេតោវិមុត្តី’”តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘ឧបេក្ខា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា; អថ ច បន មេ រាគោ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ, អនវកាសោ យំ ឧបេក្ខាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ ; អថ ច បនស្ស រាគោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, រាគស្ស យទិទំ ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តី’”តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អនិមិត្តា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា; អថ ច បន មេ និមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ, អនវកាសោ យំ អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ; អថ ច បនស្ស និមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, សព្ពនិមិត្តានំ យទិទំ អនិមិត្តាចេតោវិមុត្តី’”តិ។

“ឥធ បន ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អស្មីតិ ខោ មេ វិគតំ [វិគតេ (ស្យា.)], អយមហមស្មីតិ ច [អយំ ចការោ ទី. និ. ៣.៣២៦ នត្ថិ] ន សមនុបស្សាមិ; អថ ច បន មេ វិចិកិច្ឆាកថំកថាសល្លំ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី’តិ។ សោ ‘មា ហេវ’ន្តិស្ស វចនីយោ – ‘មាយស្មា, ឯវំ អវច; មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ, ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ, ន ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ។ អដ្ឋានមេតំ, អាវុសោ, អនវកាសោ យំ អស្មីតិ វិគតេ អយមហមស្មីតិ ច ន សមនុបស្សតោ; អថ ច បនស្ស វិចិកិច្ឆាកថំកថាសល្លំ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតិ, នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ និស្សរណញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិចិកិច្ឆាកថំកថាសល្លស្ស យទិទំ អស្មីតិ មានសមុគ្ឃាតោ’តិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ និស្សារណិយា ធាតុយោ”តិ។ តតិយំ។

៤. ភទ្ទកសុត្តំ

១៤. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ, ភិក្ខវោ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“កថា កថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ន ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ន ភទ្ទិកា កាលកិរិយា [កាលំកិរិយា (ក.) អ. និ. ៣.១១០]។ កថញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ន ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ន ភទ្ទិកា កាលកិរិយា?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ កម្មារាមោ ហោតិ កម្មរតោ កម្មារាមតំ អនុយុត្តោ, ភស្សារាមោ ហោតិ ភស្សរតោ ភស្សារាមតំ អនុយុត្តោ, និទ្ទារាមោ ហោតិ និទ្ទារតោ និទ្ទារាមតំ អនុយុត្តោ, សង្គណិការាមោ ហោតិ សង្គណិករតោ សង្គណិការាមតំ អនុយុត្តោ, សំសគ្គារាមោ ហោតិ សំសគ្គរតោ សំសគ្គារាមតំ អនុយុត្តោ, បបញ្ចារាមោ ហោតិ បបញ្ចរតោ បបញ្ចារាមតំ អនុយុត្តោ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ន ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ន ភទ្ទិកា កាលកិរិយា។ អយំ វុច្ចតាវុសោ – ‘ភិក្ខុ សក្កាយាភិរតោ នប្បជហាសិ [ន បហាសិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សក្កាយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយ’”។

“កថា កថាវុសោ, ភិក្ខុ វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ភទ្ទិកា កាលកិរិយា។ កថញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ភទ្ទិកា កាលកិរិយា?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន កម្មារាមោ ហោតិ ន កម្មរតោ ន កម្មារាមតំ អនុយុត្តោ, ន ភស្សារាមោ ហោតិ ន ភស្សរតោ ន ភស្សារាមតំ អនុយុត្តោ, ន និទ្ទារាមោ ហោតិ ន និទ្ទារតោ និទ្ទារាមតំ អនុយុត្តោ, ន សង្គណិការាមោ ហោតិ ន សង្គណិករតោ ន សង្គណិការាមតំ អនុយុត្តោ, ន សំសគ្គារាមោ ហោតិ ន សំសគ្គរតោ ន សំសគ្គារាមតំ អនុយុត្តោ, ន បបញ្ចារាមោ ហោតិ ន បបញ្ចរតោ ន បបញ្ចារាមតំ អនុយុត្តោ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ ភទ្ទកំ មរណំ ហោតិ, ភទ្ទិកា កាលកិរិយា។ អយំ វុច្ចតាវុសោ – ‘ភិក្ខុ និព្ពានាភិរតោ បជហាសិ សក្កាយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយា’”តិ។

“យោ បបញ្ចមនុយុត្តោ, បបញ្ចាភិរតោ មគោ;
វិរាធយី សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ។

“យោ ច បបញ្ចំ ហិត្វាន, និប្បបញ្ចបទេ រតោ;
អារាធយី សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរ”ន្តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. អនុតប្បិយសុត្តំ

១៥. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “កថា កថាវុសោ, ភិក្ខុ វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អនុតប្បា ហោតិ។ កថញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អនុតប្បា ហោតិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ កម្មារាមោ ហោតិ កម្មរតោ កម្មារាមតំ អនុយុត្តោ, ភស្សារាមោ ហោតិ…បេ…. និទ្ទារាមោ ហោតិ… សង្គណិការាមោ ហោតិ… សំសគ្គារាមោ ហោតិ… បបញ្ចារាមោ ហោតិ បបញ្ចរតោ បបញ្ចារាមតំ អនុយុត្តោ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អនុតប្បា ហោតិ ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ – ‘ភិក្ខុ សក្កាយាភិរតោ នប្បជហាសិ សក្កាយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយ’”។

“កថា កថាវុសោ, ភិក្ខុ វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អននុតប្បា ហោតិ។ កថញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អននុតប្បា ហោតិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ន កម្មារាមោ ហោតិ ន កម្មរតោ ន កម្មារាមតំ អនុយុត្តោ, ន ភស្សារាមោ ហោតិ…បេ.… ន និទ្ទារាមោ ហោតិ… ន សង្គណិការាមោ ហោតិ… ន សំសគ្គារាមោ ហោតិ… ន បបញ្ចារាមោ ហោតិ ន បបញ្ចរតោ ន បបញ្ចារាមតំ អនុយុត្តោ។ ឯវំ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ តថា តថា វិហារំ កប្បេតិ យថា យថាស្ស វិហារំ កប្បយតោ កាលកិរិយា អននុតប្បា ហោតិ។ អយំ វុច្ចតាវុសោ – ‘ភិក្ខុ និព្ពានាភិរតោ បជហាសិ សក្កាយំ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយា’”តិ។

“យោ បបញ្ចមនុយុត្តោ, បបញ្ចាភិរតោ មគោ;

វិរាជយិ សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ។

“យោ ច បបញ្ចំ ហិត្វាន, និប្បបញ្ចបទេ រតោ;
អារាធយិ សោ និព្ពានំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរ”ន្តិ។ បញ្ចមំ;

៦. នកុលបិតុសុត្តំ

១៦. ឯកំ សមយំ ភគវា ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ [សុំសុមារគិរេ (សី. បី.), សំសុមារគិរេ (កត្ថចិ)] ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន នកុលបិតា គហបតិ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ អថ ខោ នកុលមាតា គហបតានី នកុលបិតរំ គហបតិំ ឯតទវោច –

“មា ខោ ត្វំ, គហបតិ, សាបេក្ខោ [សាបេខោ (បី. ក.)] កាលមកាសិ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។ សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘ន នកុលមាតា គហបតានី មមច្ចយេន សក្ខិស្សតិ [ន សក្ខិស្សតិ (សី. ស្យា. កំ.), សក្កោតិ (បី. ក.)] ទារកេ បោសេតុំ, ឃរាវាសំ សន្ទរិតុ’ន្តិ [សន្ទរិតុន្តិ (ក.), សណ្ឋរិតុំ (ស្យា.)]។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ កុសលាហំ, គហបតិ, កប្បាសំ កន្តិតុំ វេណិំ ឱលិខិតុំ។ សក្កោមហំ, គហបតិ, តវច្ចយេន ទារកេ បោសេតុំ, ឃរាវាសំ សន្ទរិតុំ។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘នកុលមាតា គហបតានី មមច្ចយេន អញ្ញំ ឃរំ [ភត្តារំ (ស្យា. កំ.), វីរំ (សី.)] គមិស្សតី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ ត្វញ្ចេវ ខោ, គហបតិ, ជានាសិ អហញ្ច, យំ នោ [យទា តេ (សី.), យថា (ស្យា.), យថា នោ (បី.)] សោឡសវស្សានិ គហដ្ឋកំ ព្រហ្មចរិយំ សមាចិណ្ណំ [សមាទិន្នំ (សី.)]។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘នកុលមាតា គហបតានី មមច្ចយេន ន ទស្សនកាមា ភវិស្សតិ ភគវតោ ន ទស្សនកាមា ភិក្ខុសង្ឃស្សា’តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ អហញ្ហិ, គហបតិ, តវច្ចយេន ទស្សនកាមតរា ចេវ ភវិស្សាមិ ភគវតោ, ទស្សនកាមតរា ច ភិក្ខុសង្ឃស្ស។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘ន នកុលមាតា គហបតានី មមច្ចយេន សីលេសុ [នកុលមាតា… ន សីលេសុ (សី. បី.)] បរិបូរការិនី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ យាវតា ខោ, គហបតិ, តស្ស ភគវតោ សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា សីលេសុ បរិបូរការិនិយោ, អហំ តាសំ អញ្ញតរា។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា – អយំ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ – តំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆតុ។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘ន នកុលមាតា គហបតានី លាភិនី [នកុលមាតា គហបតានី ន លាភិនី (បី.)] អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្សា’តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ យាវតា ខោ, គហបតិ, តស្ស ភគវតោ សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា លាភិនិយោ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, អហំ តាសំ អញ្ញតរា។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា – អយំ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ – តំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆតុ។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ។ ទុក្ខា, គហបតិ, សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘ន នកុលមាតា គហបតានី ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ឱគាធប្បត្តា បតិគាធប្បត្តា អស្សាសប្បត្តា តិណ្ណវិចិកិច្ឆា វិគតកថំកថា វេសារជ្ជប្បត្តា អបរប្បច្ចយា សត្ថុសាសនេ វិហរតី’តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ យាវតា ខោ, គហបតិ, តស្ស ភគវតោ សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ឱគាធប្បត្តា បតិគាធប្បត្តា អស្សាសប្បត្តា តិណ្ណវិចិកិច្ឆា វិគតកថំកថា វេសារជ្ជប្បត្តា អបរប្បច្ចយា សត្ថុសាសនេ វិហរន្តិ, អហំ តាសំ អញ្ញតរា។ យស្ស ខោ បនស្ស កង្ខា វា វិមតិ វា – អយំ

សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភគ្គេសុ វិហរតិ សុសុមារគិរេ ភេសកឡាវនេ មិគទាយេ – តំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆតុ។ តស្មាតិហ ត្វំ, គហបតិ, មា សាបេក្ខោ កាលមកាសិ។ ទុក្ខា គហបតិ សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា; គរហិតា ច ភគវតា សាបេក្ខស្ស កាលកិរិយា”តិ។

អថ ខោ នកុលបិតុនោ គហបតិស្ស នកុលមាតរា [នកុលមាតាយ (សី. ស្យា.), នកុលមាតុយា (ក.)] គហបតានិយា ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិយមានស្ស សោ អាពាធោ ឋានសោ បដិប្បស្សម្ភិ។ វុដ្ឋហិ [វុដ្ឋាតិ (ក.)] ច នកុលបិតា គហបតិ តម្ហា អាពាធា; តថា បហីនោ ច បន នកុលបិតុនោ គហបតិស្ស សោ អាពាធោ អហោសិ។ អថ ខោ នកុលបិតា គហបតិ គិលានា វុដ្ឋិតោ [“គិលានភាវតោ វុដ្ឋាយ ឋិតោ, ភាវប្បធានោ ហិ អយំ និទ្ទេសោ”តិ ដីកាសំវណ្ណនា] អចិរវុដ្ឋិតោ គេលញ្ញា ទណ្ឌមោលុព្ភ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ នកុលបិតរំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

“លាភា តេ, គហបតិ, សុលទ្ធំ តេ, គហបតិ! យស្ស តេ នកុលមាតា គហបតានី អនុកម្បិកា អត្ថកាមា ឱវាទិកា អនុសាសិកា។ យាវតា ខោ, គហបតិ, មម សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា សីលេសុ បរិបូរការិនិយោ, នកុលមាតា គហបតានី តាសំ អញ្ញតរា។ យាវតា ខោ, គហបតិ, មម សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា លាភិនិយោ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, នកុលមាតា គហបតានី តាសំ អញ្ញតរា។ យាវតា ខោ, គហបតិ, មម សាវិកា គិហី ឱទាតវសនា ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ឱគាធប្បត្តា បតិគាធប្បត្តា អស្សាសប្បត្តា តិណ្ណវិចិកិច្ឆា វិគតកថំកថា វេសារជ្ជប្បត្តា អបរប្បច្ចយា សត្ថុសាសនេ វិហរន្តិ, នកុលមាតា គហបតានី តាសំ អញ្ញតរា។ លាភា តេ, គហបតិ, សុលទ្ធំ តេ, គហបតិ! យស្ស តេ នកុលមាតា គហបតានី អនុកម្បិកា អត្ថកាមា ឱវាទិកា អនុសាសិកា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សោប្បសុត្តំ

១៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អាយស្មាបិ ខោ សារិបុត្តោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ អាយស្មាបិ ខោ មហាមោគ្គល្លានោ…បេ.… អាយស្មាបិ ខោ មហាកស្សបោ… អាយស្មាបិ ខោ មហាកច្ចាយនោ… អាយស្មាបិ ខោ មហាកោដ្ឋិកោ [មហាកោដ្ឋិតោ (សី. បី.)] … អាយស្មាបិ ខោ មហាចុន្ទោ… អាយស្មាបិ ខោ មហាកប្បិនោ… អាយស្មាបិ ខោ អនុរុទ្ធោ… អាយស្មាបិ ខោ រេវតោ… អាយស្មាបិ ខោ អានន្ទោ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ អថ ខោ ភគវា ពហុទេវ រត្តិំ និសជ្ជាយ វីតិនាមេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។ តេបិ ខោ អាយស្មន្តោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឧដ្ឋាយាសនា យថាវិហារំ អគមំសុ។ យេ បន តត្ថ ភិក្ខូ នវា អចិរបព្ពជិតា អធុនាគតា ឥមំ ធម្មវិនយំ តេ យាវ សូរិយុគ្គមនា កាកច្ឆមានា សុបិំសុ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន តេ ភិក្ខូ យាវ សូរិយុគ្គមនា កាកច្ឆមានេ សុបន្តេ។ ទិស្វា យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“កហំ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, សារិបុត្តោ? កហំ មហាមោគ្គល្លានោ? កហំ មហាកស្សបោ? កហំ មហាកច្ចាយនោ? កហំ មហាកោដ្ឋិកោ? កហំ មហាចុន្ទោ? កហំ មហាកប្បិនោ? កហំ អនុរុទ្ធោ? កហំ រេវតោ? កហំ អានន្ទោ? កហំ នុ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ថេរា សាវកា គតា”តិ? “តេបិ ខោ, ភន្តេ, អាយស្មន្តោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឧដ្ឋាយាសនា យថាវិហារំ អគមំសូ”តិ។ “កេន នោ [កេន នោ (ក.), កេ នុ (កត្ថចិ)] តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ថេរា ភិក្ខូ នាគតាតិ [ភិក្ខូ នវា (សី. ស្យា. កំ. បី.), ភិក្ខូ គតាតិ (?)] យាវ សូរិយុគ្គមនា កាកច្ឆមានា សុបថ? តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘រាជា ខត្តិយោ មុទ្ធាភិសិត្តោ [មុទ្ធាភិសិត្តោ (ក.)] យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរន្តោ យាវជីវំ រជ្ជំ ការេន្តោ ជនបទស្ស វា បិយោ មនាបោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘រាជា ខត្តិយោ មុទ្ធាភិសិត្តោ យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរន្តោ យាវជីវំ រជ្ជំ ការេន្តោ ជនបទស្ស វា បិយោ មនាបោ’”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘រដ្ឋិកោ…បេ.… បេត្តណិកោ… សេនាបតិកោ… គាមគាមណិកោ [គាមគាមិកោ (សី. បី.)] … បូគគាមណិកោ យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរន្តោ យាវជីវំ បូគគាមណិកត្តំ ការេន្តោ បូគស្ស វា បិយោ មនាបោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘បូគគាមណិកោ យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរន្តោ យាវជីវំ បូគគាមណិកត្តំ វា ការេន្តោ បូគស្ស វា បិយោ មនាបោ’”តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារោ ភោជនេ អមត្តញ្ញូ ជាគរិយំ អននុយុត្តោ អវិបស្សកោ កុសលានំ ធម្មានំ បុព្ពរត្តាបររត្តំ ពោធិបក្ខិយានំ [ពោធបក្ខិយានំ (សី.), ពោធបក្ខិកានំ (បី.)] ធម្មានំ ភាវនានុយោគំ អននុយុត្តោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា យាវទត្ថំ សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារោ ភោជនេ អមត្តញ្ញូ ជាគរិយំ អននុយុត្តោ អវិបស្សកោ កុសលានំ ធម្មានំ បុព្ពរត្តាបររត្តំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគំ អននុយុត្តោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តោ’”តិ។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារា ភវិស្សាម, ភោជនេ មត្តញ្ញុនោ, ជាគរិយំ អនុយុត្តា, វិបស្សកា កុសលានំ ធម្មានំ , បុព្ពរត្តាបររត្តំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ, ភាវនានុយោគមនុយុត្តា វិហរិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. មច្ឆពន្ធសុត្តំ

១៨. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ អញ្ញតរស្មិំ បទេសេ មច្ឆិកំ មច្ឆពន្ធំ មច្ឆេ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានំ។ ទិស្វា មគ្គា ឱក្កម្ម អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “បស្សថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, អមុំ មច្ឆិកំ មច្ឆពន្ធំ មច្ឆេ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមាន”ន្តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘មច្ឆិកោ មច្ឆពន្ធោ មច្ឆេ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ” ។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘មច្ឆិកោ មច្ឆពន្ធោ មច្ឆេ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មច្ឆេ វជ្ឈេ វធាយុបនីតេ [វធាយានីតេ (ស្យា. កំ.), វធាយ នីតេ (ក.)] បាបកេន មនសានុបេក្ខតិ, តស្មា សោ នេវ ហត្ថិយាយី ហោតិ ន អស្សយាយី ន រថយាយី ន យានយាយី ន ភោគភោគី, ន មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសតិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘គោឃាតកោ គាវោ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘គោឃាតកោ គាវោ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, គាវោ វជ្ឈេ វធាយុបនីតេ បាបកេន មនសានុបេក្ខតិ, តស្មា សោ នេវ ហត្ថិយាយី ហោតិ ន អស្សយាយី ន រថយាយី ន យានយាយី ន ភោគភោគី, ន មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសតិ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, អបិ នុ តុម្ហេហិ ទិដ្ឋំ វា សុតំ វា – ‘ឱរព្ភិកោ…បេ… សូករិកោ [សោករិកោ (ស្យា.)] …បេ… សាកុណិកោ…បេ… មាគវិកោ មគេ [មិគេ (ស្យា. កំ.)] វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សាធុ, ភិក្ខវេ! មយាបិ ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, នេវ ទិដ្ឋំ ន សុតំ – ‘មាគវិកោ មគេ វធិត្វា វធិត្វា វិក្កិណមានោ តេន កម្មេន តេន អាជីវេន ហត្ថិយាយី វា អស្សយាយី វា រថយាយី វា យានយាយី វា ភោគភោគី វា មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសន្តោ’តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តេ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, មគេ វជ្ឈេ វធាយុបនីតេ បាបកេន មនសានុបេក្ខតិ, តស្មា សោ នេវ ហត្ថិយាយី ហោតិ ន អស្សយាយី ន រថយាយី ន យានយាយី ន ភោគភោគី, ន មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសតិ។ តេ ហិ (នាម) [( ) ពហូសុ នត្ថិ] សោ, ភិក្ខវេ, តិរច្ឆានគតេ បាណេ វជ្ឈេ វធាយុបនីតេ បាបកេន មនសានុបេក្ខមានោ [មនសានុបេក្ខតិ, តស្មា សោ (ស្យា.

ក.)] នេវ ហត្ថិយាយិ ភវិស្សតិ [ហោតិ (ស្យា. ក.)] ន អស្សយាយី ន រថយាយិ ន យានយាយិ ន ភោគភោគី, ន មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អជ្ឈាវសិស្សតិ [អជ្ឈាវសតិ (ស្យា. ក.)]។ កោ បន វាទោ យំ មនុស្សភូតំ វជ្ឈំ វជាយុបនីតំ បាបកេន មនសានុបេក្ខតិ! តញ្ហិ តស្ស [តំ ហិស្ស (បី. ក.)], ភិក្ខវេ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតី’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមមរណស្សតិសុត្តំ

១៩. ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ [នាទិកេ (សី. ស្យា. កំ. បី.) អ. និ. ៨.៧៣] វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – ‘‘មរណស្សតិ, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ ភាវេថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ’’ន្តិ?

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហំ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ , ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ រត្តិន្ទិវំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ ទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកបិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ចត្តារោ បញ្ច អាលោបេ សង្ខាទិត្វា [សង្ខរិត្វា (ក.)] អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកំ អាលោបំ សង្ខាទិត្វា [សំហរិត្វា (ក.)] អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘អហម្បិ ខោ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។ ‘‘យថា កថំ បន ត្វំ, ភិក្ខុ, ភាវេសិ មរណស្សតិ’’ន្តិ? ‘‘ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ , ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ អស្សសិត្វា វា បស្សសាមិ បស្សសិត្វា វា អស្សសាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ភាវេមិ មរណស្សតិ’’ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ ភគវា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘យោ ចាយំ [យ្វាយំ (បី. ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ រត្តិន្ទិវំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’’’តិ។

‘‘យោ ចាយំ [យោចាយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ ទិវសំ ជីវេយ្យំ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’’’តិ។

‘‘យោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកបិណ្ឌបាតំ ភុញ្ជាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’’’តិ។

‘‘យោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ចត្តារោ បញ្ច អាលោបេ សង្ខាទិត្វា អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ , ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ,

ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ បមត្តា វិហរន្តិ ទន្ធំ មរណស្សតឹ ភាវេន្តិ អាសវានំ ខយាយ។

“យោ ច ខ្វាយំ [យោចាយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ ឯកំ អាលោបំ សង្ខាទិត្វា អជ្ឈោហរាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’”តិ។

“យោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំ មរណស្សតឹ ភាវេតិ – ‘អហោ វតាហំ តទន្តរំ ជីវេយ្យំ យទន្តរំ អស្សសិត្វា វា បស្សសាមិ បស្សសិត្វា វា អស្សសាមិ, ភគវតោ សាសនំ មនសិ ករេយ្យំ, ពហុ វត មេ កតំ អស្សា’តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ អប្បមត្តា វិហរន្តិ តិក្ខំ មរណស្សតឹ ភាវេន្តិ អាសវានំ ខយាយ។

“តស្មាតិហ , ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘អប្បមត្តា វិហរិស្សាម, តិក្ខំ មរណស្សតឹ ភាវេស្សាម អាសវានំ ខយាយា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ព”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយមរណស្សតិសុត្តំ

២០. ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “មរណស្សតិ, ភិក្ខវេ, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ កថំ ភាវិតា ច, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ កថំ ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា?

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិវសេ និក្ខន្តេ រត្តិយា បតិហិតាយ [បដិគតាយ (ក.) អ. និ. ៨.៧៤] ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ពហុកា ខោ មេ បច្ចយា មរណស្ស – អហិ វា មំ ឌំសេយ្យ, វិច្ឆិកោ វា មំ ឌំសេយ្យ, សតបទី វា មំ ឌំសេយ្យ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា , សោ មមស្ស អន្តរាយោ។ ឧបក្ខលិត្វា វា បបតេយ្យំ, ភត្តំ វា មេ ភុត្តំ ព្យាបជ្ជេយ្យ, បិត្តំ វា មេ កុប្បេយ្យ , សេម្ហំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សត្ថកា វា មេ វាតា កុប្បេយ្យុំ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា, សោ មមស្ស អន្តរាយោ’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’”តិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘នត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ រត្តឹ កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ រត្តិយា និក្ខន្តាយ ទិវសេ បតិហិតេ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ពហុកា ខោ មេ បច្ចយា មរណស្ស – អហិ វា មំ ឌំសេយ្យ, វិច្ឆិកោ វា មំ ឌំសេយ្យ, សតបទី វា មំ ឌំសេយ្យ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា សោ មមស្ស អន្តរាយោ។ ឧបក្ខលិត្វា វា បបតេយ្យំ, ភត្តំ វា មេ ភុត្តំ ព្យាបជ្ជេយ្យ, បិត្តំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សេម្ហំ វា មេ កុប្បេយ្យ, សត្ថកា វា មេ វាតា កុប្បេយ្យុំ; តេន មេ អស្ស កាលកិរិយា សោ មមស្ស អន្តរាយោ’តិ។ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ – ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’”តិ។

“សចេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ,

ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘នត្ថិ មេ បាបកា អកុសលា ធម្មា អប្បហីនា, យេ មេ អស្សុ ទិវា កាលំ ករោន្តស្ស អន្តរាយាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេនេវ បីតិបាមោជ្ជេន វិហាតព្ពំ អហោរត្តានុសិក្ខិនា កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ឯវំ ភាវិតា ខោ, ភិក្ខវេ, មរណស្សតិ ឯវំ ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោតិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា”តិ។ ទសមំ។

សារណីយវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ សារណី និសារណីយំ, ភទ្ទកំ អនុតប្បិយំ;
នកុលំ សោប្បមច្ឆា ច, ទ្វេ ហោន្តិ មរណស្សតីតិ។

៣. អនុត្តរិយវគ្គោ

១. សាមកសុត្តំ

២១. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ សាមគាមកេ បោក្ខរណិយាយំ។ អថ ខោ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ បោក្ខរណិយំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"តយោមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ តយោ? កម្មារាមតា, ភស្សារាមតា , និទ្ទារាមតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, តយោ ធម្មា ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តី"តិ។ ឥទមវោច សា ទេវតា។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ សា ទេវតា "សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា"តិ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ បោក្ខរណិយំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – 'តយោមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ តយោ? កម្មារាមតា, ភស្សារាមតា, និទ្ទារាមតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, តយោ ធម្មា ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តី'តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។ តេសំ វោ [ខោ (ក.)], ភិក្ខវេ, អលាភា តេសំ ទុល្លទ្ធំ, យេ វោ ទេវតាបិ ជានន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ បរិហាយមានេ"។

"អបរេបិ, ភិក្ខវេ, តយោ បរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី"តិ។ "ឯវំ, ភន្តេ"តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – "កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ បរិហានិយា ធម្មា? សង្គណិការាមតា, ទោវចស្សតា, បាបមិត្តតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បរិហានិយា ធម្មា"។

"យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អតីតមទ្ធានំ បរិហាយិំសុ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ បរិហាយិំសុ កុសលេហិ ធម្មេហិ។ យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ បរិហាយិស្សន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ បរិហាយិស្សន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ។ យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ បរិហាយន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ បរិហាយន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហី"តិ។ បឋមំ។

២. អបរិហានិយសុត្តំ

២២. "ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, អបរិហានិយេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ…បេ.… កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ឆ អបរិហានិយា ធម្មា? ន កម្មារាមតា, ន ភស្សារាមតា, ន និទ្ទារាមតា, ន សង្គណិការាមតា, សោវចស្សតា, កល្យាណមិត្តតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អបរិហានិយា ធម្មា។

"យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អតីតមទ្ធានំ ន បរិហាយិំសុ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ ន បរិហាយិំសុ កុសលេហិ ធម្មេហិ។ យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ ន បរិហាយិស្សន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ ន បរិហាយិស្សន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ។ យេបិ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ ន បរិហាយន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហិ, សព្ពេតេ ឥមេហេវ ឆហិ ធម្មេហិ ន បរិហាយន្តិ កុសលេហិ ធម្មេហី"តិ។ ទុតិយំ។

៣. ភយសុត្តំ

២៣. "'ភយ'ន្តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ; 'ទុក្ខ'ន្តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ; 'រោគោ'តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ; 'គណ្ឌោ'តិ, ភិក្ខវេ , កាមានមេតំ អធិវចនំ; 'សង្គោ'តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ; 'បង្កោ'តិ, ភិក្ខវេ, កាមានមេតំ អធិវចនំ។

"កស្មា ច, ភិក្ខវេ, 'ភយ'ន្តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ? កាមរាគរត្តាយំ, ភិក្ខវេ, ឆន្ទរាគវិនិពទ្ធោ ទិដ្ឋធម្មិកាបិ ភយា ន បរិមុច្ចតិ, សម្បរាយិកាបិ ភយា ន បរិមុច្ចតិ, តស្មា 'ភយ'ន្តិ កាមានមេតំ អធិវចនំ។ ក

ស្មា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខន្តិ…បេ…. រោគោតិ… គណ្ឌោតិ… សង្គោតិ… បង្កោតិ កាមានមេតំ អធិវចនំ? កាមរាគរត្តាយំ, ភិក្ខវេ, ឆន្ទរាគវិនិពទ្ធោ ទិដ្ឋធម្មិកាបិ បង្កា ន បរិមុច្ចតិ, សម្បរាយិកាបិ បង្កា ន បរិមុច្ចតិ, តស្មា ‘បង្កោ’តិ កាមានមេតំ អធិវចន”ន្តិ។

“ភយំ ទុក្ខំ រោគោ គណ្ឌោ, សង្គោ បង្កោ ច ឧភយំ;
ឯតេ កាមា បវុច្ចន្តិ, យត្ថ សត្តោ បុថុជ្ជនោ។

“ឧបាទានេ ភយំ ទិស្វា, ជាតិមរណសម្ភវេ;
អនុបាទា វិមុច្ចន្តិ, ជាតិមរណសង្ខយេ។

“តេ ខេមប្បត្តា សុខិនោ, ទិដ្ឋធម្មាភិនិព្ពុតា;
សព្ពវេរភយាតីតា [សព្ពេ វេរភយាតីតា (ស្យា.)], សព្ពទុក្ខំ ឧបច្ចគុ”ន្តិ។ តតិយំ;

៤. ហិមវន្តសុត្តំ

២៤. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ហិមវន្តំ បព្ពតរាជំ បទាលេយ្យ, កោ បន វាទោ ឆវាយ អវិជ្ជាយ! កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស ឋិតិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស កល្លិតកុសលោ [កល្លតាកុសលោ (ស្យា. កំ. ក.) សំ. និ. ៣.៦៦៥ បស្សិតព្ពំ] ហោតិ, សមាធិស្ស គោចរកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស អភិនីហារកុសលោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ហិមវន្តំ បព្ពតរាជំ បទាលេយ្យ, កោ បន វាទោ ឆវាយ អវិជ្ជាយា”តិ! ចតុត្ថំ។

៥. អនុស្សតិដ្ឋានសុត្តំ

២៥. “ឆយិមានិ , ភិក្ខវេ, អនុស្សតិដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ…. សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ, នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ…បេ…. បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ, នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ…បេ…. អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ, នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អត្តនោ សីលានិ អនុស្សរតិ អខណ្ឌានិ…បេ…. សមាធិសំវត្តនិកានិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ សីលំ អនុស្សរតិ, នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អត្តនោ ចាគំ អនុស្សរតិ – ‘លាភា វត មេ! សុលទ្ធំ វត មេ...បេ.... យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ’តិ។ យស្មឹ...បេ.... ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ទេវតា អនុស្សរតិ – ‘សន្តិ ទេវា ចាតុមហារាជិកា , សន្តិ ទេវា តាវតឹសា, សន្តិ ទេវា យាមា, សន្តិ ទេវា តុសិតា, សន្តិ ទេវា និម្មានរតិនោ, សន្តិ ទេវា បរនិម្មិតវសវត្តិនោ, សន្តិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា , សន្តិ ទេវា តតុត្តរិ។ យថារូបាយ សទ្ធាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា; មយ្ហម្បិ តថារូបា សទ្ធា សំវិជ្ជតិ។ យថារូបេន សីលេន... សុតេន... ចាគេន... បញ្ញាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា; មយ្ហម្បិ តថារូបា បញ្ញា សំវិជ្ជតី’” តិ។

“យស្មឹ , ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ អត្តនោ ច តាសញ្ច ទេវតានំ សទ្ធញ្ច សីលញ្ច សុតញ្ច ចាគញ្ច បញ្ញញ្ច អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ឥទម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុជ្ឈន្តិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. មហាកច្ចានសុត្តំ

២៦. តត្រ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ឯតទវោច – “អច្ឆរិយំ, អាវុសោ; អព្ភុតំ, អាវុសោ! យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ អនុពុទ្ធោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានិ។

“កតមានិ ឆ? ឥធាវុសោ, អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា ...បេ.... សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ យស្មឹ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ...បេ.... បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។ យស្មឹ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ ធម្មំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។ យស្មឹ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ សង្ឃំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អត្តនោ សីលានិ អនុស្សរតិ អខណ្ឌានិ...បេ.... សមាធិសំវត្តនិកានិ។ យស្មឹ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ អត្តនោ សីលំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ,

អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ អត្តនោ ចាគំ អនុស្សរតិ – ‘លាភា វត មេ, សុលទ្ធំ វត មេ...បេ.... យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ’តិ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ អត្តនោ ចាគំ អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ ទេវតា អនុស្សរតិ – ‘សន្តិ ទេវា ចាតុមហារាជិកា, សន្តិ ទេវា...បេ.... តតុត្តរិ។ យថារូបាយ សទ្ធាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា; មយ្ហម្បិ តថារូបា សទ្ធា សំវិជ្ជតិ ។ យថារូបេន សីលេន...បេ.... សុតេន... ចាគេន... បញ្ញាយ សមន្នាគតា តា ទេវតា ឥតោ ចុតា តត្ថ ឧបបន្នា; មយ្ហម្បិ តថារូបា បញ្ញា សំវិជ្ជតី’តិ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ អរិយសាវកោ អត្តនោ ច តាសញ្ច ទេវតានំ សទ្ធញ្ច សីលញ្ច សុតញ្ច ចាគញ្ច បញ្ញញ្ច អនុស្សរតិ នេវស្ស តស្មិំ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ , ន ទោសបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន មោហបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ; ឧជុគតមេវស្ស តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ, និក្ខន្តំ មុត្តំ វុដ្ឋិតំ គេធម្ហា។ ‘គេធោ’តិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ។ ស ខោ សោ, អាវុសោ, អរិយសាវកោ សព្ពសោ អាកាសសមេន ចេតសា វិហរតិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ ឥទម្បិ ខោ, អាវុសោ, អារម្មណំ ករិត្វា ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា វិសុទ្ធិធម្មា ភវន្តិ។

“អច្ឆរិយំ , អាវុសោ; អព្ភុតំ, អាវុសោ! យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ អនុពុទ្ធោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមសមយសុត្តំ

២៧. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, សមយា មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ? “ឆយិមេ, ភិក្ខុ, សមយា មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ”។

“កតមេ ឆ? ឥធ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ កាមរាគបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ កាមរាគបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច កាមរាគស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, កាមរាគបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ កាមរាគបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច កាមរាគស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, កាមរាគស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ កាមរាគស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខុ, បឋមោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ ព្យាបាទបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ ព្យាបាទបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ព្យាបាទស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, ព្យាបាទបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ ព្យាបាទបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ព្យាបាទស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, ព្យាបាទស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ព្យាបាទស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខុ, ទុតិយោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ ថិនមិទ្ធបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ថិនមិទ្ធស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ ថិនមិទ្ធបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ថិនមិទ្ធស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, ថិនមិទ្ធស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។

តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ថិនមិទ្ធស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ ។ អយំ, ភិក្ខុ, តតិយោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខុ, ចតុត្ថោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ វិចិកិច្ឆាបរេតេន, ឧប្បន្នាយ ច វិចិកិច្ឆាយ និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ, អាវុសោ, វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ វិចិកិច្ឆាបរេតេន, ឧប្បន្នាយ ច វិចិកិច្ឆាយ និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, វិចិកិច្ឆាយ បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ វិចិកិច្ឆាយ បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខុ, បញ្ចមោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខុ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ តំ និមិត្តំ នប្បជានាតិ តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ, តំ និមិត្តំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ, អាយស្មា, អាសវានំ ខយាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខុ, ឆដ្ឋោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខុ, ឆ សមយា មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយសមយសុត្តំ

២៨. ឯកំ សមយំ សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ ពារាណសិយំ វិហរន្តិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ តេសំ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – “កោ នុ ខោ, អាវុសោ, សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ?

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ បាទេ បក្ខាលេត្វា និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ , សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ បាទេ បក្ខាលេត្វា និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, ចារិក្កិលមថោបិស្ស តស្មិំ សមយេ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ, ភត្តកិលមថោបិស្ស តស្មិំ សមយេ អប្បដិប្បស្សទ្ធោ ហោតិ។ តស្មា សោ អសមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ វិហារបច្ឆាយាយំ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ, សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ វិហារបច្ឆាយាយំ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, យទេវស្ស ទិវា សមាធិនិមិត្តំ មនសិកតំ ហោតិ តទេវស្ស តស្មិំ សមយេ សមុទាចរតិ។ តស្មា សោ អសមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ, សោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។ យស្មិំ, អាវុសោ, សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ រត្តិយា បច្ឆិមសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា, ឱជដ្ឋាយិស្ស តស្មិំ សមយេ កាយោ ហោតិ ផាសុស្ស ហោតិ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិ កាតុំ។ តស្មា សោ អសមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សម្មុខា មេតំ, អាវុសោ, ភគវតោ សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – ‘ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, សមយា មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ’”។

“កតមេ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ កាមរាគបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ កាមរាគបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច កាមរាគស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, កាមរាគបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរាមិ កាមរាគបរេតេន, ឧប្បន្នស្ស ច កាមរាគស្ស និស្សរណំ យថាភូតំ នប្បជានាមិ។ សាធុ វត មេ អាយស្មា កាមរាគស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ កាមរាគស្ស បហានាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ ព្យាបាទបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ...បេ.... ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ... ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ... វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា វិហរតិ... យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ, តំ និមិត្តំ ន ជានាតិ ន បស្សតិ, តស្មិំ សមយេ មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘អហំ ខោ, អាវុសោ, យំ និមិត្តំ អាគម្ម យំ និមិត្តំ មនសិករោតោ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតិ តំ និមិត្តំ ន ជានាមិ ន បស្សាមិ។ សាធុ វត មេ អាយស្មា អាសវានំ ខយាយ ធម្មំ ទេសេតូ’តិ។ តស្ស មនោភាវនីយោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយាយ ធម្មំ ទេសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ សមយោ មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុំ។

“សម្មុខា មេតំ, អាវុសោ, ភគវតោ សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – ‘ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ សមយា មនោភាវនីយស្ស ភិក្ខុនោ ទស្សនាយ ឧបសង្កមិតុ’”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឧទាយីសុត្តំ

២៩. អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ អាមន្តេសិ – “កតិ នុ ខោ, ឧទាយិ, អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ? ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ឧទាយី តុណ្ហី អហោសិ។ ទុតិយម្បិ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ អាមន្តេសិ – “កតិ នុ ខោ, ឧទាយិ, អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ? ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តុណ្ហី អហោសិ។ តតិយម្បិ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ អាមន្តេសិ – “កតិ នុ ខោ, ឧទាយិ, អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ? តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ឧទាយី តុណ្ហី អហោសិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ ឧទាយឹ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ ឧទាយិ, អាមន្តេសី”តិ។ “សុណោមហំ , អាវុសោ អានន្ទ, ភគវតោ។ ឥធ , ភន្តេ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ – សេយ្យថិទំ ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ....។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋាន”ន្តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “អញ្ញាសិំ ខោ អហំ, អានន្ទ – ‘នេវាយំ ឧទាយី មោឃបុរិសោ អធិចិត្តំ អនុយុត្តោ វិហរតី’តិ។ កតិ នុ ខោ, អានន្ទ, អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ?

“បញ្ច, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋានានិ។ កតមានិ បញ្ច? ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អាលោកសញ្ញំ មនសិ ករោតិ, ទិវា សញ្ញំ អធិដ្ឋាតិ, យថា ទិវា តថា រត្តិំ, យថា រត្តិំ តថា ទិវា; ឥតិ វិវដេន ចេតសា អបរិយោនទ្ធេន សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារុ [នហារុ (សី. បី.) ទី. និ. ២.៣៧៧; ម. និ. ១.១១០] អដ្ឋិ អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្ពោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្ត’ន្តិ។ ឥទំ, ភន្តេ , អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ កាមរាគប្បហានាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ [ឆឌ្ឌិតំ (សី. ស្យា. បី.)] ឯកាហមតំ វា ទ្វីហមតំ វា តីហមតំ វា ឧទ្ធុមាតកំ វិនីលកំ វិបុព្ពកជាតំ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឯវំ [ឯវន្តិ ឥទំ សតិបដ្ឋាន សុត្តាទីសុ នត្ថិ] ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’”តិ [ឯតំ អនតីតោតិ (សី.)]។

“សេយ្យថាបិ វា បន [សេយ្យថា វា បន (ស្យា.)] បស្សេយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ កាកេហិ វា ខជ្ជមានំ កុលលេហិ វា ខជ្ជមានំ គិជ្ឈេហិ វា ខជ្ជមានំ សុនខេហិ វា ខជ្ជមានំ សិង្គាលេហិ [សិគាលេហិ (សី.)] វា ខជ្ជមានំ វិវិធេហិ វា បាណកជាតេហិ ខជ្ជមានំ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឯវំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’”តិ។

“សេយ្យថាបិ វា បន បស្សេយ្យ សរីរំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ អដ្ឋិកសង្ខលិកំ សមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ…បេ…. អដ្ឋិកសង្ខលិកំ និម្មំសលោហិតមក្ខិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ… អដ្ឋិកសង្ខលិកំ អបគតមំសលោហិតំ ន្ហារុសម្ពន្ធំ។ អដ្ឋិកានិ អបគតសម្ពន្ធានិ ទិសាវិទិសាវិក្ខិត្តានិ [ទិសាវិទិសាសុ វិក្ខិត្តានិ (សី.)], អញ្ញេន ហត្ថដ្ឋិកំ អញ្ញេន បាទដ្ឋិកំ អញ្ញេន ជង្ឃដ្ឋិកំ អញ្ញេន ឩរុដ្ឋិកំ អញ្ញេន កដិដ្ឋិកំ [កដដ្ឋិកំ (សី.)] អញ្ញេន [បិដ្ឋិកណ្ឌកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ (សី. បី.), បិដ្ឋិកណ្ឌកដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ (ស្យា. កំ.)] ផាសុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន បិដ្ឋិកណ្ដកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ខន្ធដ្ឋិកំ អញ្ញេន គីវដ្ឋិកំ អញ្ញេន ហនុកដ្ឋិកំ អញ្ញេន ទន្តកដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ [បិដ្ឋិកណ្ឌកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ (សី. បី.), បិដ្ឋិកណ្ឌកដ្ឋិកំ អញ្ញេន សីសកដាហំ (ស្យា. កំ.)], អដ្ឋិកានិ សេតានិ សង្ខវណ្ណប្បដិភាគានិ [សង្ខវណ្ណូបនិភានិ (សី. ស្យា. បី.)] អដ្ឋិកានិ បុញ្ជកិតានិ [បុញ្ជកតានិ (បី.)] តេរោវស្សិកានិ អដ្ឋិកានិ បូតីនិ ចុណ្ណកជាតានិ។ សោ ឥមមេវ កាយំ ឯវំ ឧបសំហរតិ – ‘អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភាវី ឯវំអនតីតោ’តិ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ អស្មិមានសមុគ្ឃាតាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ អនេកធាតុបដិវេធាយ សំវត្តតិ។ ឥមានិ ខោ, ភន្តេ, បញ្ច អនុស្សតិដ្ឋានានី”តិ។

“សាធុ, សាធុ, អានន្ទ! តេន ហិ ត្វំ, អានន្ទ, ឥទម្បិ ឆដ្ឋំ អនុស្សតិដ្ឋានំ ធារេហិ។ ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សតោវ អភិក្កមតិ សតោវ បដិក្កមតិ សតោវ តិដ្ឋតិ សតោវ និសីទតិ សតោវ សេយ្យំ កប្បេតិ សតោវ កម្មំ អធិដ្ឋាតិ។ ឥទំ, អានន្ទ, អនុស្សតិដ្ឋានំ ឯវំ ភាវិតំ ឯវំ ពហុលីកតំ សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតី”តិ។ នវមំ។

១០. អនុត្តរិយសុត្តំ

៣០. “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, អនុត្តរិយានិ។ កតមានិ ឆ? ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ, សិក្ខានុត្តរិយំ, បារិចរិយានុត្តរិយំ, អនុស្សតានុត្តរិយន្តិ។

“កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, ទស្សនានុត្តរិយំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ហត្ថិរតនម្បិ ទស្សនាយ គច្ឆតិ, អស្សរតនម្បិ ទស្សនាយ គច្ឆតិ, មណិរតនម្បិ ទស្សនាយ គច្ឆតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន ទស្សនាយ គច្ឆតិ, សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកំ មិច្ឆាបដិបន្នំ ទស្សនាយ គច្ឆតិ។ អត្ថេតំ, ភិក្ខវេ, ទស្សនំ; នេតំ នត្ថីតិ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, ទស្សនំ ហីនំ គម្មំ បោថុជ្ជនិកំ អនរិយំ អនត្ថសំហិតំ, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតំ វា តថាគតសាវកំ វា ទស្សនាយ គច្ឆតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ, ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, ទស្សនានំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ [សោកបរិទ្ទវានំ (សី.)] សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ [អត្ថគមាយ (សី.)] ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ តថាគតំ វា តថាគតសាវកំ វា ទស្សនាយ គច្ឆតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទស្សនានុត្តរិយំ។ ឥតិ ទស្សនានុត្តរិយំ។

“សវនានុត្តរិយញ្ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភេរិសទ្ទម្បិ [ភេរិសទ្ទស្សបិ (ក.) ឯវំ វីណាសទ្ទម្បិឥច្ចាទីសុបិ] សវនាយ គច្ឆតិ, វីណាសទ្ទម្បិ សវនាយ គច្ឆតិ, គីតសទ្ទម្បិ សវនាយ គច្ឆតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន សវនាយ គច្ឆតិ, សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ធម្មស្សវនាយ គច្ឆតិ។ អត្ថេតំ, ភិក្ខវេ, សវនំ; នេតំ នត្ថីតិ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, សវនំ ហីនំ គម្មំ បោថុជ្ជនិកំ អនរិយំ អនត្ថសំហិតំ, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស វា តថាគតសាវកស្ស វា ធម្មស្សវនាយ គច្ឆតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ, ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, សវនានំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ តថាគតស្ស វា តថាគតសាវកស្ស វា ធម្មស្សវនាយ គច្ឆតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សវនានុត្តរិយំ។ ឥតិ ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ។

“លាភានុត្តរិយញ្ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុត្តលាភម្បិ លភតិ, ទារលាភម្បិ លភតិ, ធនលាភម្បិ លភតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន លាភំ លភតិ, សមណេ វា ព្រាហ្មណេ វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកេ មិច្ឆាបដិបន្នេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ អត្ថេសោ, ភិក្ខវេ, លាភោ; នេសោ នត្ថីតិ វទាមិ។ សោ ច ខោ ឯសោ, ភិក្ខវេ, លាភោ ហីនោ គម្មោ បោថុជ្ជនិកោ អនរិយោ អនត្ថសំហិតោ, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេ វា តថាគតសាវកេ វា សទ្ធំ បដិលភតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ, ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, លាភានំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ តថាគតេ វា តថាគតសាវកេ វា សទ្ធំ បដិលភតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, លាភានុត្តរិយំ។ ឥតិ ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ។

“សិក្ខានុត្តរិយញ្ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ហត្ថិស្មិម្បិ សិក្ខតិ, អស្សស្មិម្បិ សិក្ខតិ, រថស្មិម្បិ សិក្ខតិ, ធនុស្មិម្បិ សិក្ខតិ, ថរុស្មិម្បិ សិក្ខតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន សិក្ខតិ, សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាបដិបន្នស្ស [មិច្ឆាបដិបត្តិំ (ក.)] សិក្ខតិ។ អត្ថេសា, ភិក្ខវេ, សិក្ខា; នេសា នត្ថីតិ វទាមិ។ សា ច ខោ ឯសា, ភិក្ខវេ, សិក្ខា ហីនា គម្មា បោថុជ្ជនិកា អនរិយា អនត្ថសំហិតា, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អធិសីលម្បិ សិក្ខតិ, អធិចិត្តម្បិ សិក្ខតិ, អធិបញ្ញម្បិ សិក្ខតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ, ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, សិក្ខានំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ , យទិទំ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ អធិសីលម្បិ សិក្ខតិ, អធិចិត្តម្បិ សិក្ខតិ, អធិបញ្ញម្បិ សិក្ខតិ, និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សិក្ខានុត្តរិយំ។ ឥតិ ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ, សិក្ខានុត្តរិយំ។

“បារិចរិយានុត្តរិយញ្ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ខត្តិយម្បិ បរិចរតិ, ព្រាហ្មណម្បិ បរិចរតិ, គហបតិម្បិ បរិចរតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន បរិចរតិ, សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកំ មិច្ឆាបដិបន្នំ បរិចរតិ។ អត្ថេសា, ភិក្ខវេ, បារិចរិយា; នេសា នត្ថីតិ វទាមិ។ សា ច ខោ ឯសា, ភិក្ខវេ, បារិចរិយា ហីនា គម្មា បោថុជ្ជនិកា អនរិយា អនត្ថសំហិតា, ន និព្ពិទាយ...បេ.... ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតំ វា តថាគតសាវកំ វា បរិចរតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ , ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, បារិចរិយានំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ តថាគតំ វា តថាគតសាវកំ វា បរិចរតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បារិចរិយានុត្តរិយំ។ ឥតិ ទស្សនានុត្តរិយំ, សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ, សិក្ខានុត្តរិយំ, បារិចរិយានុត្តរិយំ។

“អនុស្សតានុត្តរិយញ្ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុត្តលាភម្បិ អនុស្សរតិ, ទារលាភម្បិ អនុស្សរតិ, ធនលាភម្បិ អនុស្សរតិ, ឧច្ចាវចំ វា បន លាភំ អនុស្សរតិ, សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា មិច្ឆាទិដ្ឋិកំ មិច្ឆាបដិបន្នំ អនុស្សរតិ។ អត្ថេសា, ភិក្ខវេ, អនុស្សតិ; នេសា នត្ថីតិ វទាមិ។ សា ច ខោ ឯសា, ភិក្ខវេ, អនុស្សតិ ហីនា គម្មា បោថុជ្ជនិកា អនរិយា អនត្ថសំហិតា, ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។ យោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតំ វា តថាគតសាវកំ វា អនុស្សរតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ, ឯតទានុត្តរិយំ, ភិក្ខវេ, អនុស្សតីនំ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, យទិទំ តថាគតំ

វា តថាគតសាវកំ វា អនុស្សរតិ និវិដ្ឋសទ្ធោ និវិដ្ឋបេមោ ឯកន្តគតោ អភិប្បសន្នោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុស្សតានុត្តរិយំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អនុត្តរិយានី”តិ។

“យេ ទស្សនានុត្តរំ លទ្ធា [យេ ទស្សនវរំ លទ្ធា (សី. បី.), ទស្សនានុត្តរិយំ លទ្ធា (ស្យា. កំ.)], សវនញ្ច អនុត្តរំ;
លាភានុត្តរិយំ លទ្ធា, សិក្ខានុត្តរិយេ រតា [អនុត្តរិយំ តថា (ក.)]។

“ឧបដ្ឋិតា បារិចរិយា, ភាវយន្តិ អនុស្សតី;
វិវេកប្បដិសំយុត្តំ, ខេមំ អមតគាមិនី។

“អប្បមាទេ បមុទិតា, និបកា សីលសំវុតា;
តេ វេ កាលេន បច្ចេន្តិ [បច្ចន្តិ (ស្យា. ក.)], យត្ថ ទុក្ខំ និរុជ្ឈតី”តិ។ ទសមំ;

អនុត្តរិយវគ្គោ [សាមកវគ្គោ (ក.)] តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សាមកោ អបរិហានិយោ, ភយំ ហិមវានុស្សតិ;
កច្ចានោ ទ្វេ ច សមយា, ឧទាយី អនុត្តរិយេនាតិ។

៤. ទេវតាវគ្គោ

១. សេខសុត្តំ

៣១. “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? កម្មារាមតា , ភស្សារាមតា, និទ្ទារាមតា, សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។

“ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? ន កម្មារាមតា, ន ភស្សារាមតា, ន និទ្ទារាមតា, ន សង្គណិការាមតា, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា – ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ បឋមំ។

២. បឋមអបរិហានសុត្តំ

៣២. អថ ខោ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឆយិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, អប្បមាទគារវតា, បដិសន្ថារគារវតា [បដិសន្ធារគារវតា (ក.)] – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, ឆ ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ឥទមវោច សា ទេវតា។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ សា ទេវតា “សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា”តិ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ឆយិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, អប្បមាទគារវតា, បដិសន្ថារគារវតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, ឆ ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

“សត្ថុគរុ ធម្មគរុ, សង្ឃេ ច តិព្ពគារវោ;
អប្បមាទគរុ ភិក្ខុ, បដិសន្ថារគារវោ;
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ ទុតិយំ;

៣. ទុតិយអបរិហានសុត្តំ

៣៣. “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ឆយិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, ហិរិគារវតា, ឱត្តប្បគារវតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, ឆ ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

“សត្ថុគរុ ធម្មគរុ, សង្ឃេ ច តិព្ពគារវោ;
ហិរិឱត្តប្បសម្បន្នោ, សប្បតិស្សោ សគារវោ;
អភព្ពោ បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។ តតិយំ;

៤. មហាមោគ្គល្លានសុត្តំ

៣៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – “កតមេសានំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ

ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម [សោតាបន្នាម្հា (សី.), សោតាបន្នាម្ហ (ស្យា. កំ. បី.)] អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ ? តេន ខោ បន សមយេន តិស្សោ នាម ភិក្ខុ អធុនាកាលង្កតោ អញ្ញតរំ ព្រហ្មលោកំ ឧបបន្នោ ហោតិ។ តត្រាបិ នំ ឯវំ ជានន្តិ – ‘‘តិស្សោ ព្រហ្មា មហិទ្ធិកោ មហានុភាវោ’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ [សម្មិញ្ជិតំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] វា ពាហំ បសារេយ្យ បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ – ជេតវនេ អន្តរហិតោ តស្មិំ ព្រហ្មលោកេ បាតុរហោសិ។ អទ្ទសា ខោ តិស្សោ ព្រហ្មា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ ឯតទវោច – ‘‘ឯហិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន; ស្វាគតំ [សាគតំ (សី.)], មារិស មោគ្គល្លាន; ចិរស្សំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន; ឥមំ បរិយាយមកាសិ, យទិទំ ឥធាគមនាយ។ និសីទ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥទមាសនំ បញ្ញត្ត’’ន្តិ។ និសីទិ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ បញ្ញត្តេ អាសនេ។ តិស្សោបិ ខោ ព្រហ្មា អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ តិស្សំ ព្រហ្មានំ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

‘‘កតមេសានំ ខោ, តិស្ស, ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ? ‘‘ចាតុមហារាជិកានំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ។

‘‘សព្ពេសញ្ញេវ នុ ខោ, តិស្ស, ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ? ‘‘ន ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សព្ពេសំ ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’តិ។ យេ ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ចាតុមហារាជិកា ទេវា ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា អរិយកន្តេហិ សីលេហិ អសមន្នាគតា ន តេសំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’តិ។ យេ ច ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, ចាតុមហារាជិកា ទេវា ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតា, តេសំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ។

‘‘ចាតុមហារាជិកានញ្ញេវ នុ ខោ, តិស្ស, ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’តិ ឧទាហុ តាវតិំសានម្បិ ទេវានំ...បេ.... យាមានម្បិ ទេវានំ... តុសិតានម្បិ ទេវានំ... និម្មានរតីនម្បិ ទេវានំ... បរនិម្មិតវសវត្តីនម្បិ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ? ‘‘បរនិម្មិតវសវត្តីនម្បិ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ។

‘‘សព្ពេសញ្ញេវ នុ ខោ, តិស្ស, បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ? ‘‘ន ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, សព្ពេសំ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’តិ។ យេ ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន អសមន្នាគតា, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ អសមន្នាគតា, ន តេសំ ទេវានំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’តិ។ យេ ច ខោ តេ, មារិស មោគ្គល្លាន, បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតា, អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតា តេសំ ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘សោតាបន្នា នាម អវិនិបាតធម្មា និយតា សម្ពោធិបរាយណា’’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ តិស្សស្ស ព្រហ្មុនោ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា – ‘‘សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ – ‘ព្រហ្មលោកេ អន្តរហិតោ ជេតវនេ បាតុរហោសី’’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. វិជ្ជាភាគិយសុត្តំ

៣៥. “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា វិជ្ជាភាគិយា។ កតមេ ឆ? អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា វិជ្ជាភាគិយា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. វិវាទមូលសុត្តំ

៣៦. [ទី. និ. ៣.៣២៥; ម. និ. ៣.៤៤; ចូឡវ. ២១៦] “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, វិវាទមូលានិ។ កតមានិ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ ឧបនាហី។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ ឧបនាហី សោ សត្ថរិបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, ធម្មេបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សង្ឃេបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សិក្ខាយបិ ន បរិបូរការី ហោតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, ធម្មេ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សង្ឃេ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សិក្ខាយ ន បរិបូរការី សោ សង្ឃេ វិវាទំ ជនេតិ, យោ ហោតិ វិវាទោ ពហុជនាហិតាយ ពហុជនាសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អនត្ថាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ។ ឯវរូបំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា សមនុបស្សេយ្យាថ។ តត្រ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស បហានាយ វាយមេយ្យាថ។ ឯវរូបំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ន សមនុបស្សេយ្យាថ, តត្រ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតិំ អនវស្សវាយ បដិបជ្ជេយ្យាថ។ ឯវមេតស្ស បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតិំ អនវស្សវោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មក្ខី ហោតិ បឡាសី...បេ.... ឥស្សុកី ហោតិ មច្ឆរី... សឋោ ហោតិ មាយាវី... បាបិច្ឆោ ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ... សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្ទិដ្ឋិបរាមាសី ហោតិ អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី, សោ សត្ថរិបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, ធម្មេបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សង្ឃេបិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សិក្ខាយបិ ន បរិបូរការី ហោតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, ធម្មេ...បេ.... សង្ឃេ អគារវោ វិហរតិ អប្បតិស្សោ, សិក្ខាយ ន បរិបូរការី, សោ សង្ឃេ វិវាទំ ជនេតិ, យោ ហោតិ វិវាទោ ពហុជនាហិតាយ ពហុជនាសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អនត្ថាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ។ ឯវរូបំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា សមនុបស្សេយ្យាថ។ តត្រ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស បហានាយ វាយមេយ្យាថ។ ឯវរូបំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ន សមនុបស្សេយ្យាថ។ តត្រ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតិំ អនវស្សវាយ បដិបជ្ជេយ្យាថ។ ឯវមេតស្ស បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស បហានំ ហោតិ។ ឯវមេតស្ស បាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតិំ អនវស្សវោ ហោតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ វិវាទមូលានី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ឆឡង្គទានសុត្តំ

៣៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន វេឡុកណ្ឌកី [វេឡុកណ្ឌកិយា (អ. និ. ៧.៥៣; ២.១៣៤; សំ. និ. ២.១៧៣)] នន្ទមាតា ឧបាសិកា សារិបុត្ត មោគ្គល្លានប្បមុខេ ភិក្ខុសង្ឃេ ឆឡង្គសមន្នាគតំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋាបេតិ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន វេឡុកណ្ឌកី នន្ទមាតរំ ឧបាសិកំ សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខេ ភិក្ខុសង្ឃេ ឆឡង្គសមន្នាគតំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋាបេន្តិំ។ ទិស្វា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឯសា, ភិក្ខវេ, វេឡុកណ្ឌកី នន្ទមាតា ឧបាសិកា សារិបុត្តមោគ្គល្លានប្បមុខេ ភិក្ខុសង្ឃេ ឆឡង្គសមន្នាគតំ ទក្ខិណំ បតិដ្ឋាបេតិ”។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ឆឡង្គសមន្នាគតា ទក្ខិណា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ , ទាយកស្ស តីណង្គានិ ហោន្តិ, បដិគ្គាហកានំ តីណង្គានិ។ កតមានិ ទាយកស្ស តីណង្គានិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ទាយកោ បុព្ពេវ ទានា សុមនោ ហោតិ, ទទំ ចិត្តំ បសាទេតិ, ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ។ ឥមានិ ទាយកស្ស តីណង្គានិ។

“កតមានិ បដិគ្គាហកានំ តីណង្គានិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បដិគ្គាហកា វីតរាគា វា ហោន្តិ រាគវិនយាយ វា បដិបន្នា, វីតទោសា វា ហោន្តិ ទោសវិនយាយ វា បដិបន្នា, វីតមោហា វា ហោន្តិ មោហវិនយាយ វា បដិបន្នា។ ឥមានិ បដិគ្គាហកានំ តីណង្គានិ។ ឥតិ ទាយកស្ស តីណង្គានិ, បដិគ្គាហកានំ តីណង្គានិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆឡង្គសមន្នាគតា ទក្ខិណា ហោតិ។

“ឯវំ ឆឡង្គសមន្នាគតាយ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណាយ ន សុករំ បុញ្ញស្ស បមាណំ គហេតុំ – ‘ឯត្តកោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ

សុខាយ សំវត្តតី’តិ។ អថ ខោ អសង្ខ្យេយ្យោ [អសង្ខេយ្យោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អប្បមេយ្យោ មហាបុញ្ញក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, មហាសមុទ្ទេ ន សុករំ ឧទកស្ស បមាណំ គហេតុំ – ‘ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកានីតិ វា ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតានីតិ វា ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសហស្សានីតិ វា ឯត្តកានិ ឧទកាឡ្ហកសតសហស្សានី’តិ វា។ អថ ខោ អសង្ខ្យេយ្យោ អប្បមេយ្យោ មហាឧទកក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯវំ ឆឡង្គសមន្នាគតាយ ទក្ខិណាយ ន សុករំ បុញ្ញស្ស បមាណំ គហេតុំ – ‘ឯត្តកោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ សុខស្សាហារោ សោវគ្គិកោ សុខវិបាកោ សគ្គសំវត្តនិកោ ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តតី’តិ។ អថ ខោ អសង្ខ្យេយ្យោ អប្បមេយ្យោ មហាបុញ្ញក្ខន្ធោត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតី”តិ។

[បេ. វ. ៣០៥ បេតវត្ថុម្ហិបិ] “បុព្ពេវ ទានា សុមនោ, ទទំ ចិត្តំ បសាទយេ;
ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ, ឯសា យញ្ញស្ស [បុញ្ញស្ស (ក.)] សម្បទា។

“វីតរាគា [វីតរាគោ (ស្យា. កំ. ក.) ឯវំ អនន្តរបទត្តយេបិ] វីតទោសា, វីតមោហា អនាសវា;
ខេត្តំ យញ្ញស្ស សម្បន្នំ, សញ្ញតា ព្រហ្មចារយោ [ព្រហ្មចារិនោ (ស្យា. កំ.)]។

“សយំ អាចមយិត្វាន, ទត្វា សកេហិ បាណិភិ;
អត្តនោ បរតោ ចេសោ, យញ្ញោ ហោតិ មហប្ផលោ។

[អ. និ. ៤.៤០] “ឯវំ យជិត្វា មេធាវី, សទ្ធោ មុត្តេន ចេតសា;
អព្យាបជ្ជំ សុខំ លោកំ, បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតី”តិ។ សត្តមំ;

៨. អត្តការីសុត្តំ

៣៨. អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អហញ្ហិ, ភោ គោតម, ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋិ – ‘នត្ថិ អត្តការោ, នត្ថិ បរការោ’”តិ។ “មាហំ, ព្រាហ្មណ, ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋី អទ្ទសំ វា អស្សោសិំ វា។ កថញ្ហិ នាម សយំ អភិក្កមន្តោ, សយំ បដិក្កមន្តោ ឯវំ វក្ខតិ – ‘នត្ថិ អត្តការោ, នត្ថិ បរការោ’”តិ!

“តំ កិំ មញ្ញសិ, ព្រាហ្មណ, អត្ថិ អារព្ភធាតូ”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “អារព្ភធាតុយា សតិ អារព្ភវន្តោ សត្តា បញ្ញាយន្តី”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អារព្ភធាតុយា សតិ អារព្ភវន្តោ សត្តា បញ្ញាយន្តិ, អយំ សត្តានំ អត្តការោ អយំ បរការោ”។

“តំ កិំ មញ្ញសិ, ព្រាហ្មណ, អត្ថិ និក្កមធាតុ…បេ.… អត្ថិ បរក្កមធាតុ… អត្ថិ ថាមធាតុ… អត្ថិ ឋិតិធាតុ… អត្ថិ ឧបក្កមធាតូ”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “ឧបក្កមធាតុយា សតិ ឧបក្កមវន្តោ សត្តា បញ្ញាយន្តី”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឧបក្កមធាតុយា សតិ ឧបក្កមវន្តោ សត្តា បញ្ញាយន្តិ, អយំ សត្តានំ អត្តការោ អយំ បរការោ”។

“មាហំ, ព្រាហ្មណ [តំ កិំ មញ្ញសិ ព្រាហ្មណ មាហំ (ក.)], ឯវំវាទី ឯវំទិដ្ឋី អទ្ទសំ វា អស្សោសិំ វា។ កថញ្ហិ នាម សយំ អភិក្កមន្តោ សយំ បដិក្កមន្តោ ឯវំ វក្ខតិ – ‘នត្ថិ អត្តការោ នត្ថិ បរការោ’”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ! អដ្ឋមំ។

៩. និទានសុត្តំ

៣៩. “តីណិមានិ , ភិក្ខវេ, និទានានិ កម្មានំ សមុទយាយ។ កតមានិ តីណិ? លោភោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ, ទោសោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ, មោហោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ។ ន, ភិក្ខវេ, លោភា អលោភោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, លោភា លោភោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, ទោសា អទោសោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ទោសា ទោសោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, មោហា អមោហោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, មោហា មោហោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, លោភជេន កម្មេន ទោសជេន កម្មេន មោហជេន កម្មេន ទេវា បញ្ញាយន្តិ,

មនុស្សា បញ្ញាយន្តិ, យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ សុគតិយោ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, លោភជេន កម្មេន ទោសជេន កម្មេន មោហជេន កម្មេន និរយោ បញ្ញាយតិ តិរច្ឆានយោនិ បញ្ញាយតិ បេត្តិវិសយោ បញ្ញាយតិ, យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ ទុគ្គតិយោ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ និទានានិ កម្មានំ សមុទយាយ។

"តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, និទានានិ កម្មានំ សមុទយាយ។ កតមានិ តីណិ? អលោភោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ, អទោសោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ, អមោហោ និទានំ កម្មានំ សមុទយាយ។ ន, ភិក្ខវេ, អលោភា លោភោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អលោភា អលោភោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, អទោសា ទោសោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អទោសា អទោសោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, អមោហា មោហោ សមុទេតិ; អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អមោហា អមោហោវ សមុទេតិ។ ន, ភិក្ខវេ, អលោភជេន កម្មេន អទោសជេន កម្មេន អមោហជេន កម្មេន និរយោ បញ្ញាយតិ តិរច្ឆានយោនិ បញ្ញាយតិ បេត្តិវិសយោ បញ្ញាយតិ, យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ ទុគ្គតិយោ។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អលោភជេន កម្មេន អទោសជេន កម្មេន អមោហជេន កម្មេន ទេវា បញ្ញាយន្តិ, មនុស្សា បញ្ញាយន្តិ, យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ សុគតិយោ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ និទានានិ កម្មានំ សមុទយាយា"តិ។ នវមំ។

១០. កិមិលសុត្តំ

៤០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កិមិលាយំ វិហរតិ និចុលវនេ។ អថ ខោ អាយស្មា កិមិលោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា កិមិលោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – "កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី"តិ? "ឥធ, កិមិល, តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, ធម្មេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សង្ឃេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, សិក្ខាយ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, អប្បមាទេ អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា, បដិសន្ថារេ [បដិសន្ធារេ (ក.) អ. និ. ៥.២០១; ៧.៥៩] អគារវា វិហរន្តិ អប្បតិស្សា។ អយំ ខោ, កិមិល, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ន ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតិ"។

"កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី"តិ? "ឥធ, កិមិល, តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ សត្ថរិ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, ធម្មេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សង្ឃេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, សិក្ខាយ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, អប្បមាទេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា, បដិសន្ថារេ សគារវា វិហរន្តិ សប្បតិស្សា។ អយំ ខោ, កិមិល, ហេតុ អយំ បច្ចយោ យេន តថាគតេ បរិនិព្ពុតេ សទ្ធម្មោ ចិរដ្ឋិតិកោ ហោតី"តិ។ ទសមំ។

១១. ទារុក្ខន្ធសុត្តំ

៤១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ គិជ្ឈកូដា បព្ពតា ឱរោហន្តោ អទ្ទស អញ្ញតរស្មិំ បទេសេ មហន្តំ ទារុក្ខន្ធំ។ ទិស្វា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "បស្សថ នោ, អាវុសោ, តុម្ហេ អមុំ មហន្តំ ទារុក្ខន្ធ"ន្តិ? "ឯវមាវុសោ"តិ។

"អាកង្ខមានោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អមុំ ទារុក្ខន្ធំ បថវីត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថិ, អាវុសោ , អមុម្ហិ ទារុក្ខន្ធេ បថវីធាតុ, យំ និស្សាយ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អមុំ ទារុក្ខន្ធំ បថវីត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ។ អាកង្ខមានោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អមុំ ទារុក្ខន្ធំ អាបោត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ ...បេ.... តេជោត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ... វាយោត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ... សុភន្ត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ... អសុភន្ត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អត្ថិ, អាវុសោ, អមុម្ហិ ទារុក្ខន្ធេ អសុភធាតុ, យំ និស្សាយ ភិក្ខុ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អមុំ ទារុក្ខន្ធំ អសុភន្ត្វេវ អធិមុច្ចេយ្យា"តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. នាគិតសុត្តំ

៤២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន ឥច្ឆានង្គលំ នាម កោសលានំ ព្រាហ្មណគាមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។ អស្សោសុំ ខោ ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា – "សមណោ ខលុ, ភោ, គោតមោ

សក្យបុត្តោ សក្យកុលា បព្ពជិតោ ឥច្ឆានង្គលំ អនុប្បត្តោ ឥច្ឆានង្គលេ វិហរតិ ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌេ។ តំ ខោ បន ភវន្តំ គោតមំ ឯវំ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គតោ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ…បេ…. ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ…បេ…. អរហតំ ទស្សនំ ហោតី”តិ។ អថ ខោ ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន បហូតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ អាទាយ យេន ឥច្ឆានង្គលវនសណ្ឌោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ អដ្ឋំសុ ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា នាគិតោ ភគវតោ ឧបដ្ឋាកោ ហោតិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ នាគិតំ អាមន្តេសិ – “កេ បន តេ, នាគិត, ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា កេវដ្ដា មញ្ញេ មច្ឆវិលោបេ”តិ? “ឯតេ, ភន្តេ, ឥច្ឆានង្គលកា ព្រាហ្មណគហបតិកា បហូតំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ អាទាយ ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតា ភគវន្តំយេវ ឧទ្ទិស្ស ភិក្ខុសង្ឃញ្ចា”តិ។ “មាហំ, នាគិត, យសេន សមាគមំ, មា ច មយា យសោ។ យោ ខោ, នាគិត, នយិមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អស្ស អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, សោ តំ មីឡ្ហសុខំ មិទ្ធសុខំ លាភសក្ការសិលោកសុខំ សាទិយេយ្យា”តិ។

“អធិវាសេតុ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា; អធិវាសេតុ, សុគតោ; អធិវាសនកាលោ ទានិ, ភន្តេ, ភគវតោ។ យេន យេនេវ ទានិ, ភន្តេ, ភគវា គមិស្សតិ, តន្និន្នាវ ភវិស្សន្តិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ យថានិន្នំ ឧទកានិ បវត្តន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ភន្តេ, យេន យេនេវ ទានិ ភគវា គមិស្សតិ, តន្និន្នាវ ភវិស្សន្តិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមា ចេវ ជានបទា ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ, ភន្តេ, ភគវតោ សីលបញ្ញាណ”ន្តិ។

“មាហំ, នាគិត, យសេន សមាគមំ, មា ច មយា យសោ។ យោ ខោ, នាគិត, នយិមស្ស នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អស្ស អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, យស្សាហំ នេក្ខម្មសុខស្ស បវិវេកសុខស្ស ឧបសមសុខស្ស សម្ពោធសុខស្ស និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, សោ តំ មីឡ្ហសុខំ មិទ្ធសុខំ លាភសក្ការសិលោកសុខំ សាទិយេយ្យ។

“ឥធាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ គាមន្តវិហារឹ សមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិមំ អាយស្មន្តំ [អារាមិកោ វា យង្កេស្សតិ សមណុទ្ទេសោ វា, តំ តម្ហា (ក. សី. បី.) អារាមិកោ វា យង្កេស្សតិ សមណុទ្ទេសោ វា, សោ តំ តម្ហា (ក. សី.) អ. និ. ៨.៨៦ បស្សិតព្ពំ] អារាមិកោ វា ឧបដ្ឋហិស្សតិ សមណុទ្ទេសោ វា តំ តម្ហា [អារាមិកោ វា យង្កេស្សតិ សមណុទ្ទេសោ វា, តំ តម្ហា (ក. សី. បី.) អារាមិកោ វា យង្កេស្សតិ សមណុទ្ទេសោ វា, សោ តំ តម្ហា (ក. សី.) អ. និ. ៨.៨៦ បស្សិតព្ពំ] សមាធិម្ហា ចាវេស្សតី’តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ ន អត្តមនោ ហោមិ គាមន្តវិហារេន។ ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ បចលាយមានំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា ឥមំ និទ្ទាកិលមថំ បដិវិនោទេត្វា អរញ្ញសញ្ញំយេវ មនសិ ករិស្សតិ ឯកត្ត’ន្តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ អសមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា អសមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាទហិស្សតិ, សមាហិតំ វា ចិត្តំ អនុរក្ខិស្សតី’តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ អរញ្ញេ សមាហិតំ និសិន្នំ។ តស្ស មយ្ហំ, នាគិត, ឯវំ ហោតិ – ‘ឥទានិ អយមាយស្មា អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមោចេស្សតិ, វិមុត្តំ វា ចិត្តំ អនុរក្ខិស្សតី’តិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ គាមន្តវិហារឹ លាភឹ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ សោ តំ លាភសក្ការសិលោកំ និកាមយមានោ រិញ្ចតិ បដិសល្លានំ រិញ្ចតិ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ; គាមនិគមរាជធានឹ ឱសរិត្វា វាសំ កប្បេតិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ ន អត្តមនោ ហោមិ គាមន្តវិហារេន។

“ឥធ បនាហំ, នាគិត, ភិក្ខុំ បស្សាមិ អារញ្ញិកំ លាភឹ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ សោ តំ លាភសក្ការសិលោកំ បដិបណាមេត្វា ន រិញ្ចតិ បដិសល្លានំ ន រិញ្ចតិ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ។ តេនាហំ, នាគិត, តស្ស ភិក្ខុនោ អត្តមនោ ហោមិ អរញ្ញវិហារេន។ យ

ស្នាហំ, នាគិត, សមយេ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ ន កញ្ចិ [ន កិញ្ចិ (សី. បី. ក.)] បស្សាមិ បុរតោ វា បច្ឆតោ វា, ផាសុ មេ, នាគិត, តស្មិំ សមយេ ហោតិ អន្តមសោ ឧច្ចារបស្សាវកម្មាយា’’តិ។ ទ្វាទសមំ។

ទេវតាវគ្គោ [សេក្ខបរិហានិយវគ្គោ (ស្យា.)] ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សេខា ទ្វេ អបរិហានិ, មោគ្គល្លាន វិជ្ជាភាគិយា;
វិវាទទានត្តការី និទានំ, កិមិលទារុក្ខន្ធេន នាគិតោតិ។

៥. ធម្មិកវគ្គោ

១. នាគសុត្តំ

៤៣. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “អាយាមានន្ទ , យេន បុព្ពារាមោ មិគារមាតុបាសាទោ តេនុបសង្កមិស្សាម ទិវាវិហារាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ យេន បុព្ពារាមោ មិគារមាតុបាសាទោ តេនុបសង្កមិ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “អាយាមានន្ទ, យេន បុព្ពកោដ្ឋកោ តេនុបសង្កមិស្សាម គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុ”ន្តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ យេន បុព្ពកោដ្ឋកោ តេនុបសង្កមិ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។ បុព្ពកោដ្ឋកេ គត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា ឯកចីវរោ អដ្ឋាសិ គត្តានិ បុព្ពាបយមានោ។

តេន ខោ បន សមយេន រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស សេតោ នាម នាគោ មហាតូរិយ [មហាតុរិយ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] តាឡិតវាទិតេន បុព្ពកោដ្ឋកា បច្ចុត្តរតិ។ អបិស្សុ តំ ជនោ ទិស្វា ឯវមាហ – “អភិរូបោ វត, ភោ, រញ្ញោ នាគោ; ទស្សនីយោ វត, ភោ, រញ្ញោ នាគោ; បាសាទិកោ វត, ភោ, រញ្ញោ នាគោ; កាយុបបន្នោ វត, ភោ, រញ្ញោ នាគោ”តិ! ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ឧទាយី ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ហត្ថិមេវ នុ ខោ, ភន្តេ, មហន្តំ ព្រហន្តំ [មហន្តំ ព្រហន្តំ (សី.), មហត្តំ ព្រហ្មត្តំ (ក.)] កាយុបបន្នំ ជនោ ទិស្វា ឯវមាហ – ‘នាគោ វត, ភោ, នាគោ’តិ, ឧទាហុ អញ្ញម្បិ កញ្ចិ [កិញ្ចិ (ក.)] មហន្តំ ព្រហន្តំ កាយុបបន្នំ ជនោ ទិស្វា ឯវមាហ – ‘នាគោ វត, ភោ, នាគោ’”តិ? “ហត្ថិម្បិ ខោ, ឧទាយិ, មហន្តំ ព្រហន្តំ កាយុបបន្នំ ជនោ ទិស្វា ឯវមាហ – ‘នាគោ វត, ភោ, នាគោ’តិ! អស្សម្បិ ខោ, ឧទាយិ, មហន្តំ ព្រហន្តំ…បេ.… គោណម្បិ ខោ, ឧទាយិ , មហន្តំ ព្រហន្តំ…បេ.… ឧរគម្បិ [នាគម្បិ (ក.)] ខោ, ឧទាយិ, មហន្តំ ព្រហន្តំ…បេ.… រុក្ខម្បិ ខោ, ឧទាយិ , មហន្តំ ព្រហន្តំ…បេ.… មនុស្សម្បិ ខោ, ឧទាយិ, មហន្តំ ព្រហន្តំ កាយុបបន្នំ ជនោ ទិស្វា ឯវមាហ – ‘នាគោ វត, ភោ, នាគោ’តិ! អបិ ច, ឧទាយិ, យោ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អាគុំ ន ករោតិ កាយេន វាចាយ មនសា, តមហំ ‘នាគោ’តិ ព្រូមី”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភន្តេ, អព្ភុតំ, ភន្តេ! យាវ សុភាសិតំ ចិទំ, ភន្តេ, ភគវតា – អបិ ច, ឧទាយិ, យោ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អាគុំ ន ករោតិ កាយេន វាចាយ មនសា, តមហំ ‘នាគោ’តិ ព្រូមី”តិ។ ឥទញ្ច បនាហំ, ភន្តេ, ភគវតា សុភាសិតំ ឥមាហិ គាថាហិ អនុមោទាមិ –

“មនុស្សភូតំ សម្ពុទ្ធំ, អត្តទន្តំ សមាហិតំ;
ឥរិយមានំ ព្រហ្មបថេ, ចិត្តស្សូបសមេ រតំ។

“យំ មនុស្សា នមស្សន្តិ, សព្ពធម្មាន បារគុំ;
ទេវាបិ តំ [នំ (សី. បី.)] នមស្សន្តិ, ឥតិ មេ អរហតោ សុតំ។

“សព្ពសំយោជនាតីតំ, វនា និព្ពន [និព្ពាន (សី. ស្យា. កំ. បី.)] មាគតំ;
កាមេហិ នេក្ខម្មរតំ [នេក្ខម្មេ រតំ (ក. សី.)], មុត្តំ សេលាវ កញ្ចនំ។

“សព្ពេ អច្ចរុចី នាគោ, ហិមវាញ្ញេ សិលុច្ចយេ;
សព្ពេសំ នាគនាមានំ, សច្ចនាមោ អនុត្តរោ។

“នាគំ វោ [តេ (ក.)] កិត្តយិស្សាមិ, ន ហិ អាគុំ ករោតិ សោ;
សោរច្ចំ អវិហិំសា ច, បាទា នាគស្ស តេ ទុវេ។

“តបោ ច ព្រហ្មចរិយំ, ចរណា នាគស្ស ត្យាបរេ;
សទ្ធាហត្ថោ មហានាគោ, ឧបេក្ខាសេតទន្តវា។

ជម្មកិច្ចខ្ញុំវសមិភតេយញ្ញាវុំវើមិស័កណម្ភប៉ិនេធនិ។;

“សោ ឈាយី អស្សាសរតោ, អជ្ឈត្តំ សុសមាហិតោ [អជ្ឈត្តុបសមាហិតោ (ស្យា. ក.)];
គច្ឆំ សមាហិតោ នាគោ, ឋិតោ នាគោ សមាហិតោ។

“សេយ្យំ សមាហិតោ នាគោ, និសិន្នោបិ សមាហិតោ;
សព្ពត្ថ សំវុតោ នាគោ, ឯសា នាគស្ស សម្បទា។

“ភុញ្ជតិ អនវជ្ជានិ, សាវជ្ជានិ ន ភុញ្ជតិ;
ឃាសមច្ឆាទនំ លទ្ធា, សន្និធឹ បរិវជ្ជយំ។

“សំយោជនំ អណុំ ថូលំ, សព្ពំ ឆេត្វាន ពន្ធនំ;
យេន យេនេវ គច្ឆតិ, អនបេក្ខោវ គច្ឆតិ។

“យថាបិ ឧទកេ ជាតំ, បុណ្ឌរីកំ បវឌ្ឍតិ;
នុបលិប្បតិ [ន ឧបលិប្បតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.), នុបលិម្បតិ (ក.)] តោយេន, សុចិគន្ធំ មនោរមំ។

“តថេវ លោកេ សុជាតោ, ពុទ្ធោ លោកេ វិហរតិ;
នុបលិប្បតិ លោកេន, តោយេន បទុមំ យថា។

“មហាគិនីវ ជលិតោ [មហាគ្គិនិ បជ្ជលិតោ (សី. ស្យា. កំ.)], អនាហារូបសម្មតិ;
សង្ខារេសូបសន្តេសុ [អង្គារេសុ ច សន្តេសុ (ក.)], និព្ពុតោតិ បវុច្ចតិ។

“អត្ថស្សាយំ វិញ្ញាបនី, ឧបមា វិញ្ញូហិ ទេសិតា;
វិញ្ញស្សន្តិ [វិញ្ញិស្សន្តិ (ក.)] មហានាគា, នាគំ នាគេន ទេសិតំ។

“វីតរាគោ វីតទោសោ, វីតមោហោ អនាសវោ;
សរីរំ វិជហំ នាគោ, បរិនិព្ពិស្សតិ [បរិនិព្ពាតិ (បី. ក.)] អនាសវោ”តិ។ បឋមំ;

២. មិគសាលាសុត្តំ

៤៤. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ មិគសាលា [មិគសាលាណា (ក.) អ. និ. ១០.៧៥] ឧបាសិកា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ មិគសាលា ឧបាសិកា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

“កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយំ ? បិតា មេ, ភន្តេ, បុរាណោ ព្រហ្មចារី អហោសិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ សោ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ សកទាគាមិសត្តោ [សកទាគាមិបត្តោ (ក. ស្យា. បី.)] តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។ បេត្តេយ្យោបិ [បេត្តេយ្យោ បិយោ (សី. បី. ក.), បិតុ បិយោ (ស្យា. កំ.)] មេ, ភន្តេ, ឥសិទត្តោ អព្រហ្មចារី អហោសិ សទារសន្តុដ្ឋោ។ សោបិ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ សកទាគាមិបត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។ កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “ឯវំ ខោ បនេតំ, ភគិនិ, ភគវតា ព្យាកត”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនេ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនំ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទឹ។ អថ ខោ, ភន្តេ, មិគសាលា ឧបាសិកា យេនាហំ

តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ, ភន្តេ, មិគសាលា ឧបាសិកា មំ ឯតទវោច – ‘កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយំ។ បិតា មេ, ភន្តេ, បុរាណោ ព្រហ្មចារី អហោសិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ សោ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ សកទាគាមិបត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។ បេត្តេយ្យោបិ មេ, ភន្តេ, ឥសិទត្តោ អព្រហ្មចារី អហោសិ សទារសន្តុដ្ឋោ។ សោបិ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ សកទាគាមិបត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។ កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយ’ន្តិ? ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភន្តេ, មិគសាលំ ឧបាសិកំ ឯតទវោចំ – ‘ឯវំ ខោ បនេតំ, ភគិនិ, ភគវតា ព្យាកត’”ន្តិ។

“កា ចានន្ទ, មិគសាលា ឧបាសិកា ពាលា អព្យត្តា អម្មកា អម្មកសញ្ញា [អម្ពកា អម្ពកបញ្ញា (សី. បី.), អម្ពកា អម្ពកសញ្ញា (ស្យា. កំ.) អ. និ. ១០.៧៥ បស្សិតព្ពំ], កេ ច បុរិសបុគ្គលបរោបរិយញាណេ? ឆយិមេ, អានន្ទ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។

“កតមេ ឆ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សោរតោ ហោតិ សុខសំវាសោ, អភិនន្ទន្តិ សព្រហ្មចារី ឯកត្តវាសេន។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ នោ វិសេសាយ, ហានគាមីយេវ ហោតិ នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សោរតោ ហោតិ សុខសំវាសោ, អភិនន្ទន្តិ សព្រហ្មចារី ឯកត្តវាសេន។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ នោ ហានាយ, វិសេសគាមីយេវ ហោតិ នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ, បមាណិកា បមិណន្តិ – ‘ឥមស្សបិ តេវ ធម្មា អបរស្សបិ តេវ ធម្មា, កស្មា តេសំ ឯកោ ហីនោ ឯកោ បណីតោ’តិ! តញ្ហិ តេសំ, អានន្ទ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

“តត្រានន្ទ , យ្វាយំ បុគ្គលោ សោរតោ ហោតិ សុខសំវាសោ, អភិនន្ទន្តិ សព្រហ្មចារី ឯកត្តវាសេន, តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ អយំ , អានន្ទ , បុគ្គលោ អមុនា បុរិមេន បុគ្គលេន អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមំ ហានន្ទ, បុគ្គលំ ធម្មសោតោ និព្ពហតិ, តទន្តរំ កោ ជានេយ្យ អញ្ញត្រ តថាគតេន! តស្មាតិហានន្ទ, មា បុគ្គលេសុ បមាណិកា អហុវត្ថ; មា បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហិត្ថ។ ខញ្ញតិ ហានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហន្តោ។ អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ, យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស កោធមានោ អធិគតោ [អវិគតោ (ក.)] ហោតិ, សមយេន សមយញ្ចស្ស លោភធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ នោ វិសេសាយ, ហានគាមីយេវ ហោតិ នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស កោធមានោ អធិគតោ ហោតិ, សមយេន សមយញ្ចស្ស លោភធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ…បេ…. នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ , បមាណិកា បមិណន្តិ…បេ…. យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ, បនានន្ទ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស កោធមានោ អធិគតោ ហោតិ, សមយេន សមយញ្ចស្ស វចីសង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ…បេ…. សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ នោ វិសេសាយ, ហានគាមីយេវ ហោតិ នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចស្ស បុគ្គលស្ស កោធមានោ អធិគតោ ហោតិ, សមយេន សមយញ្ចស្ស វចីសង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ

វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ នោ ហានាយ, វិសេសគាមីយេវ ហោតិ នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ , បមាណិកា បមិណន្តិ – ‘ឥមស្សបិ តេវ ធម្មា, អបរស្សបិ តេវ ធម្មា។ កស្មា តេសំ ឯកោ ហីនោ, ឯកោ បណីតោ’តិ? តញ្ហិ តេសំ, អានន្ទ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

“តត្រានន្ទ, យស្ស បុគ្គលស្ស កោធមានោ អធិគតោ ហោតិ, សមយេន សមយញ្ចស្ស វចីសង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ, តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ អយំ, អានន្ទ, បុគ្គលោ អមុនា បុរិមេន បុគ្គលេន អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមំ ហានន្ទ, បុគ្គលំ ធម្មសោតោ និព្ពហតិ។ តទន្តរំ កោ ជានេយ្យ អញ្ញត្រ តថាគតេន! តស្មាតិហានន្ទ, មា បុគ្គលេសុ បមាណិកា អហុវត្ថ; មា បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហិត្ថ។ ខញ្ញតិ ហានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហន្តោ។ អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ, យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“កា ចានន្ទ, មិគសាលា ឧបាសិកា ពាលា អព្យត្តា អម្មកា អម្មកសញ្ញា, កេ ច បុរិស បុគ្គលបរោបរិយញាណេ! ឥមេ ខោ, អានន្ទ, ឆ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។

“យថារូបេន, អានន្ទ, សីលេន បុរាណោ សមន្នាគតោ អហោសិ, តថារូបេន សីលេន ឥសិទត្តោ សមន្នាគតោ អភវិស្ស។ នយិធ បុរាណោ ឥសិទត្តស្ស គតិម្បិ អញ្ញស្ស។ យថារូបាយ ច, អានន្ទ, បញ្ញាយ ឥសិទត្តោ សមន្នាគតោ អហោសិ, តថារូបាយ បញ្ញាយ បុរាណោ សមន្នាគតោ អភវិស្ស។ នយិធ ឥសិទត្តោ បុរាណស្ស គតិម្បិ អញ្ញស្ស។ ឥតិ ខោ, អានន្ទ, ឥមេ បុគ្គលា ឧភោ ឯកង្គហីនា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឥណសុត្តំ

៤៥. “ទាលិទ្ទិយំ [ទាឡិទ្ទិយំ (សី.)], ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យម្បិ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ [ទឡិទ្ទោ (សី.)] អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ [អនទ្ធិកោ (ស្យា. កំ.)] ឥណំ អាទិយតិ, ឥណាទានម្បិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យម្បិ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ ឥណំ អាទិយិត្វា វឌ្ឍិំ បដិស្សុណាតិ, វឌ្ឍិបិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យម្បិ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ វឌ្ឍិំ បដិស្សុណិត្វា កាលាភតំ [កាលគតំ (ក.)] វឌ្ឍិំ ន ទេតិ, ចោទេន្តិបិ នំ; ចោទនាបិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យម្បិ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ ចោទិយមានោ ន ទេតិ, អនុចរន្តិបិ នំ; អនុចរិយាបិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យម្បិ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ អនុចរិយមានោ ន ទេតិ, ពន្ធន្តិបិ នំ; ពន្ធនម្បិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទាលិទ្ទិយម្បិ ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ, ឥណាទានម្បិ ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ, វឌ្ឍិបិ ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ, ចោទនាបិ ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ, អនុចរិយាបិ ទុក្ខា លោកស្មិំ កាមភោគិនោ, ពន្ធនម្បិ ទុក្ខំ លោកស្មិំ កាមភោគិនោ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ , យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ឱត្តប្បំ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, វីរិយំ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយស្ស វិនយេ ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ។

“ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ សទ្ធាយ អសតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរិយា អសតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ឱត្តប្បេ អសតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, វីរិយេ អសតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, បញ្ញាយ អសតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ ឥទមស្ស ឥណាទានស្មិំ វទាមិ។

“សោ តស្ស កាយទុច្ចរិតស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ បាបិកំ ឥច្ឆំ បណិទហតិ [បទហតិ (ក.)]។ ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ ឥច្ឆតិ, ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ សង្កប្បេតិ , ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ វាចំ ភាសតិ, ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ កាយេន បរក្កមតិ។ សោ តស្ស វចីទុច្ចរិតស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ…បេ.… សោ តស្ស មនោទុច្ចរិតស្ស បដិច្ឆាទនហេតុ…បេ.… ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ កាយេន បរក្កមតិ។ ឥទមស្ស វឌ្ឍិយា វទាមិ។

“តមេនំ បេសលា សព្រហ្មចារី ឯវមាហំសុ – ‘អយញ្ច សោ អាយស្មា ឯវំការី ឯវំសមាចារោ’តិ។ ឥទមស្ស ចោទនាយ វទាមិ។

“តមេនំ អរញ្ញគតំ វា រុក្ខមូលគតំ វា សុញ្ញាគារគតំ វា វិប្បដិសារសហគតា បាបកា អកុសលវិតក្កា សមុទាចរន្តិ។ ឥទមស្ស អនុចរិយាយ វទាមិ។

“ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា និរយពន្ធនេ វា ពជ្ឈតិ តិរច្ឆានយោនិពន្ធនេ វា។ នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកពន្ធនម្បិ សមនុបស្សាមិ ឯវំទារុណំ ឯវំកដុកំ [ឯវំទុក្ខំ (ស្យា. កំ. ក.)] ឯវំអន្តរាយករំ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ, យថយិទំ, ភិក្ខវេ, និរយពន្ធនំ វា តិរច្ឆានយោនិពន្ធនំ វា”តិ។

“ទាលិទ្ទិយំ ទុក្ខំ លោកេ, ឥណាទានញ្ច វុច្ចតិ;
ទលិទ្ទោ ឥណមាទាយ, ភុញ្ជមានោ វិហញ្ញតិ។

“តតោ អនុចរន្តិ នំ, ពន្ធនម្បិ និគច្ឆតិ;
ឯតញ្ហិ ពន្ធនំ ទុក្ខំ, កាមលាភាភិជប្បិនំ។

“តថេវ អរិយវិនយេ, សទ្ធា យស្ស ន វិជ្ជតិ;
អហិរីកោ អនោត្តប្បី, បាបកម្មវិនិព្ពយោ។

“កាយទុច្ចរិតំ កត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;
មនោទុច្ចរិតំ កត្វា, ‘មា មំ ជញ្ញូ’តិ ឥច្ឆតិ។

“សោ សំសប្បតិ [សង្កប្បតិ (ក.)] កាយេន, វាចាយ ឧទ ចេតសា;
បាបកម្មំ បវឌ្ឍេន្តោ, តត្ថ តត្ថ បុនប្បុនំ។

“សោ បាបកម្មោ ទុម្មេធោ, ជានំ ទុក្កដមត្តនោ;
ទលិទ្ទោ ឥណមាទាយ, ភុញ្ជមានោ វិហញ្ញតិ។

“តតោ អនុចរន្តិ នំ, សង្កប្បា មានសា ទុខា;
គាមេ វា យទិ វារញ្ញេ, យស្ស វិប្បដិសារជា។

“សោ បាបកម្មោ ទុម្មេធោ, ជានំ ទុក្កដមត្តនោ;
យោនិមញ្ញតរំ គន្ត្វា, និរយេ វាបិ ពជ្ឈតិ។

“ឯតញ្ហិ ពន្ធនំ ទុក្ខំ, យម្ហា ធីរោ បមុច្ចតិ;
ធម្មលទ្ធេហិ ភោគេហិ, ទទំ ចិត្តំ បសាទយំ។

“ឧភយត្ថ កដគ្គាហោ, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
ទិដ្ឋធម្មហិតត្ថាយ, សម្បរាយសុខាយ ច;
ឯវមេតំ គហដ្ឋានំ, ចាគោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ។

“តថេវ អរិយវិនយេ, សទ្ធា យស្ស បតិដ្ឋិតា;
ហិរីមនោ ច ឱត្តប្បី, បញ្ញវា សីលសំវុតោ។

“ឯសោ ខោ អរិយវិនយេ, ‘សុខជីវី’តិ វុច្ចតិ;
និរាមិសំ សុខំ លទ្ធា, ឧបេក្ខំ អធិតិដ្ឋតិ។

“បញ្ច នីវរណេ ហិត្វា, និច្ចំ អារទ្ធវីរិយោ;
ឈានានិ ឧបសម្បជ្ជ, ឯកោទិ និបកោ សតោ។

“ឯវំ ញត្វា យថាភូតំ, សព្ពសំយោជនក្ខយេ;
សព្ពសោ អនុបាទាយ, សម្មា ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។

“តស្ស សម្មា វិមុត្តស្ស, ញាណំ ចេ ហោតិ តាទិនោ;
‘អកុប្បា មេ វិមុត្តី’តិ, ភវសំយោជនក្ខយេ។

“ឯតំ ខោ បរមំ ញាណំ, ឯតំ សុខមនុត្តរំ;
អសោកំ វិរជំ ខេមំ, ឯតំ អានណ្យមុត្តម”ន្តិ។ តតិយំ;

៤. មហាចុន្ទសុត្តំ

៤៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ចេតីសុ វិហរតិ សយំជាតិយំ [សហជាតិយំ (សី. បី.), សញ្ជាតិយំ (ស្យា. កំ.)]។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាចុន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ឯតទវោច –

“ឥធាវុសោ, ធម្មយោគា ភិក្ខូ ឈាយី ភិក្ខូ អបសាទេន្តិ – ‘ឥមេ បន ឈាយិនោម្ហា, ឈាយិនោម្ហាតិ ឈាយន្តិ បជ្ឈាយន្តិ និជ្ឈាយន្តិ អវជ្ឈាយន្តិ [អបជ្ឈាយន្តិ (ម. និ. ១.៥០៨)]។ កិមិមេ [កឹ ហិមេ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ឈាយន្តិ, កិន្តិមេ ឈាយន្តិ, កថំ ឥមេ ឈាយន្តី’តិ? តត្ថ ធម្មយោគា ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ឈាយី ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ន ច ពហុជនហិតាយ បដិបន្នា ហោន្តិ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

“ឥធ បនាវុសោ, ឈាយី ភិក្ខូ ធម្មយោគេ ភិក្ខូ អបសាទេន្តិ – ‘ឥមេ បន ធម្មយោគម្ហា, ធម្មយោគម្ហាតិ ឧទ្ធតា ឧន្នឡា ចបលា មុខរា វិកិណ្ណវាចា មុដ្ឋស្សតី អសម្បជានា អសមាហិតា វិព្ភន្តចិត្តា បាកតិន្ទ្រិយា។ កិមិមេ ធម្មយោគា, កិន្តិមេ ធម្មយោគា, កថំ ឥមេ ធម្មយោគា’តិ? តត្ថ ឈាយី ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ធម្មយោគា ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ន ច ពហុជនហិតាយ បដិបន្នា ហោន្តិ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

“ឥធ បនាវុសោ, ធម្មយោគា ភិក្ខូ ធម្មយោគានញ្ញេវ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសន្តិ, នោ ឈាយីនំ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសន្តិ។ តត្ថ ធម្មយោគា ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ឈាយី ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ន ច ពហុជនហិតាយ បដិបន្នា ហោន្តិ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

“ឥធ បនាវុសោ, ឈាយី ភិក្ខូ ឈាយីនញ្ញេវ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសន្តិ, នោ ធម្មយោគានំ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសន្តិ។ តត្ថ ឈាយី ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ធម្មយោគា ច ភិក្ខូ នប្បសីទន្តិ, ន ច ពហុជនហិតាយ បដិបន្នា ហោន្តិ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

“តស្មាតិហាវុសោ , ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ធម្មយោគា សមានា ឈាយីនំ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, អាវុសោ, សិក្ខិតព្ពំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អច្ឆរិយា ហេតេ, អាវុសោ, បុគ្គលា ទុល្លភា លោកស្មិំ, យេ អមតំ ធាតុំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរន្តិ។ តស្មាតិហាវុសោ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ឈាយី សមានា ធម្មយោគានំ ភិក្ខូនំ វណ្ណំ ភាសិស្សាមា’តិ។ ឯវញ្ហិ វោ, អាវុសោ, សិក្ខិតព្ពំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? អច្ឆរិយា ហេតេ, អាវុសោ, បុគ្គលា ទុល្លភា លោកស្មិំ យេ គម្ភីរំ អត្ថបទំ បញ្ញាយ អតិវិជ្ឈ បស្សន្តី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមសន្ទិដ្ឋិកសុត្តំ

៤៧. អថ ខោ មោឡិយសីវកោ [មោលិយសីវកោ (សី. បី.), មោឡិសីវកោ (ក.)] បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មោឡិយសីវកោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី”តិ?

“តេន ហិ, សីវក, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, សីវក, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ លោភំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ លោភោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ លោភំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ

លោភោ’តិ បជានាសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យំ ខោ ត្វំ, សីវក, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ លោភំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ លោភោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ លោភំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ លោភោ’តិ បជានាសិ – ឯវម្បិ ខោ, សីវក, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ…បេ…។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, សីវក, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ទោសំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ លោភធម្មំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ទោសធម្មំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហធម្មំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មោហធម្មោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហធម្មំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មោហធម្មោ’តិ បជានាសី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យំ ខោ ត្វំ, សីវក, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហធម្មំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មោហធម្មោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហធម្មំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មោហធម្មោ’តិ បជានាសិ – ឯវំ ខោ, សីវក, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភន្តេ, អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ… ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសន្ទិដ្ឋិកសុត្តំ

៤៨. អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ’តិ, ភោ គោតម, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភោ គោតម, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី”តិ?

“តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, តញ្ញេវេត្ថ បដិបុច្ឆិស្សាមិ។ យថា តេ ខមេយ្យ តថា នំ ព្យាករេយ្យាសិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ព្រាហ្មណ, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគោ’តិ បជានាសី”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “យំ ខោ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ រាគំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ រាគោ’តិ បជានាសិ – ឯវម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ…បេ…។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, ព្រាហ្មណ, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ទោសំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មោហំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ កាយសន្ទោសំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វចីសន្ទោសំ…បេ… សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសោ’តិ បជានាសី”តិ? “ឯវំ, ភោ”។ “យំ ខោ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសំ ‘អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសោ’តិ បជានាសិ, អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសំ ‘នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ មនោសន្ទោសោ’តិ បជានាសិ – ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ ហោតិ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី”តិ។

“អភិក្កន្តំ , ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ខេមសុត្តំ

៤៩. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច ខេមោ អាយស្មា ច សុមនោ សាវត្ថិយំ វិហរន្តិ អន្ធវនស្មិំ។ អថ ខោ អាយស្មា ច ខេមោ អាយស្មា ច សុមនោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ខេមោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ តស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘អត្ថិ មេ សេយ្យោតិ វា អត្ថិ មេ សទិសោតិ វា អត្ថិ មេ ហីនោតិ វា’”តិ។ ឥទមវោចាយស្មា ខេមោ។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា ខេមោ “សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា”តិ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ អាយស្មា សុមនោ អចិរបក្កន្តេ អាយស្មន្តេ ខេមេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ តស្ស ន ឯវំ ហោតិ – ‘នត្ថិ មេ សេយ្យោតិ វា នត្ថិ មេ សទិសោតិ វា នត្ថិ មេ ហីនោតិ វា’”តិ។ ឥទមវោចាយស្មា សុមនោ។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា សុមនោ “សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា”តិ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេសុ អាយស្មន្តេ ច ខេមេ អាយស្មន្តេ ច សុមនេ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តា អញ្ញំ ព្យាករោន្តិ ។ អត្ថោ ច វុត្តោ អត្តា ច អនុបនីតោ។ អថ ច បន ឥធេកច្ចេ មោឃបុរិសា ហសមានកា [ហសមានកំ (ក.) មហាវ. ២៤៥] មញ្ញេ អញ្ញំ ព្យាករោន្តិ។ តេ បច្ឆា វិឃាតំ អាបជ្ជន្តី”តិ។

> “ន ឧស្សេសុ ន ឱមេសុ, សមត្តេ នោបនីយរេ [នោបនិយ្យរេ (ស្យា. បី. ក.)];
> ខីណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, ចរន្តិ សំយោជនវិប្បមុត្តា”តិ។ សត្តមំ;

៨. ឥន្ទ្រិយសំវរសុត្តំ

៥០. [អ. និ. ៥.២៤, ១៦៨; ២.៧.៦៥] “ឥន្ទ្រិយសំវរេ , ភិក្ខវេ, អសតិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សីលំ; សីលេ អសតិ សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, ផេគ្គុបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយសំវរេ អសតិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សីលំ…បេ.… វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“ឥន្ទ្រិយសំវរេ , ភិក្ខវេ, សតិ ឥន្ទ្រិយសំវរសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សីលំ; សីលេ សតិ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ សតិ សម្មាសមាធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ សតិ យថាភូតញាណទស្សនសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ សតិ និព្ពិទាវិរាគសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, ផេគ្គុបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយសំវរេ សតិ ឥន្ទ្រិយសំវរសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សីលំ…បេ.… វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អានន្ទសុត្តំ

៥១. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ អស្សុតញ្ចេវ ធម្មំ សុណាតិ, សុតា ចស្ស ធម្មា ន សម្មោសំ គច្ឆន្តិ, យេ ចស្ស ធម្មា បុព្ពេ ចេតសា សម្ផុដ្ឋបុព្ពា តេ ច សមុទាចរន្តិ, អវិញ្ញាតញ្ច វិជានាតី”តិ? “អាយស្មា ខោ អានន្ទោ ពហុស្សុតោ។ បដិភាតុ អាយស្មន្តំយេវ អានន្ទ”ន្តិ។ “តេនហាវុសោ សារិបុត្ត, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសិ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“ឥធាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថំ ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ។ សោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតិ, យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ វាចេតិ, យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន សជ្ឈាយំ ករោតិ, យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខតិ។ យស្មិំ អាវាសេ ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា តស្មិំ អាវាសេ វស្សំ ឧបេតិ។ តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ; ឥមស្ស ក្វត្ថោ’តិ? តេ តស្ស អាយស្មតោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានីករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានិយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ សារិ

បុត្ត, ភិក្ខុ អស្សុតញ្ចេវ ធម្មំ សុណាតិ, សុតា ចស្ស ធម្មា ន សម្មោសំ គច្ឆន្តិ, យេ ចស្ស ធម្មា បុព្ពេ ចេតសា សម្ផុដ្ឋបុព្ពា តេ ច សមុទាចរន្តិ, អវិញ្ញាតញ្ច វិជានាតី''តិ។

''អច្ឆរិយំ , អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ, យាវ សុភាសិតំ ចិទំ អាយស្មតា អានន្ទេន។ ឥមេហិ ច មយំ ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតំ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ធារេម។ អាយស្មា ហិ អានន្ទោ ធម្មំ បរិយាបុណាតិ – សុត្តំ គេយ្យំ វេយ្យាករណំ គាថំ ឧទានំ ឥតិវុត្តកំ ជាតកំ អព្ភុតធម្មំ វេទល្លំ ។ អាយស្មា អានន្ទោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតិ, អាយស្មា អានន្ទោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ វាចេតិ, អាយស្មា អានន្ទោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន សជ្ឈាយំ ករោតិ, អាយស្មា អានន្ទោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខតិ។ អាយស្មា អានន្ទោ យស្មិំ អាវាសេ ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា តស្មិំ អាវាសេ វស្សំ ឧបេតិ។ តេ អាយស្មា អានន្ទោ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ – 'ឥទំ, ភន្តេ, កថំ; ឥមស្ស ក្វត្ថោ'តិ? តេ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ, អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានីករោន្តិ, អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានិយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តី''តិ។ នវមំ។

១០. ខត្តិយសុត្តំ

៥២. អថ ខោ ជាណុស្សោណិ [ជាណុសោណិ (ក.)] ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

''ខត្តិយា , ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''ខត្តិយា ខោ, ព្រាហ្មណ, ភោគាធិប្បាយា បញ្ញូបវិចារា ពលាធិដ្ឋានា បថវីភិនិវេសា ឥស្សរិយបរិយោសានា''តិ។

''ព្រាហ្មណា បន, ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''ព្រាហ្មណា ខោ, ព្រាហ្មណ, ភោគាធិប្បាយា បញ្ញូបវិចារា មន្តាធិដ្ឋានា យញ្ញាភិនិវេសា ព្រហ្មលោកបរិយោសានា''តិ។

''គហបតិកា បន, ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''គហបតិកា ខោ, ព្រាហ្មណ, ភោគាធិប្បាយា បញ្ញូបវិចារា សិប្បាធិដ្ឋានា កម្មន្តាភិនិវេសា និដ្ឋិតកម្មន្តបរិយោសានា''តិ។

''ឥត្ថី បន, ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''ឥត្ថី ខោ, ព្រាហ្មណ, បុរិសាធិប្បាយា អលង្ការូបវិចារា បុត្តាធិដ្ឋានា អសបត្តីភិនិវេសា ឥស្សរិយបរិយោសានា''តិ។

''ចោរា បន, ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''ចោរា ខោ, ព្រាហ្មណ, អាទានាធិប្បាយា គហនូបវិចារា សត្ថាធិដ្ឋានា អន្ធការាភិនិវេសា អទស្សនបរិយោសានា''តិ។

''សមណា បន, ភោ គោតម, កីអធិប្បាយា, កីឧបវិចារា, កីអធិដ្ឋានា, កីអភិនិវេសា, កីបរិយោសានា''តិ? ''សមណា ខោ, ព្រាហ្មណ, ខន្តិសោរច្ចាធិប្បាយា បញ្ញូបវិចារា សីលាធិដ្ឋានា អាកិញ្ចញ្ញាភិនិវេសា [អកិញ្ចនាភិនិវេសា (ស្យា. ក.)] និព្ពានបរិយោសានា''តិ។

''អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! ខត្តិយានម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ អធិប្បាយញ្ច ឧបវិចារញ្ច អធិដ្ឋានញ្ច អភិនិវេសញ្ច បរិយោសានញ្ច។ ព្រាហ្មណានម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ...បេ.... គហបតីនម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ... ឥត្ថីនម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ... ចោរានម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ ... សមណានម្បិ ភវំ គោតមោ ជានាតិ អធិប្បាយញ្ច ឧបវិចារញ្ច អធិដ្ឋានញ្ច អភិនិវេសញ្ច បរិយោសានញ្ច។ អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម...បេ.... ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត''ន្តិ។ ទសមំ។

១១. អប្បមាទសុត្តំ

៥៣. អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អត្ថិ នុ ខោ, ភោ គោតម, ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ យោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ”តិ? “អត្ថិ ខោ, ព្រាហ្មណ , ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ យោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ”តិ។

“កតមោ បន, ភោ គោតម, ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ យោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ”តិ? “អប្បមាទោ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ”។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, យានិ កានិចិ ជង្គលានំ [ជង្គមានំ (សី. បី.) អ. និ. ១០.១៥; ម. និ. ១.៣០០] បាណានំ បទជាតានិ, សព្ពានិ តានិ ហត្ថិបទេ សមោធានំ គច្ឆន្តិ; ហត្ថិបទំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ មហន្តត្តេន។ ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អប្បមាទោ ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, កូដាគារស្ស យា កាចិ គោបានសិយោ សព្ពា តា កូដង្គមា កូដនិន្នា កូដសមោសរណា, កូដំ តាសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ ...បេ....។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, បព្ពជលាយកោ បព្ពជំ [ពព្ពជលាយកោ ពព្ពជំ (សី. បី.)] លាយិត្វា អគ្គេ គហេត្វា ឱធុនាតិ និធុនាតិ និច្ឆាទេតិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ...បេ....។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, អម្ពបិណ្ឌិយា វណ្ដច្ឆិន្នាយ យានិ កានិចិ អម្ពានិ វណ្ដូបនិពន្ធនានិ សព្ពានិ តានិ តទន្វយានិ ភវន្តិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ...បេ....។

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណ, យេ កេចិ ខុទ្ទរាជានោ [កុឌ្ឌរាជានោ (សី. ស្យា. អដ្ឋ.), កុទ្ទរាជានោ (បី.) អ. និ. ១០.១៥] សព្ពេតេ រញ្ញោ ចក្កវត្តិស្ស អនុយន្តា [អនុយុត្តា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ភវន្តិ, រាជា តេសំ ចក្កវត្តី អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ...បេ....។

“សេយ្យថាបិ , ព្រាហ្មណ, យា កាចិ តារករូបានំ បភា សព្ពា តា ចន្ទស្ស បភាយ កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិំ, ចន្ទប្បភា តាសំ អគ្គមក្ខាយតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អប្បមាទោ ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ។

“អយំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯកោ ធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគ្គយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ, យោ ច អត្ថោ សម្បរាយិកោ”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម...បេ.... ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ធម្មិកសុត្តំ

៥៤. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ធម្មិកោ ជាតិភូមិយំ អាវាសិកោ ហោតិ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តសុ អាវាសេសុ។ តត្រ សុទំ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ វិហឹសតិ វិតុទតិ រោសេតិ វាចាយ។ តេ ច អាគន្តុកា ភិក្ខូ អាយស្មតា ធម្មិកេន អក្កោសិយមានា បរិភាសិយមានា វិហេសិយមានា វិតុទិយមានា រោសិយមានា វាចាយ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ [ន សណ្ឋហន្តិ (សី.)], វិញ្ចន្តិ អាវាសំ។

អថ ខោ ជាតិភូមកានំ [ជាតិភូមិកានំ (ស្យា. បី. ក.)] ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “មយំ ខោ ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ អថ ច បន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។ កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាស”ន្តិ? អថ ខោ ជាតិភូមកានំ ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ វិហឹសតិ វិតុទតិ រោសេតិ វាចាយ។ តេ ច អាគន្តុកា ភិក្ខូ អាយស្មតា ធម្មិកេន អក្កោសិយមានា បរិភាសិយមានា វិហេសិយមានា វិតុទិយមានា រោសិយមានា វាចាយ បក្កមន្តិ , ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។ យំនូន មយំ អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ បព្ពាជេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ ជាតិភូមកា ឧបាសកា យេន អាយស្មា ធម្មិកោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ ឯតទវោចុំ – “បក្កមតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ធម្មិកោ ឥមម្ហា អាវាសា; អលំ តេ ឥធ វាសេនា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ តម្ហា អាវាសា អញ្ញំ អាវាសំ អគមាសិ។ តត្របិ សុទំ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ វិហឹសតិ វិតុទតិ រោសេតិ វាចាយ។ តេ ច អាគន្តុកា ភិក្ខូ អាយស្មតា ធម្មិកេន អក្កោសិយមានា បរិភាសិយមានា វិហេសិយមានា វិតុទិយមានា រោសិយមានា វាចាយ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។

អថ ខោ ជាតិភូមកានំ ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “មយំ ខោ ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ អថ ច បន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។ កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាស”ន្តិ? អថ ខោ ជាតិភូមកានំ ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ វិហឹសតិ វិតុទតិ រោសេតិ វាចាយ។ តេ ច អាគន្តុកា ភិក្ខូ អាយស្មតា ធម្មិកេន អក្កោសិយមានា បរិភាសិយ មានា វិហេសិយមានា វិតុទិយមានា រោសិយមានា វាចាយ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។ យំនូន មយំ អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ បព្ពាជេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ ជាតិភូមកា ឧបាសកា យេនាយស្មា ធម្មិកោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ ឯតទវោចុំ – “បក្កមតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ធម្មិកោ ឥមម្ហាបិ អាវាសា; អលំ តេ ឥធ វាសេនា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ តម្ហាបិ អាវាសា អញ្ញំ អាវាសំ អគមាសិ ។ តត្របិ សុទំ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ បរិភាសតិ វិហឹសតិ វិតុទតិ រោសេតិ វាចាយ។ តេ ច អាគន្តុកា ភិក្ខូ អាយស្មតា ធម្មិកេន អក្កោសិយមានា បរិភាសិយមានា វិហេសិយមានា វិតុទិយមានា រោសិយមានា វាចាយ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។

អថ ខោ ជាតិភូមកានំ ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “មយំ ខោ ភិក្ខុសង្ឃំ បច្ចុបដ្ឋិតា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ អថ ច បន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ , ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាសំ។ កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន អាគន្តុកា ភិក្ខូ បក្កមន្តិ, ន សណ្ឋន្តិ, រិញ្ចន្តិ អាវាស”ន្តិ? អថ ខោ ជាតិភូមកានំ ឧបាសកានំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ អាគន្តុកេ ភិក្ខូ អក្កោសតិ…បេ… ។ យំនូន មយំ អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ បព្ពាជេយ្យាម សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហី”តិ។ អថ ខោ ជាតិភូមកា ឧបាសកា យេនាយស្មា ធម្មិកោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ ឯតទវោចុំ – “បក្កមតុ, ភន្តេ, អាយស្មា ធម្មិកោ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហី”តិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ ធម្មិកស្ស ឯតទហោសិ – “បព្ពាជិតោ ខោម្ហិ ជាតិភូមកេហិ ឧបាសកេហិ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហិ។ កហំ នុ ខោ ទានិ គច្ឆាមី”តិ? អថ ខោ អាយស្មតោ ធម្មិកស្ស ឯតទហោសិ – “យំនូនាហំ យេន ភគវា តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា ធម្មិកោ បត្តចីវរមាទាយ យេន រាជគហំ តេន បក្កាមិ។ អនុបុព្ពេន យេន រាជគហំ គិជ្ឈកូដោ បព្ពតោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ ធម្មិកំ ភគវា ឯតទវោច – “ហន្ទ កុតោ នុ ត្វំ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, អាគច្ឆសី”តិ? “បព្ពាជិតោ អហំ, ភន្តេ, ជាតិភូមកេហិ ឧបាសកេហិ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហី”តិ។ “អលំ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, កិំ តេ ឥមិនា, យំ តំ តតោ តតោ បព្ពាជេន្តិ, សោ ត្វំ តតោ តតោ បព្ពាជិតោ មមេវ សន្តិកេ អាគច្ឆសិ”។

“ភូតបុព្ពំ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សាមុទ្ទិកា វាណិជា តីរទស្សិំ សកុណំ គហេត្វា នាវាយ សមុទ្ទំ អជ្ឈោគាហន្តិ។ តេ អតីរទក្ខិណិយា [អតីរទស្សនិយា (ស្យា.), អតីរទស្សិយា (ក.)] នាវាយ តីរទស្សិំ សកុណំ មុញ្ចន្តិ។ សោ គច្ឆតេវ

បុរត្ថិមំ ទិសំ, គច្ឆតិ បច្ឆិមំ ទិសំ, គច្ឆតិ ឧត្តរំ ទិសំ, គច្ឆតិ ទក្ខិណំ ទិសំ, គច្ឆតិ ឧទ្ធំ, គច្ឆតិ អនុទិសំ។ សចេ សោ សមន្តា តីរំ បស្សតិ, តថាគតកោវ [តថាគតោ (ក.) ទី. និ. ១.៤៩៧ បស្សិតព្ពំ] ហោតិ។ សចេ បន សោ សមន្តា តីរំ ន បស្សតិ តមេវ នាវំ បច្ចាគច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, យំ តំ តតោ តតោ បព្ពាជេន្តិ សោ ត្វំ តតោ តតោ បព្ពាជិតោ មមេវ សន្តិកេ អាគច្ឆសិ។

“ភូតបុព្ពំ , ព្រាហ្មណ ធម្មិក, រញ្ញោ កោរព្យស្ស សុប្បតិដ្ឋោ នាម និគ្រោធរាជា អហោសិ បញ្ចសាខោ សីតច្ឆាយោ មនោរមោ។ សុប្បតិដ្ឋស្ស ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, និគ្រោធរាជស្ស ទ្វាទសយោជនានិ អភិនិវេសោ អហោសិ, បញ្ច យោជនានិ មូលសន្តានកានំ។ សុប្បតិដ្ឋស្ស ខោ បន , ព្រាហ្មណ ធម្មិក, និគ្រោធរាជស្ស តាវ មហន្តានិ ផលានិ អហេសុំ; សេយ្យថាបិ នាម អាឡ្ហកថាលិកា។ ឯវមស្ស សាទូនិ ផលានិ អហេសុំ; សេយ្យថាបិ នាម ខុទ្ទំ មធុំ អនេលកំ។ សុប្បតិដ្ឋស្ស ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, និគ្រោធរាជស្ស ឯកំ ខន្ធំ រាជា បរិភុញ្ជតិ សទ្ធឹ ឥត្ថាគារេន, ឯកំ ខន្ធំ ពលកាយោ បរិភុញ្ជតិ, ឯកំ ខន្ធំ នេគមជានបទា បរិភុញ្ជន្តិ, ឯកំ ខន្ធំ សមណព្រាហ្មណា បរិភុញ្ជន្តិ, ឯកំ ខន្ធំ មិគា [មិគបក្ខិនោ (សី. ស្យា. បី.)] បរិភុញ្ជន្តិ។ សុប្បតិដ្ឋស្ស ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, និគ្រោធរាជស្ស ន កោចិ ផលានិ រក្ខតិ, ន ច សុទំ [ន ច បុន (ក.)] អញ្ញមញ្ញស្ស ផលានិ ហឹសន្តិ។

“អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, អញ្ញតរោ បុរិសោ សុប្បតិដ្ឋស្ស និគ្រោធរាជស្ស យាវទត្ថំ ផលានិ ភក្ខិត្វា សាខំ ភញ្ជិត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុប្បតិដ្ឋេ និគ្រោធរាជេ អធិវត្ថាយ ទេវតាយ ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត, ភោ, អព្ភុតំ វត, ភោ! យាវ បាបោ មនុស្សោ [យាវ បាបមនុស្សោ (ស្យា.), យាវតា បាបមនុស្សោ (ក.)], យត្រ ហិ នាម សុប្បតិដ្ឋស្ស និគ្រោធរាជស្ស យាវទត្ថំ ផលានិ ភក្ខិត្វា សាខំ ភញ្ជិត្វា បក្កមិស្សតិ, យំនូន សុប្បតិដ្ឋោ និគ្រោធរាជា អាយតឹ ផលំ ន ទទេយ្យា’តិ។ អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុប្បតិដ្ឋោ និគ្រោធរាជា អាយតឹ ផលំ ន អទាសិ។

“អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, រាជា កោរព្យោ យេន សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សក្កំ ទេវានមិន្ទំ ឯតទវោច – ‘យគ្ឃេ, មារិស, ជានេយ្យាសិ សុប្បតិដ្ឋោ និគ្រោធរាជា ផលំ ន ទេតី’តិ? អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ [អភិសង្ខារេសិ (ស្យា. ក.)], យថា ភុសា វាតវុដ្ឋិ អាគន្ត្វា សុប្បតិដ្ឋំ និគ្រោធរាជំ បវត្តេសិ [បាតេសិ (សី. បី.)] ឧម្មូលមកាសិ។ អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុប្បតិដ្ឋេ និគ្រោធរាជេ អធិវត្ថា ទេវតា ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។

“អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ យេន សុប្បតិដ្ឋេ និគ្រោធរាជេ អធិវត្ថា ទេវតា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា សុប្បតិដ្ឋេ និគ្រោធរាជេ អធិវត្ថំ ទេវតំ ឯតទវោច – ‘កឹ នុ ត្វំ, ទេវតេ, ទុក្ខី ទុម្មនា អស្សុមុខី រុទមានា ឯកមន្តំ ឋិតា’តិ? ‘តថា ហិ បន មេ, មារិស, ភុសា វាតវុដ្ឋិ អាគន្ត្វា ភវនំ បវត្តេសិ ឧម្មូលមកាសី’តិ។ ‘អបិ នុ ត្វំ, ទេវតេ, រុក្ខធម្មេ ឋិតាយ ភុសា វាតវុដ្ឋិ អាគន្ត្វា ភវនំ បវត្តេសិ ឧម្មូលមកាសី’តិ? ‘កថំ បន, មារិស , រុក្ខោ រុក្ខធម្មេ ឋិតោ ហោតី’តិ? ‘ឥធ, ទេវតេ, រុក្ខស្ស មូលំ មូលត្ថិកា ហរន្តិ, តចំ តចត្ថិកា ហរន្តិ, បត្តំ បត្តត្ថិកា ហរន្តិ, បុប្ផំ បុប្ផត្ថិកា ហរន្តិ, ផលំ ផលត្ថិកា ហរន្តិ។ ន ច តេន ទេវតាយ អនត្តមនតា វា អនភិនន្ទិ [អនភិរទ្ធិ (សី.)] វា ករណីយា។ ឯវំ ខោ, ទេវតេ, រុក្ខោ រុក្ខធម្មេ ឋិតោ ហោតី’តិ។ ‘អដ្ឋិតាយេវ ខោ មេ, មារិស, រុក្ខធម្មេ ភុសា វាតវុដ្ឋិ អាគន្ត្វា ភវនំ បវត្តេសិ ឧម្មូលមកាសី’តិ។ ‘សចេ ខោ ត្វំ, ទេវតេ, រុក្ខធម្មេ តិដ្ឋេយ្យាសិ, សិយា [សិយាបិ (សី. បី.)] តេ ភវនំ យថាបុរេ’តិ? ‘ឋស្សាមហំ, [តិដ្ឋេយ្យាមហំ (ស្យា.)] មារិស , រុក្ខធម្មេ, ហោតុ មេ ភវនំ យថាបុរេ’”តិ។

“អថ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តថារូបំ ឥទ្ធាភិសង្ខារំ អភិសង្ខាសិ [អភិសង្ខារិ (ស្យា. ក.)], យថា ភុសា វាតវុដ្ឋិ អាគន្ត្វា សុប្បតិដ្ឋំ និគ្រោធរាជំ ឧស្សាបេសិ, សច្ឆវីនិ មូលានិ អហេសុំ។ ឯវមេវំ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, អបិ នុ តំ សមណធម្មេ ឋិតំ ជាតិភូមកា ឧបាសកា បព្ពាជេសុំ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហី”តិ? “កថំ បន, ភន្តេ, សមណោ សមណធម្មេ ឋិតោ ហោតី”តិ? “ឥធ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សមណោ អក្កោសន្តំ ន បច្ចក្កោសតិ, រោសន្តំ ន បដិរោសតិ, ភណ្ឌន្តំ ន បដិភណ្ឌតិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សមណោ សមណធម្មេ ឋិតោ ហោតី”តិ។ “អដ្ឋិតំយេវ មំ, ភន្តេ, សមណធម្មេ ជាតិភូមកា ឧបាសកា បព្ពាជេសុំ សព្ពសោ ជាតិភូមិយំ សត្តហិ អាវាសេហី”តិ។

[អ. និ. ៧.៦៦; ៧.៧៣] “ភូតបុព្ពំ , ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុនេត្តោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ។ សុនេត្តស្ស ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ សុនេត្តោ សត្ថា សាវកានំ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ យេ ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្ម

លោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ ន បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជឹសុ។ យេ ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សុនេត្តស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជឹសុ។

“ភូតបុព្ពំ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, មូគបក្ខោ នាម សត្ថា អហោសិ…បេ.… អរនេមិ នាម សត្ថា អហោសិ… កុទ្ទាលកោ នាម សត្ថា អហោសិ… ហត្ថិបាលោ នាម សត្ថា អហោសិ… ជោតិបាលោ នាម សត្ថា អហោសិ តិត្ថករោ កាមេសុ វីតរាគោ។ ជោតិបាលស្ស ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សត្ថុនោ អនេកានិ សាវកសតានិ អហេសុំ។ ជោតិបាលោ សត្ថា សាវកានំ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេសិ។ យេ ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, ជោតិបាលស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ ន បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជឹសុ។ យេ ខោ បន, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, ជោតិបាលស្ស សត្ថុនោ ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ ធម្មំ ទេសេន្តស្ស ចិត្តានិ បសាទេសុំ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជឹសុ។

“តំ កឹ មញ្ញសិ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, យោ ឥមេ ឆ សត្ថារេ តិត្ថករេ កាមេសុ វីតរាគេ, អនេកសតបរិវារេ សសាវកសង្ឃេ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសេយ្យ បរិភាសេយ្យ, ពហុំ សោ អបុញ្ញំ បសវេយ្យា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “យោ ខោ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, ឥមេ ឆ សត្ថារេ តិត្ថករេ កាមេសុ វីតរាគេ អនេកសតបរិវារេ សសាវកសង្ឃេ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសេយ្យ បរិភាសេយ្យ, ពហុំ សោ អបុញ្ញំ បសវេយ្យ។ យោ ឯកំ ទិដ្ឋិសម្បន្នំ បុគ្គលំ បទុដ្ឋចិត្តោ អក្កោសតិ បរិភាសតិ, អយំ តតោ ពហុតរំ អបុញ្ញំ បសវតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? នាហំ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, ឥតោ ពហិទ្ធា ឯវរូបឹ ខន្តឹ [ឯវរូបំ ខន្តំ (ស្យា.)] វទាមិ, យថាមំ សព្រហ្មចារីសុ។ តស្មាតិហ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក , ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘ន នោ សមសព្រហ្មចារីសុ [ន នោ អាមសព្រហ្មចារីសុ (ស្យា.), ន នោ សព្រហ្មចារីសុ (សី. បី.)] ចិត្តានិ បទុដ្ឋានិ ភវិស្សន្តី’”តិ។ ឯវញ្ហិ តេ, ព្រាហ្មណ ធម្មិក, សិក្ខិតព្ពន្តិ។

“សុនេត្តោ មូគបក្ខោ ច, អរនេមិ ច ព្រាហ្មណោ;
កុទ្ទាលកោ អហុ សត្ថា, ហត្ថិបាលោ ច មាណវោ។

“ជោតិបាលោ ច គោវិន្ទោ, អហុ សត្តបុរោហិតោ;
អហឹសកា [អភិសេកា (ស្យា.)] អតីតំសេ, ឆ សត្ថារោ យសស្សិនោ។

“និរាមគន្ធា ករុណេធិមុត្តា [វិមុត្តា (សី. ស្យា. បី.)], កាមសំយោជនាតិគា [កាមសំយោជនាតិតា (ស្យា.)];
កាមរាគំ វិរាជេត្វា, ព្រហ្មលោកូបគា អហុំ [អហុ (ពហូសុ), អហូ (ក. សី.)]។

“អហេសុំ សាវកា តេសំ, អនេកានិ សតានិបិ;
និរាមគន្ធា ករុណេធិមុត្តា, កាមសំយោជនាតិគា;
កាមរាគំ វិរាជេត្វា, ព្រហ្មលោកូបគា អហុំ [អហុ (ពហូសុ), អហូ (ក. សី.)]។

“យេតេ ឥសី ពាហិរកេ, វីតរាគេ សមាហិតេ;
បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ, យោ នរោ បរិភាសតិ;
ពហុញ្ច សោ បសវតិ, អបុញ្ញំ តាទិសោ នរោ។

“យោ ចេកំ ទិដ្ឋិសម្បន្នំ, ភិក្ខុំ ពុទ្ធស្ស សាវកំ;
បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ , យោ នរោ បរិភាសតិ;
អយំ តតោ ពហុតរំ, អបុញ្ញំ បសវេ នរោ។

“ន សាធុរូបំ អាសីទេ, ទិដ្ឋិដ្ឋានប្បហាយិនំ;
សត្តមោ បុគ្គលោ ឯសោ, អរិយសង្ឃស្ស វុច្ចតិ។

“អវីតរាគោ កាមេសុ, យស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយា មុទូ;
សទ្ធា សតិ ច វីរិយំ, សមថោ ច វិបស្សនា។

“តាទិសំ ភិក្ខុមាសជ្ជ, បុព្ពេវ ឧបហញ្ញតិ;
អត្តានំ ឧបហន្ត្វាន, បច្ឆា អញ្ញំ វិហឹសតិ។

“យោ ច រក្ខតិ អត្តានំ, រក្ខិតោ តស្ស ពាហិរោ;
តស្មា រក្ខេយ្យ អត្តានំ, អក្ខតោ បណ្ឌិតោ សទា”តិ។ ទ្វាទសមំ;

ធម្មិកវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

នាគមិគសាលា ឥណំ, ចុន្ទំ ទ្វេ សន្ទិដ្ឋិកា ទុវេ;
ខេមឥន្ទ្រិយ អានន្ទ, ខត្តិយា អប្បមាទេន ធម្មិកោតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

៦. មហាវគ្គោ

១. សោណសុត្តំ

៥៥. [មហាវ. ២៤៣ អាគតំ] ឯវំ , មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា សោណោ រាជគហេ វិហរតិ សីតវនស្មិំ។ អថ ខោ អាយស្មតោ សោណស្ស រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘‘យេ ខោ កេចិ ភគវតោ សាវកា អារទ្ធវីរិយា វិហរន្តិ, អហំ តេសំ អញ្ញតរោ។ អថ ច បន មេ ន អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ កុលេ ភោគា, សក្កា ភោគា ច ភុញ្ជិតុំ បុញ្ញានិ ច កាតុំ។ យំនូនាហំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា ភោគេ ច ភុញ្ជេយ្យំ បុញ្ញានិ ច ករេយ្យ’’ន្តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មតោ សោណស្ស ចេតសា ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ ខោ – គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ អន្តរហិតោ សីតវនេ អាយស្មតោ សោណស្ស សម្មុខេ បាតុរហោសិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ អាយស្មាបិ ខោ សោណោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សោណំ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ននុ តេ, សោណ, រហោគតស្ស បដិសល្លីនស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ ឧទបាទិ – ‘យេ ខោ កេចិ ភគវតោ សាវកា អារទ្ធវីរិយា វិហរន្តិ, អហំ តេសំ អញ្ញតរោ។ អថ ច បន មេ ន អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, សំវិជ្ជន្តិ ខោ បន មេ កុលេ ភោគា, សក្កា ភោគា [ភោគេ (មហាវ. ២៤៣)] ច ភុញ្ជិតុំ បុញ្ញានិ ច កាតុំ។ យំនូនាហំ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិត្វា ភោគេ ច ភុញ្ជេយ្យំ បុញ្ញានិ ច ករេយ្យ’’’ន្តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, សោណ, កុសលោ ត្វំ បុព្ពេ អគារិយភូតោ [អាគារិកភូតោ (ស្យា.), អគារិកភូតោ (មហាវ. ២៤៣)] វីណាយ តន្តិស្សរេ’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, សោណ, យទា តេ វីណាយ តន្តិយោ អច្ចាយតា ហោន្តិ, អបិ នុ តេ វីណា តស្មិំ សមយេ សរវតី វា ហោតិ កម្មញ្ញា វា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘តំ កិំ មញ្ញសិ, សោណ, យទា តេ វីណាយ តន្តិយោ អតិសិថិលា ហោន្តិ, អបិ នុ តេ វីណា តស្មិំ សមយេ សរវតី វា ហោតិ កម្មញ្ញា វា’’តិ? ‘‘នោ ហេតំ, ភន្តេ’’។

‘‘យទា បន តេ, សោណ, វីណាយ តន្តិយោ ន អច្ចាយតា ហោន្តិ នាតិសិថិលា សមេ គុណេ បតិដ្ឋិតា, អបិ នុ តេ វីណា តស្មិំ សមយេ សរវតី វា ហោតិ កម្មញ្ញា វា’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។

‘‘ឯវមេវំ ខោ, សោណ, អច្ចារទ្ធវីរិយំ ឧទ្ធច្ចាយ សំវត្តតិ, អតិសិថិលវីរិយំ កោសជ្ជាយ សំវត្តតិ។ តស្មាតិហ ត្វំ, សោណ, វីរិយសមថំ អធិដ្ឋហំ, ឥន្ទ្រិយានញ្ច សមតំ បដិវិជ្ឈ, តត្ថ ច និមិត្តំ គណ្ហាហី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ អាយស្មា សោណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សោណំ ឥមិនា ឱវាទេន ឱវទិត្វា – សេយ្យថាបិ នាម ពលវា បុរិសោ សមិញ្ជិតំ វា ពាហំ បសារេយ្យ, បសារិតំ វា ពាហំ សមិញ្ជេយ្យ, ឯវមេវំ ខោ – សីតវនេ អន្តរហិតោ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ បាតុរហោសិ។

អថ ខោ អាយស្មា សោណោ អបរេន សមយេន វីរិយសមថំ អធិដ្ឋាសិ, ឥន្ទ្រិយានញ្ច សមតំ បដិវិជ្ឈិ, តត្ថ ច និមិត្តំ អគ្គហេសិ។ អថ ខោ អាយស្មា សោណោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’’តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា សោណោ អរហតំ អហោសិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ សោណស្ស អរហត្តប្បត្តស្ស ឯតទហោសិ – ‘‘យំនូនាហំ យេន ភគវា តេនុបសង្កមេយ្យំ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតោ សន្តិកេ អញ្ញំ ព្យាករេយ្យ’’ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សោណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សោណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“យោ សោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, សោ ឆ ឋានានិ អធិមុត្តោ ហោតិ – នេក្ខម្មាធិមុត្តោ ហោតិ, បវិវេកាធិមុត្តោ ហោតិ, អព្យាបជ្ជាធិមុត្តោ [អព្យាបជ្ឈាធិមុត្តោ (ក.) មហាវ. ២៤៤ បស្សិតព្វំ] ហោតិ, តណ្ហាក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, ឧបាទានក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, អសម្មោហាធិមុត្តោ ហោតិ។

“សិយា ខោ បន, ភន្តេ, ឥធេកច្ចស្ស អាយស្មតោ ឯវមស្ស – ‘កេវលំសទ្ធាមត្តកំ នូន អយមាយស្មា និស្សាយ នេក្ខម្មាធិមុត្តោ’តិ ។ ន ខោ បនេតំ, ភន្តេ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ ខីណាសវោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ វុសិតវា កតករណីយោ ករណីយំ អត្តនោ អសមនុបស្សន្តោ កតស្ស វា បដិចយំ ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា នេក្ខម្មាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា នេក្ខម្មាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា នេក្ខម្មាធិមុត្តោ ហោតិ។

“សិយា ខោ បន, ភន្តេ, ឥធេកច្ចស្ស អាយស្មតោ ឯវមស្ស – ‘លាភសក្ការសិលោកំ នូន អយមាយស្មា និកាមយមានោ បវិវេកាធិមុត្តោ’តិ។ ន ខោ បនេតំ, ភន្តេ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ ខីណាសវោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ វុសិតវា កតករណីយោ ករណីយំ អត្តនោ អសមនុបស្សន្តោ កតស្ស វា បដិចយំ ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា បវិវេកាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា បវិវេកាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា បវិវេកាធិមុត្តោ ហោតិ។

“សិយា ខោ បន, ភន្តេ, ឥធេកច្ចស្ស អាយស្មតោ ឯវមស្ស – ‘សីលព្ពតបរាមាសំ នូន អយមាយស្មា សារតោ បច្ចាគច្ឆន្តោ អព្យាបជ្ជាធិមុត្តោ’តិ។ ន ខោ បនេតំ, ភន្តេ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ ខីណាសវោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ វុសិតវា កតករណីយោ ករណីយំ អត្តនោ អសមនុបស្សន្តោ កតស្ស វា បដិចយំ ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា អព្យាបជ្ជាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា អព្យាបជ្ជាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា អព្យាបជ្ជាធិមុត្តោ ហោតិ។

“ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា តណ្ហាក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា តណ្ហាក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា តណ្ហាក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ។

“ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា ឧបាទានក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា ឧបាទានក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា ឧបាទានក្ខយាធិមុត្តោ ហោតិ។

“ខយា រាគស្ស វីតរាគត្តា អសម្មោហាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា ទោសស្ស វីតទោសត្តា អសម្មោហាធិមុត្តោ ហោតិ, ខយា មោហស្ស វីតមោហត្តា អសម្មោហាធិមុត្តោ ហោតិ។

“ឯវំ សម្មា វិមុត្តចិត្តស្ស, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ ភុសា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ [អាបាតំ (ក.)] អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ។ អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ វយញ្ចស្សានុបស្សតិ ។ ភុសា ចេបិ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា...បេ.... ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា... មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ។ អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ វយញ្ចស្សានុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, សេលោ បព្ពតោ អច្ឆិទ្ទោ អសុសិរោ ឯកគ្ឃនោ។ អថ បុរត្ថិមាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ នេវ នំ សង្កម្បេយ្យ ន សម្បកម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ, អថ បច្ឆិមាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ...បេ.... អថ ឧត្តរាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ... អថ ទក្ខិណាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ នេវ នំ សង្កម្បេយ្យ ន សម្បកម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភន្តេ, ឯវំ សម្មាវិមុត្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ ភុសា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ។ អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ វយញ្ចស្សានុបស្សតិ។ ភុសា ចេបិ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា...បេ.... ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា... មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ។ អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ វយញ្ចស្សានុបស្សតី”តិ។

“នេក្ខម្មំ អធិមុត្តស្ស, បវិវេកញ្ច ចេតសោ;
អព្យាបជ្ជាធិមុត្តស្ស, ឧបាទានក្ខយស្ស ច។

“តណ្ហាក្ខយាធិមុត្តស្ស , អសម្មោហញ្ច ចេតសោ;
ទិស្វា អាយតនុប្បាទំ, សម្មា ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។

“តស្ស សម្មា វិមុត្តស្ស, សន្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ;
កតស្ស បដិចយោ នត្ថិ, ករណីយំ ន វិជ្ជតិ។

“សេលោ យថា ឯកគ្ឃនោ, វាតេន ន សមីរតិ;
ឯវំ រូបា រសា សទ្ទា, គន្ធា ផស្សា ច កេវលា។

“ឥដ្ឋា ធម្មា អនិដ្ឋា ច, នប្បវេធេន្តិ តាទិនោ;
ឋិតំ ចិត្តំ វិប្បមុត្តំ [វិមុត្តញ្ច (ក.) មហាវ. ២៤៤; កថា. ២៦៦], វយញ្ចស្សានុបស្សតី”តិ។ បឋមំ;

២. ផគ្គុនសុត្តំ

៥៦. តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ផគ្គុនោ [ផេគ្គុនោ (ក.), ផគ្គុណោ (សី. ស្យា.)] អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មា, ភន្តេ, ផគ្គុនោ អាពាធិកោ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ សាធុ, ភន្តេ , ភគវា យេនាយស្មា ផគ្គុនោ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។ អធិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនាយស្មា ផគ្គុនោ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា ផគ្គុនោ ភគវន្តំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន មញ្ចកេ សមធោសិ [សមញ្ចោបិ (សី. ស្យា. បី.), សំ + ធូ + ឍ្ល = សមធោសិ]។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ផគ្គុនំ ឯតទវោច – “អលំ, ផគ្គុន, មា ត្វំ មញ្ចកេ សមធោសិ។ សន្តិមានិ អាសនានិ បរេហិ បញ្ញត្តានិ, តត្ថាហំ និសីទិស្សាមី”តិ។ និសីទិ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ផគ្គុនំ ឯតទវោច –

“កច្ចិ តេ, ផគ្គុន, ខមនីយំ កច្ចិ យាបនីយំ? កច្ចិ តេ ទុក្ខា វេទនា បដិក្កមន្តិ, នោ អភិក្កមន្តិ; បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ អភិក្កមោ”តិ? “ន មេ , ភន្តេ , ខមនីយំ ន យាបនីយំ។ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ, នោ បដិក្កមន្តិ; អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ បដិក្កមោ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ពលវា បុរិសោ តិណ្ហេន សិខរេន មុទ្ធនិ [មុទ្ធានំ (សី. បី.)] អភិមត្ថេយ្យ [អភិមន្ថេយ្យ (ស្យា.)]; ឯវមេវំ ខោ មេ, ភន្តេ, អធិមត្តា វាតា មុទ្ធនិ [ហនន្តិ (សី. បី.), ឱហនន្តិ (ស្យា.)] ឩហនន្តិ។ ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ ន យាបនីយំ។ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ, នោ បដិក្កមន្តិ; អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ បដិក្កមោ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ពលវា បុរិសោ ទឡ្ហេន វរត្តក្ខណ្ឌេន សីសវេឋនំ ទទេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ មេ, ភន្តេ, អធិមត្តា សីសេ សីសវេទនា។ ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ ន យាបនីយំ។ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ, នោ បដិក្កមន្តិ; អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ បដិក្កមោ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ទក្ខោ គោឃាតកោ វា គោឃាតកន្តេវាសី វា តិណ្ហេន គោវិកន្តនេន កុច្ឆឹ បរិកន្តេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ មេ, ភន្តេ, អធិមត្តា វាតា កុច្ឆឹ បរិកន្តន្តិ។ ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ ន យាបនីយំ។ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ, នោ បដិក្កមន្តិ; អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ បដិក្កមោ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ទ្វេ ពលវន្តោ បុរិសា ទុព្ពលតរំ បុរិសំ នានាពាហាសុ គហេត្វា អង្គារកាសុយា សន្តាបេយ្យុំ សម្បរិតាបេយ្យុំ; ឯវមេវំ ខោ មេ, ភន្តេ, អធិមត្តោ កាយស្មឹ ឌាហោ។ ន មេ, ភន្តេ, ខមនីយំ ន យាបនីយំ។ ពាឡ្ហា មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ, នោ បដិក្កមន្តិ; អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ, នោ បដិក្កមោ”តិ។ អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ ផគ្គុនំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។

អថ ខោ អាយស្មា ផគ្គុនោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ កាលមកាសិ។ តម្ហិ ចស្ស សមយេ មរណកាលេ ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសីទឹសុ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មា, ភន្តេ, ផគ្គុនោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ កាលមកាសិ។ តម្ហិ ចស្ស សមយេ មរណកាលេ ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសីទិំសូ”តិ។

“កឹ ហានន្ទ, ផគ្គុនស្ស [ផេគ្គុនស្ស អានន្ទ (ក.)] ភិក្ខុនោ ឥន្ទ្រិយានិ ន វិប្បសីទិស្សន្តិ! ផគ្គុនស្ស, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ អវិមុត្តំ អហោសិ។ តស្ស តំ ធម្មទេសនំ សុត្វា បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ។

“ឆយិមេ, អានន្ទ, អានិសំសា កាលេន ធម្មស្សវនេ [ធម្មសវណេ (សី.)] កាលេន អត្ថុបបរិក្ខាយ។ កតមេ ឆ? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ។ តស្ស តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តស្ស តំ ធម្មទេសនំ សុត្វា បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, បឋមោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ ន ហេវ ខោ [នោ ច ខោ (ក.)] លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ, អបិ ច ខោ តថាគតសាវកំ លភតិ ទស្សនាយ។ តស្ស តថាគតសាវកោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តស្ស តំ ធម្មទេសនំ សុត្វា បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, ទុតិយោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ ន ហេវ ខោ លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ, នបិ តថាគតសាវកំ លភតិ ទស្សនាយ; អបិ ច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខតិ។ តស្ស យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កយតោ អនុវិចារយតោ មនសានុបេក្ខតោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, តតិយោ អានិសំសោ កាលេន អត្ថុបបរិក្ខាយ។

“ឥធានន្ទ , ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ, អនុត្តរេ ច ខោ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ។ តស្ស តថាគតោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ…បេ…. ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តស្ស តំ ធម្មទេសនំ សុត្វា អនុត្តរេ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, ចតុត្ថោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ, អនុត្តរេ ច ខោ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ ន ហេវ ខោ លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ, អបិ ច ខោ តថាគតសាវកំ លភតិ ទស្សនាយ។ តស្ស តថាគតសាវកោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ…បេ…. បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ តស្ស តំ ធម្មទេសនំ សុត្វា អនុត្តរេ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, បញ្ចមោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ បញ្ចហិ ឱរម្ភាគិយេហិ សំយោជនេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ, អនុត្តរេ ច ខោ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ អវិមុត្តំ ហោតិ។ សោ តម្ហិ សមយេ មរណកាលេ ន ហេវ ខោ លភតិ តថាគតំ ទស្សនាយ, នបិ តថាគតសាវកំ លភតិ ទស្សនាយ; អបិ ច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខតិ។ តស្ស យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ ចេតសា អនុវិតក្កយតោ អនុវិចារយតោ មនសានុបេក្ខតោ អនុត្តរេ ឧបធិសង្ខយេ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ អយំ, អានន្ទ, ឆដ្ឋោ អានិសំសោ កាលេន អត្ថុបបរិក្ខាយ។ ឥមេ ខោ, អានន្ទ, ឆ អានិសំសា កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន អត្ថុបបរិក្ខាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឆឡភិជាតិសុត្តំ

៥៧. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “បូរណេន, ភន្តេ, កស្សបេន ឆឡភិជាតិយោ បញ្ញត្តា – កណ្ហាភិជាតិ បញ្ញត្តា, នីលាភិជាតិ បញ្ញត្តា, លោហិតាភិជាតិ បញ្ញត្តា, ហលិទ្ទាភិជាតិ បញ្ញត្តា, សុក្កាភិជាតិ បញ្ញត្តា, បរមសុក្កាភិជាតិ បញ្ញត្តា។

“តត្រិទំ , ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន កណ្ហាភិជាតិ បញ្ញត្តា, ឱរព្ភិកា សូករិកា សាកុណិកា មាគវិកា លុទ្ទា មច្ឆឃាតកា ចោរា ចោរឃាតកា ពន្ធនាគារិកា យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ កុរូរកម្មន្តា។

“តត្រិទំ, ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន នីលាភិជាតិ បញ្ញត្តា, ភិក្ខូ កណ្ដកវុត្តិកា យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ កម្មវាទា ក្រិយវាទា។

“តត្រិទំ, ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន លោហិតាភិជាតិ បញ្ញត្តា, និគណ្ឋា ឯកសាដកា ។

“តត្រិទំ, ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន ហលិទ្ទាភិជាតិ បញ្ញត្តា, គិហី ឱទាតវសនា អចេលកសាវកា ។

“តត្រិទំ, ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន សុក្កាភិជាតិ បញ្ញត្តា, អាជីវកា អាជីវកិនិយោ។

“តត្រិទំ, ភន្តេ, បូរណេន កស្សបេន បរមសុក្កាភិជាតិ បញ្ញត្តា, នន្ទោ វច្ឆោ កិសោ សំកិច្ចោ មក្ខលិ គោសាលោ។ បូរណេន, ភន្តេ, កស្សបេន ឥមា ឆឡភិជាតិយោ បញ្ញត្តា”តិ។

“កឹ បនានន្ទ, បូរណស្ស កស្សបស្ស សព្ពោ លោកោ ឯតទព្ភនុជានាតិ ឥមា ឆឡភិជាតិយោ បញ្ញាបេតុ”ន្តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, បុរិសោ ទលិទ្ទោ អស្សកោ អនាឡ្ហិកោ, តស្ស អកាមកស្ស ពិលំ ឱលគ្គេយ្យុំ – ‘ឥទំ តេ, អម្ភោ បុរិស, មំសញ្ច ខាទិតព្ពំ, មូលញ្ច អនុប្បទាតព្ព’ន្តិ។ ឯវមេវំ ខោ, អានន្ទ, បូរណេន កស្សបេន អប្បដិញ្ញាយ ឯតេសំ សមណព្រាហ្មណានំ ឥមា ឆឡភិជាតិយោ បញ្ញត្តា, យថា តំ ពាលេន អព្យត្តេន អខេត្តញ្ញុនា អកុសលេន។

“អហំ ខោ បនានន្ទ, ឆឡភិជាតិយោ បញ្ញាបេមិ។ តំ សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច – “កតមា ចានន្ទ, ឆឡភិជាតិយោ ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ។ ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ។ ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។ ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ។ ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ។ ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ នីចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ចណ្ឌាលកុលេ វា នេសាទកុលេ វា វេនកុលេ [វេណកុលេ (សព្ពត្ថ)] វា រថការកុលេ វា បុក្កុសកុលេ វា, ទលិទ្ទេ អប្បន្នបានភោជនេ កសិរវុត្តិកេ, យត្ថ កសិរេន ឃាសច្ឆាទោ លព្ភតិ។ សោ ច ហោតិ ទុព្ពណ្ណោ ទុទ្ទសិកោ ឱកោដិមកោ ពវ្ហាពាធោ កាណោ វា កុណី វា ខញ្ជោ វា បក្ខហតោ វា, ន លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ នីចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ចណ្ឌាលកុលេ វា...បេ.... សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរតិ, វាចាយ សុចរិតំ ចរតិ, មនសា សុចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ សុចរិតំ ចរិត្វា, មនសា សុចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ នីចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ចណ្ឌាលកុលេ វា...បេ.... សោ ច ហោតិ ទុព្ពណ្ណោ ទុទ្ទសិកោ ឱកោដិមកោ ។ សោ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋិតចិត្តោ, សត្ត ពោជ្ឈង្គេ យថាភូតំ ភាវេត្វា អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, កណ្ហាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ ឧច្ចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ខត្តិយមហាសាលកុលេ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ វា គហបតិមហាសាលកុលេ វា, អឌ្ឍេ

មហទ្ធនេ មហាភោគេ បហូតជាតរូបរជតេ បហូតវិត្តូបករណេ បហូតធនធញ្ញេ។ សោ ច ហោតិ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរតិ, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរតិ, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, មនសា ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ ឧច្ចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ខត្តិយមហាសាលកុលេ វា…បេ… សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរតិ, វាចាយ សុចរិតំ ចរតិ, មនសា សុចរិតំ ចរតិ។ សោ កាយេន សុចរិតំ ចរិត្វា, វាចាយ សុចរិតំ ចរិត្វា, មនសា សុចរិតំ ចរិត្វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ។

“កថញ្ចានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ? ឥធានន្ទ , ឯកច្ចោ ឧច្ចេ កុលេ បច្ចាជាតោ ហោតិ – ខត្តិយមហាសាលកុលេ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ វា គហបតិមហាសាលកុលេ វា, អឌ្ឍេ មហទ្ធនេ មហាភោគេ បហូតជាតរូបរជតេ បហូតវិត្តូបករណេ បហូតធនធញ្ញេ។ សោ ច ហោតិ អភិរូបោ ទស្សនីយោ បាសាទិកោ បរមាយ វណ្ណបោក្ខរតាយ សមន្នាគតោ, លាភី អន្នស្ស បានស្ស វត្ថស្ស យានស្ស មាលាគន្ធវិលេបនស្ស សេយ្យាវសថបទីបេយ្យស្ស ។ សោ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។ សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋិតចិត្តោ, សត្ត ពោជ្ឈង្គេ យថាភូតំ ភាវេត្វា អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, សុក្កាភិជាតិយោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្ពានំ អភិជាយតិ។ ឥមា ខោ, អានន្ទ, ឆឡភិជាតិយោ”តិ។ តតិយំ។

៤. អាសវសុត្តំ

៥៨. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យេ អាសវា សំវរា បហាតព្ពា តេ សំវរេន បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា តេ បដិសេវនាយ បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា តេ អធិវាសនាយ បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា តេ បរិវជ្ជនាយ បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា តេ វិនោទនាយ បហីនា ហោន្តិ, យេ អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា តេ ភាវនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា សំវរា បហាតព្ពា យេ សំវរេន បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ចក្ខុន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ បដិសង្ខា យោនិសោ សោតិន្ទ្រិយ…បេ… ឃានិន្ទ្រិយ… ជិវ្ហិន្ទ្រិយ… កាយិន្ទ្រិយ… មនិន្ទ្រិយសំវរសំវុតោ វិហរតិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, មនិន្ទ្រិយសំវរំ អសំវុតស្ស វិហរតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, មនិន្ទ្រិយសំវរំ សំវុតស្ស វិហរតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា សំវរា បហាតព្ពា យេ សំវរេន បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា យេ បដិសេវនាយ បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចីវរំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ , ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ [ឌំស… សិរិំសបសម្ផស្សានំ (សី. ស្យា. កំ. បី) ម. និ. ១.២៣] បដិឃាតាយ, យាវទេវ ហិរិកោបីនបដិច្ឆាទនត្ថំ’។ បដិសង្ខា យោនិសោ បិណ្ឌបាតំ បដិសេវតិ – ‘នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ, យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ, វិហឹសូបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ, ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ, នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ, យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ច’ [ផាសុវិហារោ ចាតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ បដិសង្ខា យោនិសោ សេនាសនំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ សីតស្ស បដិឃាតាយ, ឧណ្ហស្ស បដិឃាតាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ បដិឃាតាយ, យាវទេវ ឧតុបរិស្សយវិនោទនបដិសល្លានារាមត្ថំ’។ បដិសង្ខា យោនិសោ គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារំ បដិសេវតិ – ‘យាវទេវ ឧប្បន្នានំ វេយ្យាពាធិកានំ វេទនានំ បដិឃាតាយ, អព្យាពជ្ឈបរមតាយា’តិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ,

អប្បដិសេវតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, បដិសេវតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា បដិសេវនា បហាតព្ពា យេ បដិសេវនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា យេ អធិវាសនាយ បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ខមោ ហោតិ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស, ជិឃច្ឆាយ, បិបាសាយ, ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ, ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ, ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ ហោតិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ , អនធិវាសតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, អធិវាសតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា អធិវាសនា បហាតព្ពា យេ អធិវាសនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា យេ បរិវជ្ជនាយ បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ចណ្ឌំ ហត្ថឹ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ អស្សំ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ គោណំ បរិវជ្ជេតិ, ចណ្ឌំ កុក្កុរំ បរិវជ្ជេតិ, អហឹ ខាណុំ កណ្ដកដ្ឋានំ សោព្ភំ បបាតំ ចន្ទនិកំ ឱឡិគល្លំ, យថារូបេ អនាសនេ និសិន្នំ, យថារូបេ អគោចរេ ចរន្តំ, យថារូបេ បាបកេ មិត្តេ ភជន្តំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី បាបកេសុ ឋានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ, សោ តញ្ច អនាសនំ តញ្ច អគោចរំ តេ ច បាបកេ មិត្តេ បដិសង្ខា យោនិសោ បរិវជ្ជេតិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អបរិវជ្ជយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, បរិវជ្ជយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា បរិវជ្ជនា បហាតព្ពា យេ បរិវជ្ជនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា យេ វិនោទនាយ បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ, បដិសង្ខា យោនិសោ ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ…បេ.… ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ… ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អវិនោទយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា , វិនោទយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា វិនោទនា បហាតព្ពា យេ វិនោទនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា យេ ភាវនាយ បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសង្ខា យោនិសោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ, បដិសង្ខា យោនិសោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ…បេ.… វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ យំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, អភាវយតោ ឧប្បជ្ជេយ្យុំ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា, ភាវយតោ ឯវំស តេ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា ន ហោន្តិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, អាសវា ភាវនា បហាតព្ពា យេ ភាវនាយ បហីនា ហោន្តិ។

“ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទារុកម្មិកសុត្តំ

៥៩. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា នាតិកេ វិហរតិ គិញ្ជកាវសថេ។ អថ ខោ ទារុកម្មិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ទារុកម្មិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច – “អបិ នុ តេ, គហបតិ, កុលេ ទានំ ទីយតី”តិ? “ទីយតិ មេ, ភន្តេ, កុលេ ទានំ។ តញ្ច ខោ យេ តេ ភិក្ខូ អារញ្ញិកា បិណ្ឌបាតិកា បំសុកូលិកា អរហន្តោ វា អរហត្តមគ្គំ វា សមាបន្នា, តថារូបេសុ មេ, ភន្តេ, ភិក្ខូសុ ទានំ ទីយតី”តិ។

“ទុជ្ជានំ ខោ ឯតំ, គហបតិ, តយា គិហិនា កាមភោគិនា បុត្តសម្ពាធសយនំ អជ្ឈាវសន្តេន, កាសិកចន្ទនំ បច្ចនុភោន្តេន, មាលាគន្ធវិលេបនំ ធារយន្តេន, ជាតរូបរជតំ សាទិយន្តេន ឥមេ វា អរហន្តោ ឥមេ វា អរហត្តមគ្គំ សមាបន្នាតិ។

“អារញ្ញិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ ឧន្នឡោ ចបលោ មុខរោ វិកិណ្ណវាចោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ អារញ្ញិកោ ចេបិ, គហបតិ,

ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ អនុន្នឡោ អចបលោ អមុខរោ អវិកិណ្ណវាចោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ សម្បជានោ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ សំវុតិន្ទ្រិយោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“គាមន្តវិហារី ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ គាមន្តវិហារី ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“បិណ្ឌបាតិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ បិណ្ឌបាតិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“នេមន្តនិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ នេមន្តនិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“បំសុកូលិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ ។ បំសុកូលិកោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ…បេ… ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“គហបតិចីវរធរោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧទ្ធតោ ឧន្នឡោ ចបលោ មុខរោ វិកិណ្ណវាចោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន គារយ្ហោ។ គហបតិចីវរធរោ ចេបិ, គហបតិ, ភិក្ខុ ហោតិ អនុទ្ធតោ អនុន្នឡោ អចបលោ អមុខរោ អវិកិណ្ណវាចោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ សម្បជានោ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ សំវុតិន្ទ្រិយោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន បាសំសោ។

“ឥង្ឃ ត្វំ, គហបតិ, សង្ឃេ ទានំ [ទានានិ (ក.)] ទេហិ។ សង្ឃេ តេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទិស្សតិ។ សោ ត្វំ បសន្នចិត្តោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សសី”តិ។ “ឯសាហំ, ភន្តេ, អជ្ជតគ្គេ សង្ឃេ ទានំ ទស្សាមី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ហត្ថិសារិបុត្តសុត្តំ

៦០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ពារាណសិយំ វិហរតិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ថេរា ភិក្ខូ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អភិធម្មកថំ កថេន្តិ។ តត្រ សុទំ អាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អភិធម្មកថំ កថេន្តានំ អន្តរន្តរា កថំ ឱបាតេតិ។ អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ ចិត្តំ ហត្ថិសារិបុត្តំ ឯតទវោច – “មាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អភិធម្មកថំ កថេន្តានំ អន្តរន្តរា កថំ ឱបាតេសិ, យាវ កថាបរិយោសានំ អាយស្មា ចិត្តោ អាគមេតូ”តិ។ ឯវំ វុត្តេ អាយស្មតោ ចិត្តស្ស ហត្ថិសារិបុត្តស្ស សហាយកា ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ មហាកោដ្ឋិកំ ឯតទវោចុំ – “មាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ ចិត្តំ ហត្ថិសារិបុត្តំ អបសាទេសិ, បណ្ឌិតោ អាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ។ បហោតិ ចាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ថេរានំ ភិក្ខូនំ អភិធម្មកថំ កថេតុ”ន្តិ។

“ទុជ្ជានំ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរស្ស ចេតោបរិយាយំ អជានន្តេហិ។ ឥធាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ តាវទេវ សោរតសោរតោ ហោតិ, និវាតនិវាតោ ហោតិ, ឧបសន្តុបសន្តោ ហោតិ, យាវ សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារឹ។ យតោ ច ខោ សោ វបកស្សតេវ សត្ថារា, វបកស្សតិ គរុដ្ឋានិយេហិ សព្រហ្មចារីហិ, សោ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ។ តស្ស សំសដ្ឋស្ស វិស្សត្ថស្ស បាកតស្ស ភស្សមនុយុត្តស្ស វិហរតោ រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, គោណោ កិដ្ឋាទោ ទាមេន វា ពទ្ធោ [អារាមេ វា ពន្ធោ (ក.)] វជេ វា ឱរុទ្ធោ។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានាយំ គោណោ កិដ្ឋាទោ បុនទេវ កិដ្ឋំ ឱតរិស្សតី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ, អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។ “ឋានញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, យំ សោ គោណោ កិដ្ឋាទោ ទាមំ វា ឆេត្វា វជំ វា ភិន្ទិត្វា, អថ បុនទេវ កិដ្ឋំ ឱតរេយ្យាតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ តាវទេវ សោរតសោរតោ ហោតិ, និវាតនិវាតោ ហោតិ, ឧបសន្តុបសន្តោ ហោតិ យាវ សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ អញ្ញតរំ វា គរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារឹ។ យតោ ច ខោ សោ វបកស្សតេវ សត្ថារា, វបកស្សតិ គរុដ្ឋានិយេហិ សព្រហ្មចារីហិ, សោ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ

តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ។ តស្ស សំសដ្ឋស្ស វិស្សត្ថស្ស បាកតស្ស ភស្សមនុយុត្តស្ស វិហរតោ រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“ឥធ បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ បឋមស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ចាតុមហាបថេ ថុល្លផុសិតកោ ទេវោ វស្សន្តោ [ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ (ក.)] រជំ អន្តរធាបេយ្យ, ចិក្ខល្លំ បាតុករេយ្យ។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានិ អមុស្មិំ [អមុកស្មិំ (ក.)] ចាតុមហាបថេ បុន ទេវ រជោ បាតុភវិស្សតី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ, អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។ “ឋានញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, យំ អមុស្មិំ ចាតុមហាបថេ មនុស្សា វា អតិក្កមេយ្យុំ, គោបសូ វា អតិក្កមេយ្យុំ, វាតាតបោ វា ស្នេហគតំ បរិយាទិយេយ្យ, អថ បុនទេវ រជោ បាតុភវេយ្យាតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ បឋមស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“ឥធ បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ ទុតិយស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, គាមស្ស វា និគមស្ស វា អវិទូរេ មហន្តំ តឡាកំ។ តត្ថ ថុល្លផុសិតកោ ទេវោ វុដ្ឋោ សិប្បិសម្ពុកម្បិ សក្ខរកឋលម្បិ អន្តរធាបេយ្យ។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានិ អមុស្មិំ តឡាកេ បុនទេវ សិប្បិសម្ពុកា វា សក្ខរកឋលា វា បាតុភវិស្សន្តី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ, អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។ “ឋានញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, យំ អមុស្មិំ តឡាកេ មនុស្សា វា បិវេយ្យុំ, គោបសូ វា បិវេយ្យុំ, វាតាតបោ វា ស្នេហគតំ បរិយាទិយេយ្យ, អថ បុនទេវ សិប្បិសម្ពុកាបិ សក្ខរកឋលាបិ បាតុភវេយ្យុន្តិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ ទុតិយស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“ឥធ បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ តតិយស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសំ បណីតភោជនំ ភុត្តាវិំ អាភិទោសិកំ ភោជនំ នច្ឆាទេយ្យ។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានិ អមុំ បុរិសំ បុនទេវ ភោជនំ ឆាទេស្សតី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ, អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។ “ឋានញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, អមុំ បុរិសំ បណីតភោជនំ ភុត្តាវិំ យាវស្ស សា ឱជា កាយេ ឋស្សតិ តាវ ន អញ្ញំ ភោជនំ ឆាទេស្សតិ។ យតោ ច ខ្វស្ស សា ឱជា អន្តរធាយិស្សតិ, អថ បុនទេវ តំ ភោជនំ ឆាទេយ្យាតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ តតិយស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“ឥធ , បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ ចតុត្ថស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បព្ពតសង្ខេបេ ឧទករហទោ និវាតោ វិគតឩមិកោ។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានិ អមុស្មិំ ឧទករហទេ បុនទេវ ឩមិ បាតុភវិស្សតី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ, អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។ “ឋានញ្ហេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, យា បុរត្ថិមាយ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ។ សា តស្មិំ ឧទករហទេ ឩមិំ ជនេយ្យ។ យា បច្ឆិមាយ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ...បេ.... យា ឧត្តរាយ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ... យា ទក្ខិណាយ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ។ សា តស្មិំ ឧទករហទេ ឩមិំ ជនេយ្យាតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ ចតុត្ថស្ស ឈានស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ...បេ.... សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។

“ឥធ, បនាវុសោ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ អនិមិត្តស្ស ចេតោសមាធិស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ ។ តស្ស សំសដ្ឋស្ស វិស្សត្ថស្ស បាកតស្ស ភស្សមនុយុត្តស្ស វិហរតោ រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រាជា វា រាជមហាមត្តោ វា ចតុរង្គិនិយា សេនាយ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នោ អញ្ញតរស្មិំ វនសណ្ឌេ ឯករត្តិំ វាសំ ឧបគច្ឆេយ្យ។ តត្រ [តត្ថ (សី. បី.)] ហត្ថិសទ្ទេន អស្សសទ្ទេន រថសទ្ទេន បត្តិសទ្ទេន ភេរិបណវសង្ខតិណវនិន្នាទសទ្ទេន ចីរិកសទ្ទោ [ចិរិឡិកាសទ្ទោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] អន្តរធាយេយ្យ [អន្តរធាបេយ្យ (ស្យា. បី. ក.)]។ យោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘ន ទានិ អមុស្មិំ វនសណ្ឌេ បុនទេវ ចីរិក

សទ្ទោ បាតុភវិស្សតី’តិ, សម្មា នុ ខោ សោ , អាវុសោ, វទមានោ វទេយ្យា’’តិ? ‘‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’’។ ‘‘ឋានញ្ចេតំ, អាវុសោ, វិជ្ជតិ, យំ សោ រាជា វា រាជមហាមត្តោ វា តម្ហា វនសណ្ឌា បក្កមេយ្យ, អថ បុនទេវ ចីរិកសទ្ទោ បាតុភវេយ្យាតិ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពនិមិត្តានំ អមនសិការា អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ ‘លាភិម្ហិ អនិមិត្តស្ស ចេតោសមាធិស្សា’តិ សំសដ្ឋោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ។ តស្ស សំសដ្ឋស្ស វិស្សត្ថស្ស បាកតស្ស ភស្សមនុយុត្តស្ស វិហរតោ រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធំសេតិ។ សោ រាគានុទ្ធំសិតេន ចិត្តេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតី’’តិ។

អថ ខោ អាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ អបរេន សមយេន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតិ។ អថ ខោ ចិត្តស្ស ហត្ថិសារិបុត្តស្ស សហាយកា ភិក្ខូ យេនាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកោដ្ឋិកំ ឯតទវោចុំ – ‘‘កឹ នុ ខោ អាយស្មតា មហាកោដ្ឋិកេន ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ – ‘ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ លាភី, អថ ច បន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតី’តិ; ឧទាហុ ទេវតា ឯតមត្ថំ អារោចេសុំ – ‘ចិត្តោ, ភន្តេ, ហត្ថិសារិបុត្តោ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ លាភី, អថ ច បន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតី’’’តិ? ‘‘ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ មេ, អាវុសោ – ‘ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ លាភី, អថ ច បន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតី’តិ។ ទេវតាបិ មេ ឯតមត្ថំ អារោចេសុំ – ‘ចិត្តោ, ភន្តេ, ហត្ថិសារិបុត្តោ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ លាភី, អថ ច បន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តិស្សតី’’តិ។

អថ ខោ ចិត្តស្ស ហត្ថិសារិបុត្តស្ស សហាយកា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ – ‘‘ចិត្តោ, ភន្តេ, ហត្ថិសារិបុត្តោ ឥមាសញ្ច ឥមាសញ្ច វិហារសមាបត្តីនំ លាភី, អថ ច បន សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ ហីនាយាវត្តតី’’តិ។ ‘‘ន, ភិក្ខវេ, ចិត្តោ ចិរំ សរិស្សតិ [បទិស្សតិ (ក.)] នេក្ខម្មស្សា’’តិ។

អថ ខោ ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ នចិរស្សេវ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិ។ អថ ខោ អាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ ឯកោ វូបកដ្ឋោ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ នចិរស្សេវ – យស្សត្ថាយ កុលបុត្តា សម្មទេវ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជន្តិ តទនុត្តរំ – ព្រហ្មចរិយបរិយោសានំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហាសិ។ ‘‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយា’’តិ អព្ភញ្ញាសិ។ អញ្ញតរោ ច បនាយស្មា ចិត្តោ ហត្ថិសារិបុត្តោ អរហតំ អហោសីតិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មជ្ឈេសុត្តំ

៦១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ពារាណសិយំ វិហរតិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលានំ ថេរានំ ភិក្ខូនំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តានំ មណ្ឌលមាឡេ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘‘វុត្តមិទំ, អាវុសោ, ភគវតា បារាយនេ មេត្តេយ្យបញ្ហេ –

> [ចូឡនិ. តិស្សមេត្តេយ្យមាណវបុច្ឆា ៦៧] ‘‘យោ ឧភោន្តេ វិទិត្វាន, មជ្ឈេ មន្តា ន លិប្បតិ [ន លិម្បតិ (ក.)];
> តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ, សោធ សិព្ពិនិ [សិព្ពនិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] មច្ចគា’’តិ។

‘‘កតមោ នុ ខោ, អាវុសោ, ឯកោ អន្តោ, កតមោ ទុតិយោ អន្តោ, កឹ មជ្ឈេ, កា សិព្ពិនី’’តិ? ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘ផស្សោ ខោ, អាវុសោ, ឯកោ អន្តោ, ផស្សសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ , ផស្សនិរោធោ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ [អភិជានិត្វា (ក.)] បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ [បរិជានិត្វា (ក.)] ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – ‘‘អតីតំ ខោ, អាវុសោ, ឯកោ អន្តោ, អនាគតំ ទុតិយោ អន្តោ, បច្ចុប្បន្នំ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី’’តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សុខា, អាវុសោ, វេទនា ឯកោ អន្តោ, ទុក្ខា វេទនា ទុតិយោ អន្តោ, អទុក្ខមសុខា វេទនា មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “នាមំ ខោ, អាវុសោ, ឯកោ អន្តោ, រូបំ ទុតិយោ អន្តោ, វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “ឆ ខោ, អាវុសោ, អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ឯកោ អន្តោ, ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ទុតិយោ អន្តោ, វិញ្ញាណំ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ អាវុសោ , ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “សក្កាយោ ខោ, អាវុសោ, ឯកោ អន្តោ, សក្កាយសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ, សក្កាយនិរោធោ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ថេរេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “ព្យាកតំ ខោ, អាវុសោ, អម្ហេហិ សព្ពេហេវ យថាសកំ បដិភានំ។ អាយាមាវុសោ, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិស្សាម; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតោ ឯតមត្ថំ អារោចេស្សាម។ យថា នោ ភគវា ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ ថេរា ភិក្ខូ តស្ស ភិក្ខុនោ បច្ចស្សោសុំ។ អថ ខោ ថេរា ភិក្ខូ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ ថេរា ភិក្ខូ យាវតកោ អហោសិ សព្ពេហេវ សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសុំ។ “កស្ស នុ ខោ, ភន្តេ, សុភាសិត”ន្តិ? “សព្ពេសំ វោ, ភិក្ខវេ, សុភាសិតំ បរិយាយេន, អបិ ច យំ មយា សន្ធាយ ភាសិតំ បារាយនេ មេត្តេយ្យបញ្ហេ –

> “យោ ឧភោន្តេ វិទិត្វាន, មជ្ឈេ មន្តា ន លិប្បតិ;
> តំ ព្រូមិ មហាបុរិសោតិ, សោធ សិព្ពិនិមច្ចគា”តិ។

“តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ ថេរា ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច – “ផស្សោ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកោ អន្តោ , ផស្សសមុទយោ ទុតិយោ អន្តោ, ផស្សនិរោធោ មជ្ឈេ, តណ្ហា សិព្ពិនី; តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពតិ តស្ស តស្សេវ ភវស្ស អភិនិព្ពត្តិយា។ ឯត្តាវតា ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានាតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានាតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. បុរិសិន្ទ្រិយញាណសុត្តំ

៦២. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន ទណ្ឌកប្បកំ នាម កោសលានំ និគមោ តទវសរិ។ អថ ខោ ភគវា មគ្គា ឱក្កម្ម អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ តេ ច ភិក្ខូ ទណ្ឌកប្បកំ បវិសឹសុ អាវសថំ បរិយេសិតុំ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ យេន អចិរវតី នទី តេនុបសង្កមិ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។ អចិរវតិយា នទិយា គត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា ឯកចីវរោ អដ្ឋាសិ គត្តានិ បុព្ពាបយមានោ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, សព្ពំ ចេតសោ សមន្នាហរិត្វា នុ ខោ ទេវទត្តោ ភគវតា ព្យាកតោ – ‘អាបាយិកោ ទេវទត្តោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ’តិ [ចូឡវ. ៣៤៨; អ. និ. ៨.៧ បស្សិតព្ពំ], ឧទាហុ កេនចិទេវ បរិយាយេនា’តិ? “ឯវំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ភគវតា ព្យាកត”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘ឥធាហំ, ភន្តេ, សម្ពហុលេហិ ភិក្ខូហិ សទ្ធិំ យេន អចិរវតី នទី តេនុបសង្កមិំ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។ អចិរវតិយា នទិយា គត្តានិ បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា ឯកចីវរោ អដ្ឋាសិំ គត្តានិ បុព្ពាបយមានោ ។ អថ ខោ, ភន្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ ឯតទវោច – ‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ, អានន្ទ សព្ពំ ចេតសោ សមន្នាហរិត្វា នុ ខោ ទេវទត្តោ ភគវតា ព្យាកតោ – អាបាយិកោ ទេវទត្តោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោតិ, ឧទាហុ កេនចិទេវ បរិយាយេនា’តិ? ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភន្តេ, តំ ភិក្ខុំ ឯតទវោចំ – ‘ឯវំ ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ភគវតា ព្យាកត’’’ន្តិ។

‘‘សោ វា [សោ ច (ស្យា.)] ខោ, អានន្ទ, ភិក្ខុ នវោ ភវិស្សតិ អចិរបព្ពជិតោ, ថេរោ វា បន ពាលោ អព្យត្តោ។ កថញ្හិ នាម យំ មយា ឯកំសេន ព្យាកតំ តត្ថ ទ្វេជ្ឈំ អាបជ្ជិស្សតិ! នាហំ, អានន្ទ, អញ្ញំ ឯកបុគ្គលម្បិ សមនុបស្សាមិ, យោ ឯវំ មយា សព្ពំ ចេតសោ សមន្នាហរិត្វា ព្យាកតោ, យថយិទំ ទេវទត្តោ។ យាវកីវញ្ចាហំ, អានន្ទ, ទេវទត្តស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តម្បិ សុក្កធម្មំ អទ្ទសំ; នេវ តាវាហំ ទេវទត្តំ ព្យាកាសិំ – ‘អាបាយិកោ ទេវទត្តោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ’តិ។ យតោ ច ខោ អហំ, អានន្ទ, ទេវទត្តស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តម្បិ សុក្កធម្មំ ន អទ្ទសំ; អថាហំ ទេវទត្តំ ព្យាកាសិំ – ‘អាបាយិកោ ទេវទត្តោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ’តិ។

‘‘សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, គូថកូបោ សាធិកបោរិសោ បូរោ គូថស្ស សមតិត្តិកោ។ តត្រ បុរិសោ សសីសកោ និមុគ្គោ អស្ស។ តស្ស កោចិទេវ បុរិសោ ឧប្បជ្ជេយ្យ អត្ថកាមោ ហិតកាមោ យោគក្ខេមកាមោ តម្ហា គូថកូបា ឧទ្ធរិតុកាមោ។ សោ តំ គូថកូបំ សមន្តានុបរិគច្ឆន្តោ នេវ បស្សេយ្យ តស្ស បុរិសស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តម្បិ គូថេន អមក្ខិតំ, យត្ថ តំ គហេត្វា ឧទ្ធរេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, យតោ ទេវទត្តស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តម្បិ សុក្កធម្មំ ន អទ្ទសំ; អថាហំ ទេវទត្តំ ព្យាកាសិំ – ‘អាបាយិកោ ទេវទត្តោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ’តិ ។ សចេ តុម្ហេ, អានន្ទ, សុណេយ្យាថ តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណានិ វិភជិស្សាមី’’តិ [វិភជន្តស្សាតិ (សី. ស្យា. បី.)]?

‘‘ឯតស្ស, ភគវា, កាលោ; ឯតស្ស, សុគត, កាលោ យំ ភគវា បុរិសិន្ទ្រិយញាណានិ វិភជេយ្យ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី’’តិ។ ‘‘តេនហានន្ទ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី’’តិ។ ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘ឥធាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស កុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, អកុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា ។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស កុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្ហា តស្ស កុសលា កុសលំ បាតុភវិស្សតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតិំ អបរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, ពីជានិ អខណ្ឌានិ អបូតីនិ អវាតាតបហតានិ សារទានិ សុខសយិតានិ សុខេត្តេ សុបរិកម្មកតាយ ភូមិយា និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, ឥមានិ ពីជានិ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស កុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, អកុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស កុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្ហា តស្ស កុសលា កុសលំ បាតុភវិស្សតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតិំ អបរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតិំ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។

‘‘ឥធ បនាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អកុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, កុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស អកុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្ហា តស្ស អកុសលា អកុសលំ បាតុភវិស្សតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតិំ បរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, ពីជានិ អខណ្ឌានិ អបូតីនិ អវាតាតបហតានិ សារទានិ សុខសយិតានិ បុថុសិលាយ និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, នយិមានិ ពីជានិ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី’’តិ? ‘‘ឯវំ, ភន្តេ’’។ ‘‘ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជា

នាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អកុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, កុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស អកុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្ហា តស្ស អកុសលា អកុសលំ បាតុភវិស្សតិ ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតឹ បរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតឹ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។

“ឥធ បនាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘នត្ថិ ឥមស្ស បុគ្គលស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តោបិ សុក្កោ ធម្មោ, សមន្នាគតោយំ បុគ្គលោ ឯកន្តកាឡកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, ពីជានិ ខណ្ឌានិ បូតីនិ វាតាតបហតានិ សុខេត្តេ សុបរិកម្មកតាយ ភូមិយា និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, នយិមានិ ពីជានិ វុទ្ធឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘នត្ថិ ឥមស្ស បុគ្គលស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តោបិ សុក្កោ ធម្មោ, សមន្នាគតោយំ បុគ្គលោ ឯកន្តកាឡកេហិ អកុសលេហិ ធម្មេហិ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតឹ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សក្កា នុ ខោ, ភន្តេ, ឥមេសំ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ អបរេបិ តយោ បុគ្គលា សប្បដិភាគា បញ្ញាបេតុ”ន្តិ? “សក្កា, អានន្ទា”តិ ភគវា អវោច – “ឥធាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស កុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, អកុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស កុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្បិ សព្ពេន សព្ពំ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតឹ បរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, អង្គារានិ អាទិត្តានិ សម្បជ្ជលិតានិ សជោតិភូតានិ បុថុសិលាយ និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, នយិមានិ អង្គារានិ វុទ្ធឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សេយ្យថាបិ វា បន, អានន្ទ, សាយន្ហសមយំ [សាយន្ហសមយេ (ស្យា. ក.)] សូរិយេ ឱគច្ឆន្តេ, ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, អាលោកោ អន្តរធាយិស្សតិ អន្ធការោ បាតុភវិស្សតី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សេយ្យថាបិ វា, បនានន្ទ, អភិទោ អទ្ធរត្តំ ភត្តកាលសមយេ, ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, អាលោកោ អន្តរហិតោ អន្ធការោ បាតុភូតោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស កុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, អកុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស កុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្បិ សព្ពេន សព្ពំ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតឹ បរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតឹ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។

“ឥធ បនាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អកុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, កុសលា ធម្មា សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស អកុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្បិ សព្ពេន សព្ពំ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតឹ អបរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, អង្គារានិ អាទិត្តានិ សម្បជ្ជលិតានិ សជោតិភូតានិ សុក្ខេ តិណបុញ្ជេ វា កដ្ឋបុញ្ជេ វា និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, ឥមានិ អង្គារានិ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សេយ្យថាបិ វា បនានន្ទ, រត្តិយា បច្ចូសសមយំ [រត្តិបច្ចូសសមយេ (ក.)] សូរិយេ ឧគ្គច្ឆន្តេ, ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, អន្ធការោ អន្តរធាយិស្សតិ, អាលោកោ បាតុភវិស្សតី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “សេយ្យថាបិ វា បនានន្ទ, អភិទោ មជ្ឈន្ហិកេ ភត្តកាលសមយេ, ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, អន្ធការោ អន្តរហិតោ អាលោកោ បាតុភូតោ”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស អកុសលា ធម្មា អន្តរហិតា, កុសលា ធម្មា

សម្មុខីភូតា។ អត្ថិ ច ខ្វស្ស អកុសលមូលំ អសមុច្ឆិន្នំ, តម្បិ សព្ពេន សព្ពំ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆតិ។ ឯវមយំ បុគ្គលោ អាយតិំ អបរិហានធម្មោ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតិំ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។

“ឥធ បនាហំ, អានន្ទ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘នត្ថិ ឥមស្ស បុគ្គលស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តោបិ អកុសលោ ធម្មោ, សមន្នាគតោយំ បុគ្គលោ ឯកន្តសុក្កេហិ អនវជ្ជេហិ ធម្មេហិ, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយិស្សតី’តិ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, អង្គារានិ សីតានិ និព្ពុតានិ សុក្ខេ តិណបុញ្ជេ វា កដ្ឋបុញ្ជេ វា និក្ខិត្តានិ។ ជានេយ្យាសិ ត្វំ, អានន្ទ, នយិមានិ អង្គារានិ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សន្តី”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។ “ឯវមេវំ ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥធេកច្ចំ បុគ្គលំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមស្ស ខោ បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មា’តិ។ តមេនំ អបរេន សមយេន ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘នត្ថិ ឥមស្ស បុគ្គលស្ស វាលគ្គកោដិនិត្តុទនមត្តោបិ អកុសលោ ធម្មោ, សមន្នាគតោយំ បុគ្គលោ ឯកន្តសុក្កេហិ អនវជ្ជេហិ ធម្មេហិ, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បរិនិព្ពាយិស្សតី’តិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសបុគ្គលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស បុរិសិន្ទ្រិយញាណំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតំ ហោតិ។ ឯវម្បិ ខោ, អានន្ទ, តថាគតស្ស អាយតិំ ធម្មសមុប្បាទោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច វិទិតោ ហោតិ។

“តត្រានន្ទ, យេ តេ បុរិមា តយោ បុគ្គលា តេសំ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ ឯកោ អបរិហានធម្មោ, ឯកោ បរិហានធម្មោ, ឯកោ អាបាយិកោ នេរយិកោ។ តត្រានន្ទ, យេមេ បច្ឆិមា តយោ បុគ្គលា ឥមេសំ តិណ្ណំ បុគ្គលានំ ឯកោ បរិហានធម្មោ, ឯកោ អបរិហានធម្មោ, ឯកោ បរិនិព្ពានធម្មោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. និព្ពេធិកសុត្តំ

៦៣. “និព្ពេធិកបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច សោ, ភិក្ខវេ, និព្ពេធិកបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ? កាមា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា, កាមានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, កាមានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា, កាមានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, កាមនិរោធោ [កាមានំ និរោធោ (ក.) ឯវំ វេទនានិរោធោ-ឥច្ចាទីសុបិ] វេទិតព្ពោ, កាមនិរោធគាមិនី [កាមានំ និរោធគាមិនី (ក.) ឯវំ វេទនានិរោធគាមិនី-ឥច្ចាទីសុបិ] បដិបទា វេទិតព្ពា។

“វេទនា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា, វេទនានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, វេទនានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា, វេទនានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, វេទនានិរោធោ វេទិតព្ពោ, វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា។

“សញ្ញា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា, សញ្ញានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, សញ្ញានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា , សញ្ញានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, សញ្ញានិរោធោ វេទិតព្ពោ, សញ្ញានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា។

“អាសវា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា, អាសវានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, អាសវានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា, អាសវានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, អាសវនិរោធោ វេទិតព្ពោ, អាសវនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា។

“កម្មំ , ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ, កម្មានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, កម្មានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា, កម្មានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, កម្មនិរោធោ វេទិតព្ពោ, កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា។

“ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ, ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខស្ស វេមត្តតា វេទិតព្ពា, ទុក្ខស្ស វិបាកោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា។

“‘កាមា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា, កាមានំ និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, កាមានំ វេមត្តតា វេទិតព្ពា, កាមានំ វិបាកោ វេទិតព្ពោ, កាមនិរោធោ វេទិតព្ពោ, កាមនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពា’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ [ម. និ. ១.១៦៦; សំ. និ. ៤.២៦៨]? បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា – ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា

កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ អបិ ច ខោ, ភិក្ខវេ, នេតេ កាមា កាមគុណា នាមេតេ [តេ កាមគុណា នាម នេតេ កាមា (ក.)] អរិយស្ស វិនយេ វុច្ចន្តិ –

[កថា. ៥១៤] “សង្កប្បរាគោ បុរិសស្ស កាមោ,
នេតេ [ន តេ (ស្យា.)] កាមា យានិ ចិត្រានិ លោកេ;
សង្កប្បរាគោ បុរិសស្ស កាមោ,
តិដ្ឋន្តិ ចិត្រានិ តថេវ លោកេ;
អថេត្ថ ធីរា វិនយន្តិ ឆន្ទ”ន្តិ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ និទានសម្ភវោ? ផស្សោ, ភិក្ខវេ, កាមានំ និទានសម្ភវោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ វេមត្តតា? អញ្ញោ, ភិក្ខវេ, កាមោ រូបេសុ, អញ្ញោ កាមោ សទ្ទេសុ, អញ្ញោ កាមោ គន្ធេសុ, អញ្ញោ កាមោ រសេសុ, អញ្ញោ កាមោ ផោដ្ឋព្ពេសុ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កាមានំ វិបាកោ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, កាមយមានោ តជ្ជំ តជ្ជំ អត្តភាវំ អភិនិព្ពត្តេតិ បុញ្ញភាគិយំ វា អបុញ្ញភាគិយំ វា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កាមានំ វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កាមនិរោធោ? ផស្សនិរោធោ [ផស្សនិរោធា (ស្យា.)], ភិក្ខវេ, កាមនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ កាមនិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ , សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ [យតោ ច ខោ (ពហូសុ)], ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ កាមេ បជានាតិ, ឯវំ កាមានំ និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ កាមានំ វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ កាមានំ វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ កាមនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ កាមនិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ កាមនិរោធំ។ កាមា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ…. កាមនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“វេទនា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ…. វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា – សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ និទានសម្ភវោ? ផស្សោ, ភិក្ខវេ, វេទនានំ និទានសម្ភវោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ វេមត្តតា? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, សាមិសា សុខា វេទនា, អត្ថិ និរាមិសា សុខា វេទនា, អត្ថិ សាមិសា ទុក្ខា វេទនា, អត្ថិ និរាមិសា ទុក្ខា វេទនា, អត្ថិ សាមិសា អទុក្ខមសុខា វេទនា, អត្ថិ និរាមិសា អទុក្ខមសុខា វេទនា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វេទនានំ វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, វេទនានំ វិបាកោ ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, វេទិយមានោ [វេទយមានោ (ស្យា. កំ.) អ. និ. ៤.២៣៣] តជ្ជំ តជ្ជំ អត្តភាវំ អភិនិព្ពត្តេតិ បុញ្ញភាគិយំ វា អបុញ្ញភាគិយំ វា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វេទនានំ វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, វេទនានិរោធោ? ផស្សនិរោធោ [ផស្សនិរោធា (ស្យា. កំ. ក.)], ភិក្ខវេ, វេទនានិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ វេទនំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានំ និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានំ វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានំ វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ។ សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ វេទនានិរោធំ។ វេទនា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ…. វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“សញ្ញា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ… សញ្ញានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឆយិមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា – រូបសញ្ញា, សទ្ទសញ្ញា, គន្ធសញ្ញា, រសសញ្ញា, ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា, ធម្មសញ្ញា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ និទានសម្ភវោ? ផស្សោ, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ និទានសម្ភវោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ វេមត្តតា? អញ្ញា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា រូបេសុ, អញ្ញា សញ្ញា សទ្ទេសុ [អញ្ញា ភិក្ខវេ រូបេសុ សញ្ញា អញ្ញា សទ្ទេសុ សញ្ញា (ក.) ឯវំ សេសេសុបិ], អញ្ញា សញ្ញា គន្ធេសុ, អញ្ញា សញ្ញា រសេសុ, អញ្ញា សញ្ញា ផោដ្ឋព្ពេសុ, អញ្ញា សញ្ញា ធម្មេសុ ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ វិបាកោ? វោហារវេបក្កំ [វោហារវេបក្កាហំ (ស្យា. បី.), វោហារបក្កាហំ (សី.)], ភិក្ខវេ, សញ្ញំ [សញ្ញា (ស្យា. បី.)] វទាមិ។ យថា យថា នំ សញ្ជានាតិ តថា តថា វោហរតិ, ឯវំ សញ្ញី អហោសិន្តិ [អហោសីតិ (ក.)]។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សញ្ញានំ វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សញ្ញានិរោធោ? ផស្សនិរោធោ, [ផស្សនិរោធា (ស្យា. ក.)] ភិក្ខវេ, សញ្ញានិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សញ្ញានិរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ សញ្ញំ បជានាតិ, ឯវំ សញ្ញានំ និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ សញ្ញានំ វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ សញ្ញានំ វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ សញ្ញានិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ សញ្ញានិរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ សញ្ញានិរោធំ។ សញ្ញា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ… សញ្ញានិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ។ ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“អាសវា, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ… អាសវនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តយោមេ, ភិក្ខវេ, អាសវា – កាមាសវោ, ភវាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាសវានំ និទានសម្ភវោ? អវិជ្ជា, ភិក្ខវេ, អាសវានំ និទានសម្ភវោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អាសវានំ វេមត្តតា? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, អាសវា និរយគមនីយា [និរយគាមិនិយា (សី. ក.)], អត្ថិ អាសវា តិរច្ឆានយោនិគមនីយា, អត្ថិ អាសវា បេត្តិវិសយគមនីយា, អត្ថិ អាសវា មនុស្សលោកគមនីយា, អត្ថិ អាសវា ទេវលោកគមនីយា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាសវានំ វិបាកោ? យំ ខោ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជាគតោ តជ្ជំ តជ្ជំ អត្តភាវំ អភិនិព្ពត្តេតិ បុញ្ញភាគិយំ វា អបុញ្ញភាគិយំ វា, អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាសវានំ វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាសវនិរោធោ? អវិជ្ជានិរោធោ, ភិក្ខវេ, អាសវនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អាសវនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ អាសវេ បជានាតិ, ឯវំ អាសវានំ និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវានំ វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវានំ វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវានំ និរោធំ បជានាតិ, ឯវំ អាសវានំ និរោធគាមិនី បដិបទំ បជានាតិ, សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ អាសវនិរោធំ។ អាសវា , ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពា…បេ… អាសវនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា វេទិតព្ពាតិ។ ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“កម្មំ, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ…បេ… កម្មនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? [កថា. ៥៣៩] ចេតនាហំ, ភិក្ខវេ, កម្មំ វទាមិ។ ចេតយិត្វា កម្មំ ករោតិ – កាយេន វាចាយ មនសា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កម្មានំ និទានសម្ភវោ? ផស្សោ, ភិក្ខវេ, កម្មានំ និទានសម្ភវោ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, កម្មានំ វេមត្តតា? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, កម្មំ និរយវេទនីយំ, អត្ថិ កម្មំ តិរច្ឆានយោនិវេទនីយំ, អត្ថិ កម្មំ បេត្តិវិសយវេទនីយំ, អត្ថិ កម្មំ មនុស្សលោកវេទនីយំ, អត្ថិ កម្មំ ទេវលោកវេទនីយំ ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មានំ វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កម្មានំ វិបាកោ? តិវិធាហំ [តិមាហំ (ក.)], ភិក្ខវេ, កម្មានំ វិបាកំ វទាមិ – ទិដ្ឋេវ [ទិដ្ឋេ វា (សី.)] ធម្មេ, ឧបបជ្ជេ វា [ឧបបជ្ជំ វា (ក. សី., អ. និ. ១០.២១៧), ឧបបជ្ជ វា (?), ម. និ. ៣.៣០៣ បាឡិយា តទត្ថវណ្ណនាយ ច សំសន្ទេតព្ពំ], អបរេ វា បរិយាយេ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កម្មានំ វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធោ? ផស្សនិរោធោ, [ផស្សនិរោធា (ក. សី. ស្យា. ក.)] ភិក្ខវេ, កម្មនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ កម្មនិរោធគាមិនី [សព្ពត្ថបិ ឯវមេវ ទិស្សតិ] បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ កម្មំ បជានាតិ, ឯវំ កម្មានំ និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ កម្មានំ វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ កម្មានំ វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ កម្មនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ កម្មនិរោធគាមិនីំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ កម្មនិរោធំ។ កម្មំ, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ…បេ…. កម្មនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ, ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខស្ស វេមត្តតា វេទិតព្ពា, ទុក្ខស្ស វិបាកោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ។ ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ , កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, ព្យាធិបិ ទុក្ខោ [ព្យាធិបិ ទុក្ខា (ស្យា. បី. ក.)], មរណម្បិ ទុក្ខំ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ, សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា [បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាបិ (ក.)] ទុក្ខា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវោ? តណ្ហា, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវោ ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស វេមត្តតា? អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អធិមត្តំ, អត្ថិ បរិត្តំ, អត្ថិ ទន្ធវិរាគិ, អត្ថិ ខិប្បវិរាគិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស វេមត្តតា។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស វិបាកោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ យេន ទុក្ខេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ [បរិយាទិណ្ណចិត្តោ (ក.)] សោចតិ កិលមតិ បរិទេវតិ, ឧរត្តាឡិំ កន្ទតិ, សម្មោហំ អាបជ្ជតិ , យេន វា បន ទុក្ខេន អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ពហិទ្ធា បរិយេដ្ឋិំ អាបជ្ជតិ – ‘កោ [សោ ន (ក.)] ឯកបទំ ទ្វិបទំ ជានាតិ [បជានាតិ (ក.)] ឥមស្ស ទុក្ខស្ស និរោធាយា’តិ? សម្មោហវេបក្កំ វាហំ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ វទាមិ បរិយេដ្ឋិវេបក្កំ វា។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខស្ស វិបាកោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធោ? តណ្ហានិរោធោ, [តណ្ហានិរោធា (ក. សី. ស្យា. ក.)] ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធោ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ទុក្ខស្ស និរោធគាមិនី បដិបទា, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាសមាធិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ ទុក្ខំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខស្ស វេមត្តតំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខស្ស វិបាកំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខនិរោធំ បជានាតិ, ឯវំ ទុក្ខនិរោធគាមិនីំ បដិបទំ បជានាតិ, សោ ឥមំ និព្ពេធិកំ ព្រហ្មចរិយំ បជានាតិ ទុក្ខនិរោធំ។ ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពំ, ទុក្ខស្ស និទានសម្ភវោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខស្ស វេមត្តតា វេទិតព្ពា, ទុក្ខស្ស វិបាកោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធោ វេទិតព្ពោ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា វេទិតព្ពាតិ។ ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“អយំ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, និព្ពេធិកបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ”តិ។ នវមំ។

១០. សីហនាទសុត្តំ

៦៤. [ម. និ. ១.១៤៨; វិភ. ៧៦០; អ. និ. ១០.២១; បដិ. ម. ២.៤៤] “ឆយិមានិ , ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ឆ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ…បេ…. ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ, ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ, ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ…. យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ…. យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា…បេ…. សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា…បេ…. សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ , ឆ តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ តថា តថា តេសំ តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ តថា តថា តេសំ តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ, តថា តថា តេសំ តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ បុព្ពេនិវាសានុស្សតឹ យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស បុព្ពេនិវាសានុស្សតឹ យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ, តថា តថា តេសំ តថាគតោ បុព្ពេនិវាសានុស្សតឹ យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ, តថា តថា តេសំ តថាគតោ សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ ចេ, ភិក្ខវេ, បរេ តថាគតំ អាសវានំ ខយា…បេ.… យថាភូតំ ញាណេន ឧបសង្កមិត្វា បញ្ហំ បុច្ឆន្តិ។ យថា យថា, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស អាសវានំ ខយា…បេ.… យថាភូតំ ញាណំ វិទិតំ, តថា តថា តេសំ តថាគតោ អាសវានំ ខយា…បេ.… យថាភូតំ ញាណេន បញ្ហំ បុដ្ឋោ ព្យាករោតិ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, យម្បិទំ [យមិទំ (សី. បី.), យទិទំ (ក.)] ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] បុព្ពេនិវាសានុស្សតី យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] សត្តានំ ចុតូបបាតំ យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.)] អាសវានំ ខយា…បេ.… យថាភូតំ ញាណំ តម្បិ សមាហិតស្ស វទាមិ នោ អសមាហិតស្ស។ ឥតិ ខោ , ភិក្ខវេ, សមាធិ មគ្គោ, អសមាធិ កុម្មគ្គោ”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ ឆដ្ឋោ។ [បឋមោ (ស្យា. ក.)]

តស្សុទ្ទានំ –

សោណោ ផគ្គុនោ ឆឡភិជាតិ, អាសវា ទារុហត្ថិ ច;
មជ្ឈេ ញាណំ និព្ពេធិកំ, សីហនាទោតិ តេ ទសាតិ។

៧. ទេវតាវគ្គោ

១. អនាគាមិផលសុត្តំ

៦៥. “ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? អស្សទ្ធិយំ, អហិរិកំ, អនោត្តប្បំ, កោសជ្ជំ, មុដ្ឋស្សច្ចំ, ទុប្បញ្ញតំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? អស្សទ្ធិយំ, អហិរិកំ, អនោត្តប្បំ, កោសជ្ជំ, មុដ្ឋស្សច្ចំ, ទុប្បញ្ញតំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អនាគាមិផលំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អរហត្តសុត្តំ

៦៦. “ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? ថិនំ [ថីនំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], មិទ្ធំ, ឧទ្ធច្ចំ, កុក្កុច្ចំ, អស្សទ្ធិយំ, បមាទំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? ថិនំ, មិទ្ធំ, ឧទ្ធច្ចំ, កុក្កុច្ចំ, អស្សទ្ធិយំ, បមាទំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. មិត្តសុត្តំ

៦៧. “‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បាបមិត្តោ បាបសហាយោ បាបសម្បវង្កោ, បាបមិត្តេ [បាបកេ មិត្តេ (ក.)] សេវមានោ ភជមានោ បយិរុបាសមានោ, តេសញ្ច ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជមានោ អាភិសមាចារិកំ ធម្មំ បរិបូរេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘អាភិសមាចារិកំ ធម្មំ អបរិបូរេត្វា សេខំ ធម្មំ បរិបូរេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សេខំ ធម្មំ អបរិបូរេត្វា សីលានិ បរិបូរេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សីលានិ អបរិបូរេត្វា កាមរាគំ វា រូបរាគំ វា អរូបរាគំ វា បជហិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ, កល្យាណមិត្តេ សេវមានោ ភជមានោ បយិរុបាសមានោ, តេសញ្ច ទិដ្ឋានុគតិំ អាបជ្ជមានោ អាភិសមាចារិកំ ធម្មំ បរិបូរេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘អាភិសមាចារិកំ ធម្មំ បរិបូរេត្វា សេខំ ធម្មំ បរិបូរេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សេខំ ធម្មំ បរិបូរេត្វា សីលានិ បរិបូរេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សីលានិ បរិបូរេត្វា កាមរាគំ វា រូបរាគំ វា អរូបរាគំ វា បជហិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ តតិយំ។

៤. សង្គណិការាមសុត្តំ

៦៨. “‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សង្គណិការាមោ សង្គណិករតោ សង្គណិការាមតំ អនុយុត្តោ, គណារាមោ គណរតោ គណារាមតំ អនុយុត្តោ, ឯកោ បវិវេកេ អភិរមិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘ឯកោ បវិវេកេ អនភិរមន្តោ ចិត្តស្ស និមិត្តំ គហេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘ចិត្តស្ស និមិត្តំ អគណ្ហន្តោ សម្មាទិដ្ឋិំ បរិបូរេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មាទិដ្ឋិំ អបរិបូរេត្វា សម្មាសមាធិំ បរិបូរេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មាសមាធិំ អបរិបូរេត្វា សំយោជនានិ បជហិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សំយោជនានិ អប្បហាយ និព្ពានំ សច្ឆិករិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សង្គណិការាមោ ន សង្គណិករតោ ន សង្គណិការាមតំ អនុយុត្តោ, ន គណារាមោ ន គណរតោ ន គណារាមតំ អនុយុត្តោ, ឯកោ បវិវេកេ អភិរមិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘ឯកោ បវិវេកេ អភិរមន្តោ ចិត្តស្ស និមិត្តំ គហេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘ចិត្តស្ស និមិត្តំ គណ្ហន្តោ សម្មាទិដ្ឋិំ បរិបូរេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មាទិដ្ឋិំ បរិបូរេត្វា សម្មាសមាធិំ បរិបូរេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មាសមាធិំ បរិបូរេត្វា សំយោជនានិ បជហិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សំយោជនានិ បហាយ និព្ពានំ សច្ឆិករិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទេវតាសុត្តំ

៦៩. អថ ខោ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ សា ទេវតា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឆយិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សោវចស្សតា, កល្យាណមិត្តតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, ឆ ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ឥទមវោច សា ទេវតា។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ។ អថ ខោ សា ទេវតា “សមនុញ្ញោ មេ សត្ថា”តិ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ , ភិក្ខវេ, រត្តិំ អញ្ញតរា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា មំ ឯតទវោច – ‘ឆយិមេ, ភន្តេ, ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ឆ? សត្ថុគារវតា, ធម្មគារវតា, សង្ឃគារវតា, សិក្ខាគារវតា, សោវចស្សតា, កល្យាណមិត្តតា – ឥមេ ខោ, ភន្តេ, ឆ ធម្មា ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, សា ទេវតា។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯតទវោច – “ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ ឥធ, ភន្តេ, ភិក្ខុ អត្តនា ច សត្ថុគារវោ ហោតិ សត្ថុគារវតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន សត្ថុគារវា តេ ច សត្ថុគារវតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ សត្ថុគារវា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ អត្តនា ច ធម្មគារវោ ហោតិ…បេ…. សង្ឃគារវោ ហោតិ… សិក្ខាគារវោ ហោតិ … សុវចោ ហោតិ… កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណមិត្តតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន កល្យាណមិត្តា តេ ច កល្យាណមិត្តតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ កល្យាណមិត្តា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន ។ ឥមស្ស ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមី”តិ។

“សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! សាធុ ខោ ត្វំ, សារិបុត្ត, ឥមស្ស មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាសិ។ ឥធ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុ អត្តនា ច សត្ថុគារវោ ហោតិ សត្ថុគារវតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន សត្ថុគារវា តេ ច សត្ថុគារវតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ សត្ថុគារវា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ អត្តនា ច ធម្មគារវោ ហោតិ…បេ…. សង្ឃគារវោ ហោតិ… សិក្ខាគារវោ ហោតិ… សុវចោ ហោតិ… កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណមិត្តតាយ ច វណ្ណវាទី។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ ន កល្យាណមិត្តា តេ ច កល្យាណមិត្តតាយ សមាទបេតិ។ យេ ចញ្ញេ ភិក្ខូ កល្យាណមិត្តា តេសញ្ច វណ្ណំ ភណតិ ភូតំ តច្ឆំ កាលេន។ ឥមស្ស ខោ, សារិបុត្ត, មយា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សមាធិសុត្តំ

៧០. “‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សន្តេន សមាធិនា ន បណីតេន ន បដិប្បស្សទ្ធិលទ្ធេន [ន បដិប្បស្សទ្ធលទ្ធេន (សី.)] ន ឯកោទិភាវាធិគតេន អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភវិស្សតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ភវិស្សតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ភវិស្សតិ…បេ…. យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណិស្សតិ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានិស្សតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានិស្សតិ …បេ…. វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរិស្សតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ, ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សិស្សតិ…បេ…. យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ ‘អាសវានំ ខយា…បេ…. សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តេន សមាធិនា បណីតេន បដិប្បស្សទ្ធិលទ្ធេន ឯកោទិភាវាធិគតេន អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភវិស្សតិ…បេ…. យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណិស្សតិ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ចា’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានិស្សតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានិស្សតិ…បេ…. វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘អនេកវិហិតំ

បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរិស្សតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ, ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរិស្សតី'តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ 'ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សិស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានិស្សតី'តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ ។ 'អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរិស្សតី'តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី''តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សក្ខិភព្ពសុត្តំ

៧១. ''ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណិតុំ សតិ សតិ អាយតនេ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ 'ឥមេ ហានភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, 'ឥមេ ឋិតិភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, 'ឥមេ វិសេសភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, 'ឥមេ និព្ពេធភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, អសក្កច្ចការី ច ហោតិ, អសប្បាយការី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណិតុំ សតិ សតិ អាយតនេ។

''ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណិតុំ សតិ សតិ អាយតនេ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ 'ឥមេ ហានភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ បជានាតិ, 'ឥមេ ឋិតិភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ បជានាតិ, 'ឥមេ វិសេសភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ បជានាតិ, 'ឥមេ និព្ពេធភាគិយា ធម្មា'តិ យថាភូតំ បជានាតិ, សក្កច្ចការី ច ហោតិ, សប្បាយការី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណិតុំ សតិ សតិ អាយតនេ''តិ។ សត្តមំ។

៨. ពលសុត្តំ

៧២. ''ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ សមាធិស្មឹ [សមាធិម្ហិ (ក.)] ពលតំ បាបុណិតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ, ន សមាធិស្ស ឋិតិកុសលោ ហោតិ, ន សមាធិស្ស [ន សមាធិម្ហា (ក.) ឧបរិសត្តកនិបាតេ ទេវតាវគ្គេ បន សព្ពត្ថបិ ''សមាធិស្ស''ឥច្ចេវ ទិស្សតិ] វុដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អសក្កច្ចការី ច ហោតិ, អសាតច្ចការី ច, អសប្បាយការី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ សមាធិស្មឹ ពលតំ បាបុណិតុំ។

''ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ សមាធិស្មឹ ពលតំ បាបុណិតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស ឋិតិកុសលោ ហោតិ, សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សក្កច្ចការី ច ហោតិ, សាតច្ចការី ច, សប្បាយការី ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ សមាធិស្មឹ ពលតំ បាបុណិតុ''ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមតជ្ឈានសុត្តំ

៧៣. ''ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កាមច្ឆន្ទំ, ព្យាបាទំ, ថិនមិទ្ធំ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ, វិចិកិច្ឆំ។ កាមេសុ ខោ បនស្ស អាទីនវោ ន យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។

''ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កាមច្ឆន្ទំ, ព្យាបាទំ, ថិនមិទ្ធំ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ, វិចិកិច្ឆំ, កាមេសុ ខោ បនស្ស អាទីនវោ ន យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុ''ន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយតជ្ឈានសុត្តំ

៧៤. ''ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កាមវិតក្កំ, ព្យាបាទវិតក្កំ, វិហឹសាវិតក្កំ, កាមសញ្ញំ, ព្យាបាទសញ្ញំ, វិហឹសាសញ្ញំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។

''ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កាមវិតក្កំ, ព្យាបាទវិតក្កំ, វិហឹសាវិតក្កំ, កាមសញ្ញំ, ព្យាបាទសញ្ញំ, វិហឹសាសញ្ញំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ បឋមំ ឈានំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុ”ន្តិ។ ទសមំ។

ទេវតាវគ្គោ សត្តមោ។ [ទុតិយោ (ស្យា. ក.)]

តស្សុទ្ទានំ –

អនាគាមិ អរហំ មិត្តា, សង្គណិការាមទេវតា;
សមាធិ សក្ខិភព្ពំ ពលំ, តជ្ឈានា អបរេ ទុវេតិ។

៨. អរហត្តវគ្គោ

១. ទុក្ខសុត្តំ

៧៥. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។ កតមេហិ ឆហិ? កាមវិតក្កេន, ព្យាបាទវិតក្កេន, វិហឹសាវិតក្កេន, កាមសញ្ញាយ, ព្យាបាទសញ្ញាយ, វិហឹសាសញ្ញាយ – ឥមេហិ, ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។

“ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា។ កតមេហិ ឆហិ? នេក្ខម្មវិតក្កេន, អព្យាបាទវិតក្កេន, អវិហឹសាវិតក្កេន, នេក្ខម្មសញ្ញាយ, អព្យាបាទសញ្ញាយ, អវិហឹសាសញ្ញាយ – ឥមេហិ, ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា”តិ។ បឋមំ។

២. អរហត្តសុត្តំ

៧៦. “ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? មានំ, ឱមានំ, អតិមានំ, អធិមានំ, ថម្ភំ, អតិនិបាតំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? មានំ, ឱមានំ , អតិមានំ, អធិមានំ, ថម្ភំ, អតិនិបាតំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឧត្តរិមនុស្សធម្មសុត្តំ

៧៧. “ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មំ អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? មុដ្ឋស្សច្ចំ, អសម្បជញ្ញំ, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតំ, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតំ, កុហនំ, លបនំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មំ អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មំ អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? មុដ្ឋស្សច្ចំ, អសម្បជញ្ញំ, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតំ, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតំ, កុហនំ, លបនំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ឧត្តរិមនុស្សធម្មំ អលមរិយញាណទស្សនវិសេសំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. សុខសោមនស្សសុត្តំ

៧៨. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មារាមោ ហោតិ, ភាវនារាមោ ហោតិ, បហានារាមោ ហោតិ, បវិវេការាមោ ហោតិ , អព្យាបជ្ឈារាមោ ហោតិ, និប្បបញ្ចារាមោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អធិគមសុត្តំ

៧៩. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អនធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគន្តុំ, អធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ ផាតិំ កាតុំ [ផាតិកត្តុំ (សី.), ផាតិកាតុំ (ស្យា. កំ. បី.)]។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អាយកុសលោ ច ហោតិ, ន អបាយកុសលោ ច ហោតិ, ន ឧបាយកុសលោ ច ហោតិ, អនធិគតានំ កុសលានំ ធម្មានំ អធិគមាយ ន ឆន្ទំ ជនេតិ, អធិគតេ កុសលេ ធម្មេ ន អារក្ខតិ [សារក្ខតិ (សី. ស្យា. កំ. បី)], សាតច្ចកិរិយាយ ន សម្បាទេតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អនធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគន្តុំ, អធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ ផាតិំ កាតុំ។

“ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អនធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគន្តុំ, អធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ ផាតីកាតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាយកុសលោ ច ហោតិ, អបាយកុសលោ ច ហោតិ, ឧបាយកុសលោ ច ហោតិ, អនធិគតានំ កុសលានំ ធម្មានំ អធិគមាយ ឆន្ទំ ជនេតិ, អធិគតេ កុសលេ ធម្មេ អារក្ខតិ, សាតច្ចកិរិយាយ សម្បាទេតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អនធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ អធិគន្តុំ, អធិគតំ វា កុសលំ ធម្មំ ផាតីកាតុ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. មហន្តត្តសុត្តំ

៨០. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ មហន្តត្តំ [មហត្តំ (ស្យា. កំ.)] វេបុល្លត្តំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាលោកពហុលោ ច ហោតិ យោគពហុលោ ច វេទពហុលោ ច អសន្តុដ្ឋិពហុលោ ច អនិក្ខិត្តធុរោ ច កុសលេសុ ធម្មេសុ ឧត្តរិ ច បតារេតិ [បករោតិ (ក.)]។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ នចិរស្សេវ មហន្តត្តំ វេបុល្លត្តំ បាបុណាតិ ធម្មេសូ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមនិរយសុត្តំ

៨១. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ឆហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បាបិច្ឆោ ច, មិច្ឆាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ឆហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ , កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, អប្បិច្ឆោ ច, សម្មាទិដ្ឋិ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយនិរយសុត្តំ

៨២. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ឆហិ [មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចា ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, (សី. ស្យា. បី.) ឯវំ សុក្កបក្ខេបិ]? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ [មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចា ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, (សី. ស្យា. បី.) ឯវំ សុក្កបក្ខេបិ], លុទ្ធោ ច, បគព្ភោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ឆហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, អលុទ្ធោ ច, អប្បគព្ភោ ច។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អគ្គធម្មសុត្តំ

៨៣. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អគ្គំ ធម្មំ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អស្សទ្ធោ ហោតិ, អហិរិកោ ហោតិ, អនោត្តប្បី ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ, កាយេ ច ជីវិតេ ច សាបេក្ខោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អគ្គំ ធម្មំ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អគ្គំ ធម្មំ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ហោតិ, ហិរិមា ហោតិ, ឱត្តប្បី ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ, កាយេ ច ជីវិតេ ច អនបេក្ខោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ , ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អគ្គំ ធម្មំ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. រត្តិទិវសសុត្តំ

៨៤. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មហិច្ឆោ ហោតិ, វិឃាតវា, អសន្តុដ្ឋោ, ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, អស្សទ្ធោ ហោតិ, ទុស្សីលោ ហោតិ, កុសីតោ ហោតិ, មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុទ្ធិ។

“ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន មហិច្ឆោ ហោតិ, អវិឃាតវា, សន្តុដ្ឋោ, ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, សទ្ធោ ហោតិ, សីលវា ហោតិ, អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, សតិមា ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតស្ស ភិក្ខុនោ យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា , កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានី”តិ។ ទសមំ។

អរហត្តវគ្គោ អដ្ឋមោ។ [តតិយោ (ស្យា. ក.)]

តស្សុទ្ទានំ –

ទុក្ខំ អរហត្តំ ឧត្តរិ ច, សុខំ អធិគមេន ច;
មហន្តត្តំ ទ្វយំ និរយេ [មហត្តទ្វយនិរយេ (ស្យា.)], អគ្គធម្មញ្ច រត្តិយោតិ។

៨. សីតិវគ្គោ

១. សីតិភាវសុត្តំ

៨៥. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេហិ ឆហិ [វិសុទ្ធិ. ១.៦៤ អាទយោ វិត្ថារោ]? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ និគ្គហេតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ន និគ្គណ្ហាតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ បគ្គហេតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ន បគ្គណ្ហាតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ សម្បហំសិតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ន សម្បហំសេតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ ន អជ្ឈុបេក្ខតិ, ហីនាធិមុត្តិកោ ច ហោតិ, សក្កាយាភិរតោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អភព្ពោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេហិ ឆហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ និគ្គហេតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ និគ្គណ្ហាតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ បគ្គហេតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ សម្បហំសិតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ សម្បហំសេតិ, យស្មិំ សមយេ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិតព្ពំ តស្មិំ សមយេ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, បណីតាធិមុត្តិកោ ច ហោតិ, និព្ពានាភិរតោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ភព្ពោ អនុត្តរំ សីតិភាវំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អាវរណសុត្តំ

៨៦. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ ? កម្មាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, កិលេសាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, វិបាកាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, អស្សទ្ធោ ច ហោតិ, អច្ឆន្ទិកោ ច, ទុប្បញ្ញោ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។

“ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ? ន កម្មាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន កិលេសាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, ន វិបាកាវរណតាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, សទ្ធោ ច ហោតិ, ឆន្ទិកោ ច, បញ្ញវា ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្ត”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. វោរោបិតសុត្តំ

៨៧. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ? មាតា ជីវិតា វោរោបិតា ហោតិ, បិតា ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ, អរហំ [អរហា (ស្យា. កំ.), អរហន្តោ (ក.)] ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ, តថាគតស្ស ទុដ្ឋេន ចិត្តេន លោហិតំ ឧប្បាទិតំ ហោតិ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតិ, ទុប្បញ្ញោ ហោតិ ជឡោ ឯឡមូគោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។

“ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ? ន មាតា ជីវិតា វោរោបិតា ហោតិ, ន បិតា ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ, ន អរហំ ជីវិតា វោរោបិតោ ហោតិ, ន តថាគតស្ស ទុដ្ឋេន ចិត្តេន លោហិតំ ឧប្បាទិតំ ហោតិ, ន សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតិ, បញ្ញវា ហោតិ អជឡោ អនេឡមូគោ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្ត”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. សុស្សូសតិសុត្តំ

៨៨. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ? តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ ន សុស្សូសតិ, ន សោតំ ឱទហតិ, ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេតិ [ឧបដ្ឋបេតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)], អនត្ថំ គណ្ហាតិ, អត្ថំ រិញ្ចតិ, អននុលោមិកាយ ខន្តិយា

សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោបិ សទ្ធម្មំ អភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។

“ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ។ កតមេហិ ឆហិ? តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ ទេសិយមានេ សុស្សូសតិ, សោតំ ឱទហតិ, អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេតិ, អត្ថំ គណ្ហាតិ, អនត្ថំ រិញ្ចតិ, អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សុណន្តោ សទ្ធម្មំ ភព្ពោ និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្ត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អប្បហាយសុត្តំ

៨៩. “ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បទំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? សក្កាយទិដ្ឋឹ, វិចិកិច្ឆំ, សីលព្ពតបរាមាសំ, អបាយគមនីយំ រាគំ, អបាយគមនីយំ ទោសំ, អបាយគមនីយំ មោហំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បទំ សច្ឆិកាតុំ។

“ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បទំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ឆ? សក្កាយទិដ្ឋឹ, វិចិកិច្ឆំ, សីលព្ពតបរាមាសំ, អបាយគមនីយំ រាគំ, អបាយគមនីយំ ទោសំ, អបាយគមនីយំ មោហំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បទំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បហីនសុត្តំ

៩០. “ឆយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស បហីនា។ កតមេ ឆ? សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ, អបាយគមនីយោ រាគោ, អបាយគមនីយោ ទោសោ, អបាយគមនីយោ មោហោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស បហីនា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អភព្ពសុត្តំ

៩១. “ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ ឧប្បាទេតុំ ។ កតមេ ឆ? សក្កាយទិដ្ឋឹ, វិចិកិច្ឆំ, សីលព្ពតបរាមាសំ, អបាយគមនីយំ រាគំ, អបាយគមនីយំ ទោសំ, អបាយគមនីយំ មោហំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ ឧប្បាទេតុ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. បឋមអភព្ពដ្ឋានសុត្តំ

៩២. “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, អភព្ពដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សត្ថរិ អគារវោ វិហរិតុំ អប្បតិស្សោ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ ធម្មេ អគារវោ វិហរិតុំ អប្បតិស្សោ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សង្ឃេ អគារវោ វិហរិតុំ អប្បតិស្សោ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សិក្ខាយ អគារវោ វិហរិតុំ អប្បតិស្សោ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អនាគមនីយំ វត្ថុំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អដ្ឋមំ ភវំ និព្ពត្តេតុំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អភព្ពដ្ឋានានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយអភព្ពដ្ឋានសុត្តំ

៩៣. “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, អភព្ពដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កញ្ចិ [កិញ្ចិ (ក.) វិភ. ៨០៩; ម. និ. ៣.១២៧] សង្ខារំ និច្ចតោ ឧបគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កញ្ចិ សង្ខារំ សុខតោ ឧបគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កញ្ចិ ធម្មំ អត្តតោ ឧបគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អានន្តរិយំ កម្មំ [អានន្តរិយកម្មំ (សី.), អនន្តរិយកម្មំ (ស្យា. បី.) អ. និ. ៤.១៦២ បស្សិតព្ពំ] កាតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ កោតូហលមង្គលេន សុទ្ធិំ បច្ចាគន្តុំ , អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ ឥតោ ពហិទ្ធា ទក្ខិណេយ្យំ គវេសិតុំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អភព្ពដ្ឋានានី”តិ។ នវមំ។

១០. តតិយអភព្ពដ្ឋានសុត្តំ

៩៤. “ឆយិមានិ, ភិក្ខវេ, អភព្ពដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ មាតរំ ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ បិតរំ ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អរហន្តំ

ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ តថាគតស្ស ទុដ្ឋេន ចិត្តេន លោហិតំ ឧប្បាទេតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សង្ឃំ ភិន្ទិតុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អញ្ញំ សត្ថារំ ឧទ្ទិសិតុំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អភព្ពដ្ឋានានី’’តិ។ ទសមំ។

១១. ចតុត្ថអភព្ពដ្ឋានសុត្តំ

៩៥. ‘‘ឆយិមានិ , ភិក្ខវេ, អភព្ពដ្ឋានានិ។ កតមានិ ឆ? អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សយំកតំ សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ បរំកតំ [បរកតំ (សី. ស្យា.)] សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ សយំកតញ្ច បរំកតញ្ច សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អសយំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អបរំការំ អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ, អភព្ពោ ទិដ្ឋិសម្បន្នោ បុគ្គលោ អសយំការញ្ច អបរំការញ្ច អធិច្ចសមុប្បន្នំ សុខទុក្ខំ បច្ចាគន្តុំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស ហេតុ ច សុទិដ្ឋោ ហេតុសមុប្បន្នា ច ធម្មា។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អភព្ពដ្ឋានានី’’តិ។ ឯកាទសមំ។

សីតិវគ្គោ នវមោ។ [ចតុត្ថោ (ស្យា. ក.)]

តស្សុទ្ទានំ –

សីតិភាវំ អាវរណំ, វោរោបិតា សុស្សូសតិ;
អប្បហាយ បហីនាភព្ពោ, តដ្ឋានា ចតុរោបិ ចាតិ។

១០. អានិសំសវគ្គោ

១. បាតុភាវសុត្តំ

៩៦. “ឆន្នំ , ភិក្ខវេ, បាតុភាវោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ។ កតមេសំ ឆន្នំ? តថាគតស្ស អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស បាតុភាវោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ, តថាគតប្បវេទិតស្ស ធម្មវិនយស្ស ទេសេតា បុគ្គលោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ, អរិយាយតនេ បច្ចាជាតិ ទុល្លភា [បច្ចាជាតោ ទុល្លភោ (ស្យា.)] លោកស្មិំ, ឥន្ទ្រិយានំ អវេកល្លតា ទុល្លភា លោកស្មិំ, អជឡតា អនេឡមូគតា ទុល្លភា លោកស្មិំ, កុសលេ ធម្មេ ឆន្ទោ [កុសលធម្មច្ឆន្ទោ (សី. ស្យា. បី.)] ទុល្លភោ លោកស្មិំ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នំ បាតុភាវោ ទុល្លភោ លោកស្មិ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អានិសំសសុត្តំ

៩៧. “ឆយិមេ, ភិក្ខវេ, អានិសំសា សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ។ កតមេ ឆ? សទ្ធម្មនិយតោ ហោតិ, អបរិហានធម្មោ ហោតិ, បរិយន្តកតស្ស ទុក្ខំ ហោតិ [ទុក្ខំ ន ហោតិ (ស្យា. បី. ក.)], អសាធារណេន ញាណេន សមន្នាគតោ ហោតិ, ហេតុ ចស្ស សុទិដ្ឋោ, ហេតុសមុប្បន្នា ច ធម្មា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អានិសំសា សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អនិច្ចសុត្តំ

៩៨. “‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ សង្ខារំ និច្ចតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ [អរហត្តផលំ (ក.) បដិ. ម. ៣.៣៦] វា សច្ឆិករិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសង្ខារេ [សព្ពសង្ខារំ (សី. បី.)] អនិច្ចតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ តតិយំ។

៤. ទុក្ខសុត្តំ

៩៩. “សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ សង្ខារំ សុខតោ សមនុបស្សន្តោ…បេ.… សព្ពសង្ខារេ ទុក្ខតោ សមនុបស្សន្តោ…បេ.… ឋានមេតំ វិជ្ជតិ”។ ចតុត្ថំ។

៥. អនត្តសុត្តំ

១០០. “សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ ធម្មំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តោ…បេ.… សព្ពធម្មេ [សព្ពធម្មំ (សី. បី.), កិញ្ចិធម្មំ (ក.) បដិ. ម. ៣.៣៦] អនត្តតោ សមនុបស្សន្តោ…បេ.… ឋានមេតំ វិជ្ជតិ”។ បញ្ចមំ។

៦. និព្ពានសុត្តំ

១០១. “‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និព្ពានំ ទុក្ខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“‘សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និព្ពានំ សុខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ‘សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អនវត្ថិតសុត្តំ

១០២. “ឆ , ភិក្ខវេ, អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពសង្ខារេសុ អនោធិំ ករិត្វា អនិច្ចសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុំ។ កតមេ ឆ? ‘សព្ពសង្ខារា ច មេ អនវត្ថិតា [អនវដ្ឋិតតោ (សី. ស្យា. បី.)] ខាយិស្សន្តិ, សព្ពលោកេ ច មេ មនោ នាភិរមិស្សតិ [ន រមិស្សតិ (ក.)], សព្ពលោកា ច មេ មនោ វុដ្ឋហិស្សតិ, និព្ពានបោណញ្ច មេ មានសំ ភវិស្សតិ, សំយោជនា ច មេ បហានំ គច្ឆិស្សន្តិ [គច្ឆន្តិ (ស្យា. បី. ក.)], បរមេន ច សាមញ្ញេន សមន្នាគតោ ភវិស្សាមី’តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពសង្ខារេសុ អនោធិំ ករិត្វា អនិច្ចសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុ”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ឧក្ខិត្តាសិកសុត្តំ

១០៣. “ឆ, ភិក្ខវេ, អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពសង្ខារេសុ អនោធិំ ករិត្វា ទុក្ខសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុំ។ កតមេ ឆ? ‘សព្ពសង្ខារេសុ ច មេ និព្ពិទសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ភវិស្សតិ, សេយ្យថាបិ ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។ សព្ពលោកា ច មេ មនោ វុដ្ឋហិស្សតិ, និព្ពានេ ច សន្តទស្សាវី ភវិស្សាមិ, អនុសយា ច មេ សមុគ្ឃាតំ គច្ឆិស្សន្តិ [គច្ឆន្តិ (បី. ក.)], កិច្ចការី ច ភវិស្សាមិ, សត្ថា ច មេ បរិចិណ្ណោ ភវិស្សតិ មេត្តាវតាយា’តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពសង្ខារេសុ អនោធិំ ករិត្វា ទុក្ខសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុ”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អតម្មយសុត្តំ

១០៤. “ឆ, ភិក្ខវេ, អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពធម្មេសុ អនោធិំ ករិត្វា អនត្តសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុំ។ កតមេ ឆ? សព្ពលោកេ ច អតម្មយោ ភវិស្សាមិ, អហង្ការា ច មេ ឧបរុជ្ឈិស្សន្តិ, មមង្ការា ច មេ ឧបរុជ្ឈិស្សន្តិ, អសាធារណេន ច ញាណេន សមន្នាគតោ ភវិស្សាមិ, ហេតុ ច មេ សុទិដ្ឋោ ភវិស្សតិ, ហេតុសមុប្បន្នា ច ធម្មា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ អានិសំសេ សម្បស្សមានេន អលមេវ ភិក្ខុនា សព្ពធម្មេសុ អនោធិំ ករិត្វា អនត្តសញ្ញំ ឧបដ្ឋាបេតុ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. ភវសុត្តំ

១០៥. “តយោមេ , ភិក្ខវេ, ភវា បហាតព្ពា, តីសុ សិក្ខាសុ សិក្ខិតព្ពំ។ កតមេ តយោ ភវា បហាតព្ពា? កាមភវោ, រូបភវោ, អរូបភវោ – ឥមេ តយោ ភវា បហាតព្ពា។ កតមាសុ តីសុ សិក្ខាសុ សិក្ខិតព្ពំ? អធិសីលសិក្ខាយ, អធិចិត្តសិក្ខាយ, អធិបញ្ញាសិក្ខាយ – ឥមាសុ តីសុ សិក្ខាសុ សិក្ខិតព្ពំ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឥមេ តយោ ភវា បហីនា ហោន្តិ, ឥមាសុ ច តីសុ សិក្ខាសុ សិក្ខិតសិក្ខោ ហោតិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។ ទសមំ។

១១. តណ្ហាសុត្តំ

១០៦. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា បហាតព្ពា, តយោ ច មានា។ កតមា តិស្សោ តណ្ហា បហាតព្ពា? កាមតណ្ហា, ភវតណ្ហា, វិភវតណ្ហា – ឥមា តិស្សោ តណ្ហា បហាតព្ពា។ កតមេ តយោ មានា បហាតព្ពា? មានោ, ឱមានោ, អតិមានោ – ឥមេ តយោ មានា បហាតព្ពា។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឥមា តិស្សោ តណ្ហា បហីនា ហោន្តិ, ឥមេ ច តយោ មានា; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អច្ឆេច្ឆិ តណ្ហំ, វិវត្តយិ សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា”តិ។ ឯកាទសមំ។

អានិសំសវគ្គោ ទសមោ។ [បញ្ចមោ (ស្យា. ក.)]

តស្សុទ្ទានំ –

បាតុភាវោ អានិសំសោ, អនិច្ចទុក្ខអនត្តតោ;
និព្ពានំ អនវត្ថិ, ឧក្ខិត្តាសិ អតម្មយោ;
ភវា តណ្ហាយេកា ទសាតិ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

១១. តិកវគ្គោ

១. រាគសុត្តំ

១០៧. "តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? រាគោ, ទោសោ, មោហោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? រាគស្ស បហានាយ អសុភា ភាវេតព្ពា, ទោសស្ស បហានាយ មេត្តា ភាវេតព្ពា, មោហស្ស បហានាយ បញ្ញា ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ បឋមំ។

២. ទុច្ចរិតសុត្តំ

១០៨. "តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? កាយទុច្ចរិតំ, វចីទុច្ចរិតំ, មនោទុច្ចរិតំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? កាយទុច្ចរិតស្ស បហានាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតព្ពំ, វចីទុច្ចរិតស្ស បហានាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតព្ពំ, មនោទុច្ចរិតស្ស បហានាយ មនោសុចរិតំ ភាវេតព្ពំ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ ទុតិយំ។

៣. វិតក្កសុត្តំ

១០៩. "តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? កាមវិតក្កោ, ព្យាបាទវិតក្កោ, វិហឹសាវិតក្កោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? កាមវិតក្កស្ស បហានាយ នេក្ខម្មវិតក្កោ ភាវេតព្ពោ, ព្យាបាទវិតក្កស្ស បហានាយ អព្យាបាទវិតក្កោ ភាវេតព្ពោ, វិហឹសាវិតក្កស្ស បហានាយ អវិហឹសាវិតក្កោ ភាវេតព្ពោ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ តតិយំ។

៤. សញ្ញាសុត្តំ

១១០. "តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? កាមសញ្ញា, ព្យាបាទសញ្ញា, វិហឹសាសញ្ញា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? កាមសញ្ញាយ បហានាយ នេក្ខម្មសញ្ញា ភាវេតព្ពា, ព្យាបាទសញ្ញាយ បហានាយ អព្យាបាទសញ្ញា ភាវេតព្ពា, វិហឹសាសញ្ញាយ បហានាយ អវិហឹសាសញ្ញា ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ធាតុសុត្តំ

១១១. "តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? កាមធាតុ, ព្យាបាទធាតុ, វិហឹសាធាតុ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? កាមធាតុយា បហានាយ នេក្ខម្មធាតុ ភាវេតព្ពា, ព្យាបាទធាតុយា បហានាយ អព្យាបាទធាតុ ភាវេតព្ពា, វិហឹសាធាតុយា បហានាយ អវិហឹសាធាតុ ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អស្សាទសុត្តំ

១១២. "តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? អស្សាទទិដ្ឋិ, អត្តានុទិដ្ឋិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ , ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? អស្សាទទិដ្ឋិយា បហានាយ អនិច្ចសញ្ញា ភាវេតព្ពា, អត្តានុទិដ្ឋិយា បហានាយ អនត្តសញ្ញា ភាវេតព្ពា, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បហានាយ សម្មាទិដ្ឋិ ភាវេតព្ពា ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា"តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អរតិសុត្តំ

១១៣. “តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? អរតិ, វិហឹសា [វិហេសា (ក.)], អធម្មចរិយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? អរតិយា បហានាយ មុទិតា ភាវេតព្ពា, វិហឹសាយ បហានាយ អវិហឹសា ភាវេតព្ពា, អធម្មចរិយាយ បហានាយ ធម្មចរិយា ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ សត្តមំ។

៨. សន្តុដ្ឋិតាសុត្តំ

១១៤. “តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? អសន្តុដ្ឋិតា, អសម្បជញ្ញំ, មហិច្ឆតា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? អសន្តុដ្ឋិតាយ បហានាយ សន្តុដ្ឋិតា ភាវេតព្ពា, អសម្បជញ្ញស្ស បហានាយ សម្បជញ្ញំ ភាវេតព្ពំ, មហិច្ឆតាយ បហានាយ អប្បិច្ឆតា ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទោវចស្សតាសុត្តំ

១១៥. “តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? ទោវចស្សតា, បាបមិត្តតា, ចេតសោ វិក្ខេបោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? ទោវចស្សតាយ បហានាយ សោវចស្សតា ភាវេតព្ពា, បាបមិត្តតាយ បហានាយ កល្យាណមិត្តតា ភាវេតព្ពា, ចេតសោ វិក្ខេបស្ស បហានាយ អានាបានស្សតិ ភាវេតព្ពា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ នវមំ។

១០. ឧទ្ធច្ចសុត្តំ

១១៦. “តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា។ កតមេ តយោ? ឧទ្ធច្ចំ, អសំវរោ, បមាទោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ តយោ? ឧទ្ធច្ចស្ស បហានាយ សមថោ ភាវេតព្ពោ, អសំវរស្ស បហានាយ សំវរោ ភាវេតព្ពោ, បមាទស្ស បហានាយ អប្បមាទោ ភាវេតព្ពោ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិណ្ណំ ធម្មានំ បហានាយ ឥមេ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទសមំ។

តិកវគ្គោ ឯកាទសមោ។ [បឋមោ (ស្យា.)]

តស្សុទ្ទានំ –

រាគទុច្ចរិតវិតក្កា, សញ្ញា ធាតូតិ វុច្ចតិ;
អស្សាទអរតិតុដ្ឋិ, ទុវេ ច ឧទ្ធច្ចេន វគ្គោតិ។

១២. សាមញ្ញវគ្គោ

១. កាយានុបស្សីសុត្តំ

១១៧. “ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កម្មារាមតំ, ភស្សារាមតំ, និទ្ទារាមតំ, សង្គណិការាមតំ, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតំ, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរិតុំ។

“ឆ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កម្មារាមតំ, ភស្សារាមតំ, និទ្ទារាមតំ, សង្គណិការាមតំ, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតំ, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរិតុ”ន្តិ។ បឋមំ។

២. ធម្មានុបស្សីសុត្តំ

១១៨. “ឆ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អជ្ឈត្តំ កាយេ…បេ.… ពហិទ្ធា កាយេ…បេ.… អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយេ…បេ.… អជ្ឈត្តំ វេទនាសុ…បេ.… ពហិទ្ធា វេទនាសុ…បេ.… អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វេទនាសុ…បេ.… អជ្ឈត្តំ ចិត្តេ…បេ.… ពហិទ្ធា ចិត្តេ…បេ.… អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ចិត្តេ…បេ.… អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ…បេ.… ពហិទ្ធា ធម្មេសុ…បេ.… អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរិតុំ។ កតមេ ឆ? កម្មារាមតំ, ភស្សារាមតំ, និទ្ទារាមតំ, សង្គណិការាមតំ, ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតំ , ភោជនេ អមត្តញ្ញុតំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរិតុ”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តបុស្សសុត្តំ

១១៩. “ឆហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ តបុស្សោ [តបស្សោ (បី.) អ. និ. ១.២៤៨] គហបតិ តថាគតេ និដ្ឋង្គតោ អមតទ្ទសោ អមតំ សច្ឆិកត្វា ឥរិយតិ។ កតមេហិ ឆហិ? ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន, អរិយេន សីលេន, អរិយេន ញាណេន, អរិយាយ វិមុត្តិយា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ តបុស្សោ គហបតិ តថាគតេ និដ្ឋង្គតោ អមតទ្ទសោ អមតំ សច្ឆិកត្វា ឥរិយតី”តិ។ តតិយំ។

៤-២៣. ភល្លិកាទិសុត្តានិ

១២០-១៣៩. “ឆហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភល្លិកោ គហបតិ…បេ.… សុទត្តោ គហបតិ អនាថបិណ្ឌិកោ… ចិត្តោ គហបតិ មច្ឆិកាសណ្ឌិកោ… ហត្ថកោ អាឡវកោ… មហានាមោ សក្កោ… ឧគ្គោ គហបតិ វេសាលិកោ… ឧគ្គតោ គហបតិ… សូរម្ពដ្ឋោ [សូរោ អម្ពដ្ឋោ (ក.)] … ជីវកោ កោមារភច្ចោ… នកុលបិតា គហបតិ… តវកណ្ណិកោ គហបតិ… បូរណោ គហបតិ… ឥសិទត្តោ គហបតិ… សន្ធានោ [សន្តានោ (ក.)] គហបតិ… វិចយោ [វិជយោ (សី. ស្យា. បី.)] គហបតិ… វិជយមាហិកោ [វជ្ជិយមហិតោ (សី. ស្យា. បី.)] គហបតិ… មេណ្ឌកោ គហបតិ … វាសេដ្ឋោ ឧបាសកោ… អរិដ្ឋោ ឧបាសកោ… សារគ្គោ [សាទត្តោ (ស្យា.)] ឧបាសកោ តថាគតេ និដ្ឋង្គតោ អមតទ្ទសោ អមតំ សច្ឆិកត្វា ឥរិយតិ។ កតមេហិ ឆហិ? ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន, ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន, សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន, អរិយេន សីលេន, អរិយេន ញាណេន, អរិយាយ វិមុត្តិយា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ សារគ្គោ ឧបាសកោ តថាគតេ និដ្ឋង្គតោ អមតទ្ទសោ អមតំ សច្ឆិកត្វា ឥរិយតី”តិ។ តេវីសតិមំ។

សាមញ្ញវគ្គោ ទ្វាទសមោ។

១៣. រាគបេយ្យាលំ

១៤០. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ឆ? ទស្សនានុត្តរិយំ , សវនានុត្តរិយំ, លាភានុត្តរិយំ, សិក្ខានុត្តរិយំ, បារិចរិយានុត្តរិយំ, អនុស្សតានុត្តរិយំ។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

១៤១. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ឆ? ពុទ្ធានុស្សតិ, ធម្មានុស្សតិ, សង្ឃានុស្សតិ, សីលានុស្សតិ, ចាគានុស្សតិ, ទេវតានុស្សតិ។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

១៤២. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ឆ? អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា។ រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

១៤៣-១៦៩. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ…បេ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា”។

១៧០-៦៤៩. “ទោសស្ស…បេ… មោហស្ស… កោធស្ស… ឧបនាហស្ស… មក្ខស្ស… បឡាសស្ស… ឥស្សាយ… មច្ឆរិយស្ស… មាយាយ… សាឋេយ្យស្ស… ថម្ភស្ស… សារម្ភស្ស… មានស្ស… អតិមានស្ស… មទស្ស… បមាទស្ស អភិញ្ញាយ…បេ… បរិញ្ញាយ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ ឥមេ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

ឆក្កនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។